

T.C.

İSTANBUL TİCARET ÜNİVERSİTESİ

FİNANS ENSTİTÜSÜ

FİNANS ANABİLİM DALI

**ULUSLARARASI BANKACILIK VE FİNANS YÜKSEK LİSANS
PROGRAMI**

**Bireylerin Sigorta Eğilimlerini Yönlendiren
Faktörlerin Davranışsal Finans Yaklaşımı İle
İncelenmesi**

Yüksek Lisans Tezi

Hasan Serdar ALPDÜNDAR

1350Y75207

İstanbul, 2016

T.C.

İSTANBUL TİCARET ÜNİVERSİTESİ

FİNANS ENSTİTÜSÜ

FİNANS ANABİLİM DALI

**ULUSLARARASI BANKACILIK VE FİNANS YÜKSEK LİSANS
PROGRAMI**

**Bireylerin Sigorta Eğilimlerini Yönlendiren
Faktörlerin Davranışsal Finans Yaklaşımı İle
İncelenmesi**

Yüksek Lisans Tezi

Hasan Serdar ALPDÜNDAR

1350Y75207

Danışman: Doç. Dr. Serkan ÇANKAYA

İstanbul, Haziran 2016

T.C. İSTANBUL TİCARET
ÜNİVERSİTESİ

T.C.
İSTANBUL TİCARET ÜNİVERSİTESİ
.....*Finans*..... ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ ONAY FORMU

Finans

Anabilim Dalı ..*Uluslararası Pazarlık ve Finans*.....

yüksek lisans programı .....*1350 Y 7520 F*..... numaralı öğrencisi ..*Hakan Sedor*.....

.....*Alpdündür*.....'ın ".....*Bicayların Sigorta Eğilimlerini Yönlendiren*.....
.....*Faktörlerin Davranışsal Finans Yaklaşımı ile İncelenmesi*....."

başlıklı tez çalışması jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

TEZ DANIŞMANI : ..*Doç. Dr. Serkan Şankaya*.....

JÜRİ ÜYESİ : ..*Doç. Dr. Filiz Aykoc Alp*.....

JÜRİ ÜYESİ : ..*Yrd. Doç. Dr. Cevdet Kızıllı*.....

[Handwritten signatures of the jury members]

İstanbul Ticaret Üniversitesi .....*Finans*.....Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun *13*../*05*../*2016*
Tarih, *2016/315* sayılı kararı ile onaylanmıştır.

İÇİNDEKİLER

Özet	iii
Abstract	iii
Tablo Listesi	iv
Şekil Listesi	vi
Kısaltmalar	vii
GİRİŞ	1
I.SİGORTA	3
1.Sigorta ve Risk Kavramları.....	3
2.Sigortanın Konusu ve Önemi	4
3.Sigorta Türleri.....	5
4.Türk Sigorta Sektörünün İncelenmesi	7
4.1.Türkiye’de Sigortacılığın Tarihsel Gelişimi	7
4.2.Türkiye’de Sigorta Sektörünün Mevcut Durumu	10
4.3. İstatistiki Veriler ve Genel Değerlendirme	14
5.Sigortacılığın İşlevleri.....	44
5.1.Makro İşlevi.....	44
5.2.Mikro İşlevi	46
II.DAVRANIŞSAL FİNANS	48
1.Rasyonalite ve İnsan	48
2.Beklenen Fayda Teorisi.....	49
3.Beklenti Teorisi.....	51
III.DAVRANIŞSAL FİNANS VE SİGORTA	55
1.Aşırı Güven	55
2.Pişmanlıktan Kaçınma	56
3.Kayıptan Kaçınma.....	57
4.Aşırı İyimserlik Önyargısı.....	57
5.Tutuculuk Önyargısı	58
6.Bilişsel Çelişki	59
7.Yakın Zamanda Olma Etkisi.....	60
IV.ARAŞTIRMA YÖNTEMİ VE BULGULAR	61

1.Araştırmanın Amacı.....	61
2.Değişken ve Veriler.....	61
3.Çalışmanın Hipotezleri.....	61
4.Bulgular ve Yorum.....	62
SONUÇ	91
EKLER	93
KAYNAKÇA	95

Özet

Ekonomi ve finans teorisinin büyük bölümü bireylerin rasyonel davrandıkları ve karar verme süreçlerinde karar almaları için gerekli tüm bilgilere vakıf olduklarını varsaymaktadır. Bu kapsamda birçok ekonomi ve finans teorisi ortaya atılmış ve geliştirilmiştir. Fakat; bu teoriler bireylerin rasyonel olmayan davranışlarının sonucunda ortaya çıkan finansal davranışları ile uyumlu değildir. Bu noktada davranışsal finans, bireylerin rasyonel olmayan davranışlarını ve karar verme süreçlerinde nasıl düşündüklerini ve ne hissettiklerini açıklamak için ortaya çıkmıştır. Bu çalışmanın amacı bireylerin sigorta poliçesi satın alma davranışlarının davranışsal finans ilkelerine göre tartışılmasıdır. Bu motivasyonla bireylerin sigorta satın alma kararlarını inceleyen ve değerlendiren bir anket çalışması yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sigorta ve Risk, Sigortanın İşlevleri, Davranışsal Finans,

Abstract

Most of the theories of economics and finance assume that the individuals behave rational and they know everything what they need to know in their decision making process for behaving rational. Many theories of economics and finance have produced and developed about that. But that theories were not in accordance with the individuals financial behaviours which here occurred as a result of behaving irrational. Behavioural finance appears in that point to explain the individuals irrational behaviours and how they think and what they feel during their decision making processes. The aim of this study is to discuss the individuals behaviours on purchasing insurance policies based on the principles of behavioural finance. With this motivation a survey is conducted to examine and to evaluate the individuals decisions on purchasing insurance policies.

Keywords: Insurance and Risk, The Functions of Insurance, Behavioural Finance,

TABLO LİSTESİ

Tablo 1. Ruhsat Sahibi ve Faal Şirket Sayıları.....	11
Tablo 2. Uluslararası Sermayeli Şirket Sayısı.....	11
Tablo 3. Poliçe, Sözleşme ve Katılımcı Sayıları.....	12
Tablo 4. Sektörün İstihdam Durumu.....	13
Tablo 5. Sigorta Branşları İtibariyle Faal Sigorta ve Emeklilik Şirketi Sayısı.....	15
Tablo 6. Branş Bazında Toplam Prim Üretimi.....	16
Tablo 7. Branş Bazında Ödenen Tazminat.....	17
Tablo 8. Branş Bazında Direkt Prim Üretim Bilgileri.....	18
Tablo 9. Hastalık/Sağlık Branşında Prim, Tazminat ve Sözleşme Verileri.....	20
Tablo 10. Hastalık / Sağlık Branşı Teknik Verileri.....	21
Tablo 11. Kaza Branşı Prim, Tazminat ve Sözleşme Verileri.....	23
Tablo 12. Kaza Branşı Teknik Verileri.....	24
Tablo 13. Kara Araçları Branşı (Kasko) Teknik Verileri.....	26
Tablo 14. Kara Araçları Sorumluluk Branşı Prim, Tazminat ve Sözleşme Verileri.....	27
Tablo 15. Trafik Sigortası Teknik Verileri.....	29
Tablo 16. Yangın ve Doğal Afetler Branşı Prim, Tazminat ve Sözleşme Verileri.....	30
Tablo 17. Yangın ve Doğal Afetler Branşı Teknik Verileri.....	32
Tablo 18. Genel Zararlar Branşı Üretim Bilgileri.....	33
Tablo 19. Tarım Sigortaları Üretim Bilgileri.....	34
Tablo 20. Mühendislik Sigortaları Üretim Bilgileri.....	34
Tablo 21. Mühendislik Sigortaları Teknik Verileri.....	35
Tablo 22. Nakliyat ve Su Araçları Branşları Üretim Bilgileri.....	36
Tablo 23. Nakliyat ve Su Araçları Branşı Teknik Verileri.....	38
Tablo 24. Genel Sorumluluk Branşı Üretim Verileri.....	39
Tablo 25. Genel Sorumluluk Branşı Teknik Verileri.....	40
Tablo 26. Hukuksal Koruma Branşı Teknik Verileri.....	41
Tablo 27. Kredi Branşı Teknik Verileri.....	42
Tablo 28. Finansal Kayıplar Branşı Teknik Verileri.....	43
Tablo 29. Cinsiyet.....	62
Tablo 30. Medeni Hal.....	62
Tablo 31. Meslek Grubu.....	62
Tablo 32. Gelir Düzeyi.....	63
Tablo 33. Aşırı Güven.....	63
Tablo 34. Pişmanlıktan Kaçınma.....	64
Tablo 35. Kayıptan Kaçınma.....	64
Tablo 36. Aşırı İyimserlik Önyargısı.....	64
Tablo 37. Tutuculuk Önyargısı.....	65
Tablo 38. Bilişsel Çatışma.....	65
Tablo 39. Yakın Zamanda Olma Etkisi.....	65
Tablo 40. Aşırı Güven Ortalama.....	66
Tablo 41. Aşırı Güven Cinsiyet.....	67
Tablo 42. Aşırı Güven Medeni Hal.....	67
Tablo 43. Aşırı Güven Eğitim Düzeyi.....	68
Tablo 44. Aşırı Güven Meslek Grubu.....	68
Tablo 45. Aşırı Güven Gelir Düzeyi.....	69

Tablo 46. Pişmanlıktan Kaçınma Ortalama.....	70
Tablo 47. Pişmanlıktan Kaçınma Cinsiyet	70
Tablo 48. Pişmanlıktan Kaçınma Medeni Hal	71
Tablo 49. Pişmanlıktan Kaçınma Eğitim Düzeyi	71
Tablo 50. Pişmanlıktan Kaçınma Meslek Grubu	72
Tablo 51. Pişmanlıktan Kaçınma Gelir Düzeyi.....	72
Tablo 52. Kayıptan Kaçınma Ortalama.....	73
Tablo 53. Kayıptan Kaçınma Cinsiyet	74
Tablo 54. Kayıptan Kaçınma Medeni Hal.....	74
Tablo 55. Kayıptan Kaçınma Eğitim Düzeyi	75
Tablo 56. Kayıptan Kaçınma Meslek Grubu.....	75
Tablo 57. Kayıptan Kaçınma Gelir Düzeyi.....	76
Tablo 58. Aşırı İyimserlik Önyargısı Ortalama.....	77
Tablo 59. Aşırı İyimserlik Önyargısı Cinsiyet	77
Tablo 60. Aşırı İyimserlik Önyargısı Medeni Hal.....	78
Tablo 61. Aşırı İyimserlik Önyargısı Eğitim Düzeyi	78
Tablo 62. Aşırı İyimserlik Önyargısı Meslek Grubu.....	79
Tablo 63. Aşırı İyimserlik Önyargısı Gelir Düzeyi.....	79
Tablo 64. Tutuculuk Önyargısı Ortalama.....	80
Tablo 65. Tutuculuk Önyargısı Cinsiyet	81
Tablo 66. Tutuculuk Önyargısı Medeni Hal.....	81
Tablo 67. Tutuculuk Önyargısı Eğitim Düzeyi	82
Tablo 68. Tutuculuk Önyargısı Meslek Grubu.....	82
Tablo 69. Tutuculuk Önyargısı Gelir Düzeyi.....	83
Tablo 70. Bilişsel Çelişki Ortama	84
Tablo 71. Bilişsel Çelişki Cinsiyet	84
Tablo 72. Bilişsel Çelişki Medeni Hal	85
Tablo 73. Bilişsel Çelişki Eğitim Düzeyi	85
Tablo 74. Bilişsel Çelişki Meslek Grubu	86
Tablo 75. Bilişsel Çelişki Gelir Düzeyi.....	86
Tablo 76. Yakın Zamanda Olma Etkisi Ortalama	87
Tablo 77. Yakın Zamanda Olma Etkisi Cinsiyet.....	88
Tablo 78. Yakın Zamanda Olma Etkisi Medeni Hal	88
Tablo 79. Yakın Zamanda Olma Etkisi Eğitim Düzeyi.....	89
Tablo 80. Yakın Zamanda Olma Etkisi Meslek Grubu.....	89
Tablo 81. Yakın Zamanda Olma Etkisi Gelir Düzeyi	90

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1. Sigorta, Reasürans ve Emeklilik Şirketleri Varlık Dağılımı (%).....	14
Şekil 2. Hayat Dışı Branşlar Direkt Primlerinin Branş Bazında Dağılımı (%).....	19
Şekil 3. Hastalık/Sağlık Branşında Prim, Tazminat ve Sözleşme Verileri Yüzdeleri.....	21
Şekil 4. Hastalık / Sağlık Branşı Teknik Oranları (Brüt, %).....	22
Şekil 5. Kaza Branşı Prim, Tazminat ve Sözleşme Verileri Yüzdeleri.....	23
Şekil 6. Kaza Branşı Teknik Oranları (Brüt, %).....	24
Şekil 7. Kara Araçları Branşı (Kasko) Prim ve Ödenen Tazminat Büyüme Oranları (%)	25
Şekil 8. Kara Araçları (Kasko) Branşı Teknik Oranları (Brüt, %).....	27
Şekil 9. Kara Araçları Sorumluluk Branşı Prim, Tazminat ve Sözleşme Verileri Yüzdeleri	28
Şekil 10. Trafik Sigortası Teknik Oranları (Brüt, %)	29
Şekil 11. Yangın ve Doğal Afetler Branşı Üretim ve Tazminat Verileri Yüzdeleri	31
Şekil 12. Riziko Türü Bazında Yangın Sigortası Verileri	31
Şekil 13. Yangın ve Doğal Afetler Branşı Teknik Oranları (ZDS Hariç) (Brüt, %).....	32
Şekil 14. Genel Zararlar Branşı Üretim Bilgileri Yüzdeleri	33
Şekil 15. Mühendislik Sigortaları Üretim Verileri Yüzdeleri.....	35
Şekil 16. Mühendislik Sigortaları Teknik Oranları (Brüt, %).....	36
Şekil 17. Nakliyat ve Su Araçları Branşı Verileri Yüzdeleri.....	37
Şekil 18. Nakliyat ve Su Araçları Branşı Teknik Oranları (Brüt,%)	38
Şekil 19. Genel Sorumluluk Branşı Verileri Yüzdeleri (%)	39
Şekil 20. Genel Sorumluluk Branşı Teknik Oranları (Brüt, %).....	40
Şekil 21. Hukuksal Koruma Branşı Teknik Oranları (Brüt, %).....	41
Şekil 22. Kredi Branşı Teknik Oranları (Brüt, %)	43
Şekil 23. Finansal Kayıplar Branşı Teknik Oranları (Brüt, %).....	44
Şekil 24. Değer Fonksiyonu.....	52
Şekil 25. Ağırlıklı Olasılık Fonksiyonu	53

KISALTMALAR

AŞ	: Anonim Şirketi
DD	: Devlet Destekli
DASK	: Doğal Afet Sigortaları Kurumu
EGM	: Emeklilik Gözetim Merkezi
SDK	: T.C. Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı Sigorta Denetleme Kurulu
TARSİM	: Tarım Sigortaları Havuz İşletmesi Anonim Şirketi
TAŞ	: Türk Anonim Şirketi
TSB	: Türkiye Sigorta Birliği
TTK	: Türk Ticaret Kanunu
vb.	: ve benzerleri
vd.	: ve diğerleri
vs.	: ve sair

GİRİŞ

Finans ve ekonomi teorilerinin büyük bir bölümünde insanlar her zaman ve her koşul altında her zaman doğru ve yerinde karar veren rasyonel bireyler olarak varsayılmaktadır. Faydalarını maksimize edecek kararları almak için gerekli tüm bilgilere sahip oldukları veya karar almaları için mevcut verilerden en doğru bilgiyi oluşturabilme yeteneğine sahip oldukları düşünülmektedir. Fakat; bireyin doğası gereği ve davranışları gereği karmaşık bir yapıya sahiptir. Bu kapsamda psikoloji biliminin karar alma süreçleri ile ilgili bulgu ve teorilerinden etkilenecek finans literatüründe yeni bir araştırma alanı oluşmuştur. Davranışsal finans olarak adlandırılan söz konusu araştırma alanı bireylerin karar alma süreçlerini incelemekte olup; yatırım ve edinimlerinde etkili olan faktörleri ortaya koymaktadır.

Bireyler gündelik yaşamlarında çeşitli tehlikeler ve ani beklenmedik olaylar ile birlikte yaşamaktadırlar. Bireylerin, ne zaman ortaya çıkacağı ve nasıl gerçekleşeceği bilinmeyen olası risklerin maliyetlerini karşılamak amacıyla kaynak bulma arayışları neticesinde “Bireyin tabii dengesinin gelecekteki bozulma ihtimaline karşı geliştirilmiş bir çözüm ve bu çözümü içeren hizmet olarak da değerlendirilebilen (Karabulut, 1988: 2)” sigorta kavramı doğmuştur. Bir diğer ifadeyle, sigorta kavramının temelinde, henüz gerçekleşmemiş olmakla birlikte gerçekleşme ihtimali olan tehlike olarak tanımlanabilen (Çipil, 2004: 4) risklerle dolu bir çevrede yaşamlarını idame ettiren bireylerin gerçekleşmesi muhtemel risklerin yol açacağı zararların tazmin edilmesi amacıyla riskin gerçekleşmesinden önce bazı önlemler alma gereği yatmaktadır (Şenel, 2007: 7).

Bireyler, risklerin yol açacağı zararların giderilmesi motivasyonu ile yola çıkarak belirli koşullar altında belirli primler karşılığında, risklerine çeşitli çözümler sunan sigortalar edinmektedirler. Çalışmanın amacı, bireylerin sigorta edinimlerini yönlendiren faktörlerin, insanların rasyonel bir varlık yerine normal olarak değerlendirilmesi gerektiğini ileri süren davranışsal finans yaklaşımı ile incelenmesidir.

Çalışmanın birinci bölümünde, sigorta ve riskin tanımı, sigortanın önemi ve konusu, sigorta türleri ve Türk sigorta sektörünün incelenmesinin akabinde

sigortacılığın işlevleri hususlarında tanımlama ve açıklamalar yer almaktadır. Çalışmanın ikinci bölümünde, davranışsal finans ve teorilerine kavramsal ve teorik çerçevede yer verilmiştir. Çalışmanın üçüncü bölümünde, yatırımcı psikolojisini etkileyen faktörlerin sigorta edinimi üzere incelemesi gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın son bölümünde ise; araştırmanın amacı, evren ve örneklem, veriler ve toplanması, bulgular ve yorumlar yer almaktadır.

I.SİGORTA

1.Sigorta ve Risk Kavramları

Latince kökenli bir kelime olan sigortanın dilimizdeki karşılığı güven ve emniyettir (Baran, 1982: 11). Sigorta kavramına değişik biçimlerde tanımlanmalar getirilmiştir. Bazılarına göre sigorta, bireylerin karşı karşıya buldukları riskleri azaltmak ve bu muhtemel risklerin gerçekleşmesi halinde meydana gelen kayıpları belirginleştirmek amacıyla örgütlenmiş toplumsal bir kurumdur (Akmüt, 1980: 7).

Başka bir ifadeyle sigorta; sigortacının belirli bir prim karşılığında diğer bir kimsenin para ile ölçülebilen bir menfaatini zarara uğratan bir tehlikenin (riskin) gerçekleşmesi halinde tazminat ödemeyi taahhüt etmesidir (Özkan, 1998: 10).

Türk Ticaret Kanunu'na göre ise, “Sigorta bir akittir ki bununla sigortacı bir prim karşılığında diğer bir kimsenin para ile ölçülebilir bir menfaatini halele uğratan bir tehlikenin (bir rizikonun) meydana gelmesi halinde tazminat vermeyi yahut bir veya birkaç kimsenin hayat müddetleri sebebiyle veya hayatlarında meydana gelen belli bir takım hadiseler dolayısıyla bir para ödemeyi veya sair edalarda bulunmayı üzerine alır.” şeklinde tanımlanmaktadır (6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu Madde: 1263).

Sigorta sözleşmesi, sigortacının bir prim karşılığında, kişinin para ile ölçülebilir bir menfaatini zarara uğratan tehlikenin, rizikonun, meydana gelmesi hâlinde bunu tazmin etmeyi ya da bir veya birkaç kişinin hayat süreleri sebebiyle ya da hayatlarında gerçekleşen bazı olaylar dolayısıyla bir para ödemeyi veya diğer edimlerde bulunmayı yükümlendiği sözleşmedir (6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu Madde:1401). Sigorta sözleşmelerinin temel unsuru olan risk ise ;“Henüz gerçekleşmemiş olmasına rağmen gerçekleşme ihtimali bulunan tehlike” olarak tanımlanabilmektedir (Çipil, 2004: 4).

Yukarıda yapılan tanımlamalardan yola çıkılarak sigortanın temel özelliğinin riskin dağıtılması olduğu söylenebilir. Bireyin riski üzerinde tutması halinde mevcut gelir veya birikimleri meydana gelen kayıpları karşılamaya yetmeyebilir. Fakat ;riskin dağıtılması yolu ile bir bireyin, maruz kaldığı veya kalabileceği riskler nedeniyle

uğradığı veya uğrayabileceği kayıplar, halihazırda benzer riskler ile karşı karşıya kalmış olup fakat; herhangi bir kayıp yaşamamış bireylerin katılımı ile üstesinden daha rahat gelinebilir hale gelebilmektedir. Bu da bireylere, gelecekte endişe duymadan yaşama imkânı tanımaktadır (Evren, 2007: 5). Bundan dolayı bireylerin karşı karşıya kalabilecekleri benzer risklere karşı bireylerin cüzi miktardaki tasarruflarını birleştirerek bireysel olarak tazmin edemeyebilecekleri finansal yükleri, genele yayarak önlenmesi veya katlanılabilir düzeye indirgenme faaliyetleri sigortanın temelini oluşturduğu söylenebilir. Bu faaliyetler sigorta şirketlerince yürütülmektedir.

2.Sigortanın Konusu ve Önemi

Sigorta, sosyal ve ekonomik hayat açısından son derece önemlidir (Güvel ve Güvel, 2004: 27). Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisine göre bireyler sırasıyla; fizyolojik, güvenlik, sevgi ve aidiyet, saygınlık ve kendini geliştirme ihtiyaçlarını gidermelidir (Göksu, 2002: 27-48). Bireyler yaşamlarını sürdürdükleri sürece gereksinimlerini karşılamak durumundadırlar. Doğumlarından yaşamlarının sonuna kadar geçen süreçte süreklilik gösteren gereksinimler karşısında kişilerin gelirleri aynı sürekliliği göstermeyebilir. Bu süreçte üstesinden gelemeyeceği riskler neticesinde kayıplara uğraması ve bu kayıpları finanse edememesi durumunda gereksinimlerini karşılayamama veya sınırlı karşılama tatminsizlikleri ile karşı karşıya kalabilecekleri söylenebilir. Sigorta yolu ile bireyler yaşam süreçlerini daha az zararlara katlanabilir şekilde gereksinimlerini sürdürülebilir olarak sağlamaya devam edebilirler.

Sigortanın iki temel fonksiyonu bulunmaktadır bunlar; tasarruf ve güvencedir. Sigortalılarından alınan primler sigortacılar tarafında bir havuzda toplanır, bu havuzda biriken kaynakların bir kısmı yatırıma yöneltilir. Oluşan bu kaynakların ülkenin kalkınmasında önemli bir rol oynar. Özellikle reel kesime etkin bir şekilde aktarılabilen bu kaynakların ülkenin kalkınmasındaki katkıları oldukça fazladır (Kılıçkaplan ve Karpat, 2004: 1).

Bu gün gelişmiş ülkelerde sosyal ve özel sigortalar, ülke kalkınmasında etkin roller oynayan ekonomik işlevlere sahiptirler (Ünal,1994: Sunuş). Sigortanın kaynak

oluşturma g¼c¼n¼n ekonominin kullanıma açılması ¼zellikle sanayileşmiş ¼lkelerde vazgeçilmez bir kaynaktır. Sigortanın tasarrufları teşviki ve biriken fonların verimli yerlere yatırılması, birçok ¼lkenin kalkınmasında rol oynamıştır. II. D¼nya Savaşı'ndan yenik çıkmış ve t¼m sigorta portf¼y¼n¼ kaybetmiş bulunan Almanya mucizesinin temellerinden biri de, sigorta sekt¼r¼n¼n oluşturduğu fonlar olmuştur (Genç, 2002: 8).

B¼ylelikle ekonomik acıdan gelişmiş, bireylerin refahının y¼ksek olduğu toplumlarda, sigorta hizmetine olan talep artmış, ¼zellikle hayat sigortası vasıtasıyla oluşturulan kaynaklar, sigorta sekt¼r¼n¼n sermaye piyasalarının ¼nemli bir mali aracı kurumlarından birisi olmasını sağlamıştır (Okunakul, 2005: 94).

İş alanında gerçekleştirilen her t¼rl¼ faaliyetin g¼venli bir şekilde yapılabilmesi ancak oturmuş bir sigortacılık sekt¼r¼ ve hangi alanda olursa olsun iyi bir sigorta teminatının varlığıyla m¼mk¼n olabilmektedir. (Zurnacı, 2007: 1)

3.Sigorta T¼rleri

6762 sayılı T¼rk Ticaret Kanunu İkinci Kısım Sigorta T¼rlerine İlişkin ¼zel H¼k¼mler altında 2 ana t¼r ve bu kapsamda yer alan 5 alt t¼rler olarak d¼zenlemiřtir.

Bu iki 2 ana t¼rden birincisi zarar sigortalarıdır. Sigorta s¼zleřmesinde g¼vence altına alınan riskin gerçekleşmesi sonucunda meydana gelen zararın tazmin edileceği ¼ng¼r¼lm¼řse, bu sigortalar “zarar sigortaları” olarak adlandırılabilir. ¼rneėin emtea nakliyat sigortası, mali sorumluluk sigortası, su araçları sigortası, hırsızlık sigortası, deprem sigortaları bu grupta yer almaktadır. Zarar sigortaları kendi içerisinde; Mal Sigortaları ve Sorumluluk Sigortaları olmak ¼zere ikiye ayrılmaktadır.

Mal Sigortaları; taşınır ve taşınmaz mallara y¼nelik olan risklerin teminat altına alınması amacıyla yapılan sigortalar olarak tanımlanabilmektedir. ¼rnek olarak; Cam Kırılmasına Karşı, Elektronik Cihaz, Emtea Nakliyat, Hırsızlık Sigortası, İnaşat (B¼t¼n Riskler), Kara Araçları Kasko, Kıymet Nakliyat, Makina Kırılması, Montaj Sigortaları, Tekne, Yangın ve Zorunlu Deprem Sigortaları verilebilir.

Sorumluluk sigortaları; gerçekleşen bir riskten kaynaklanan sorumluluğu nedeniyle üçüncü şahısların uğrayacağı zararları konu edinmektedir. Sorumluluk sigortaları kendi içerisinde zorunlu ve isteğe bağlı olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Zorunlu sigortalara; Deniz Araçları Zorunlu Mali, Karayolları Motorlu Araçlar Zorunlu Mali, Kıyı Tesisleri Deniz Kirliliği Zorunlu Mali, Motorlu Kara Taşıtları İhtiyari Mali, Özel Güvenlik Zorunlu Mali, Tehlikeli Maddeler ve Tehlikeli Atık Zorunlu Mali, Tıbbi Kötü Uygulamaya İlişkin Zorunlu Mali, Tüpgaz, Zorunlu Karayolu Taşımacılık Mali ve Zorunlu Sertifika Mali Sorumluluk Sigortaları örnek verilebilir.

İhtiyari yani isteğe bağlı sorumluluk sigortalarına ise; Asansör Kazalarında Üçüncü Kişilere Karşı, Bağımsız Denetçilik Mesleki, Çevre Kirliliği Mali, İşveren, Mesleki, Üçüncü Şahıslara Karşı Mali, Hukuksal Koruma Sigortası örnek olarak verilebilir.

İki ana türden diğeri ise can sigortalarıdır. 6762 sayılı Türk Ticaret Kanununun ikinci bölümüne göre; “bir kişinin ölümü, kazaya uğraması, hastalanması, sakatlanması gibi insan hayatına ilişkin risklerin konu edildiği sigortalardır. Ferdi Kaza Sigortası, Hayat Sigortaları, Karayolu Yolcu Taşımacılığı Zorunlu Koltuk Ferdi Kaza Sigortası, Sağlık Sigortası, Seyahat Sağlık Sigortası ve Maden Çalışanları Zorunlu Ferdi Kaza Sigortası örnek olarak verilebilir.

Kendi içerisinde üçe ayrılmaktadır. Bunlardan birincisi kaza sigortası olup; Türk Ticaret Kanununun 1507’nci maddesine göre “belli bir prim karşılığında, sigortalının uğrayacağı kaza sonucu ölüm, geçici veya sürekli sakatlık ya da iş göremezlik hâlleri için sigorta teminatı sağlar. Örnek olarak; Ferdi Kaza Sigortası, Karayolu Yolcu Taşımacılığı Zorunlu Koltuk Ferdi Kaza Sigortası ve Maden Çalışanları Zorunlu Ferdi Kaza Sigortası verilebilir.

İkincisi ise Hayat Sigortasıdır. Türk Ticaret Kanununun 1487’nci maddesine göre “Hayat sigortası ile sigortacı, belli bir prim karşılığında, sigorta ettirene veya onun belirlediği kişiye, sigortalının ölümü veya hayatta kalması hâlinde, sigorta bedelini ödemeyi üstlenir.” şeklindedir.

Sonuncusu ise Hastalık ve Sağlık Sigortasıdır. Yine Türk Ticaret Kanununun 1512’nci maddesine göre “Sigortacı, hastalık sigortası ile sözleşmede öngörülen hastalıklardan birinin veya birkaçının, sözleşme süresi içinde gerçekleşmesi veya ortaya

çıkması hâli için” sigorta teminatı sağlar. Seyahat Sağlık Sigortası ve Sağlık Sigortası örnek olarak verilebilir.

4.Türk Sigorta Sektörünün İncelenmesi

Bu bölümde sigortacılık faaliyetlerinin Türkiye’deki gelişimi Türkiye Cumhuriyeti’nin kuruluşu öncesi ve sonrası olarak incelenmiştir. Tarihsel gelişiminin aktarılmaya çalışılmasının akabinde 2014 yılı Türkiye sigortacılık verileri ile sektörün mevcut durumu aktarılmaya çalışılmıştır.

4.1.Türkiye’de Sigortacılığın Tarihsel Gelişimi

Türkiye’de; 19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren yabancı sigorta şirketlerinin, 1870 yazında Beyoğlu’nda çıkan yangında (Büyük Pera Yangını) çok sayıda ev, işyeri, cami ve kilisenin yanması temsilcilikler açmaları suretiyle başlamıştır (Özer, 2011: 6). 1872 yılında İngilizler’ den sonra Fransızlar da Türkiye’ ye ilgi göstererek 1878 yılında ilk Fransız şirketi ile faaliyetlerine başladılar. Bunları; Alman, İtalyan, İsviçre gibi yabancı ülkelerin sigorta şirketlerinin çalışmaları da izleyerek sigortacılığın genişletmesini başlatmıştır (TSB, 2016). Bu şirketler tüketicilerin mevcut istek ve ihtiyaçlarına cevap verebilmekte idiler. Fakat; o dönemde sigortacılığı düzenleyen ve denetleyen devlet kurumlarının olmayışı, kanunların bulunmayışı söz konusu yabancı sigorta şirketlerinin kendi kurallarına göre hareket etmelerine sebep olmuştur. Hukuki anlaşmazlıklarda şirketlerinin merkezlerinin bulunduğu ülkenin mahkemeleri yetkili kılınmaktaydı. Poliçeler İngilizce, Fransızca gibi yabancı dillerde hazırlanmaktaydı. İlgili şirketler poliçeleri iptal edebilmekteydi.

İlk zamanlar sigorta şirketleri tutundurma faaliyetleri kapsamında müşteri hizmetlerinde olumlu sonuç alma eğilimindeydiler. Hukuki bir düzen ve altyapının yoksunluğu zaman geçtikçe, sigortacıların istedikleri gibi çalışma yapmaları ve Kapitülasyonların kendilerine sağladığı geniş imkânları kullanmaları, bu şirketlere Türkiye’ deki operasyonlarının kolaylıkla karlı olabileceği izlenimini verdi. Düzenleme

ve denetlemenin olmayışından dolayı, sigortalıların hak ve hukukunu hiçe sayan bir biçimde davranmayı sürdürdüler(TSB, 2016).

Osmanlı Umum Sigorta Şirketi yerli ilk sigorta şirketi olarak 1893 yılında çalışmaya başladı. 1 tanesi yerli olmak üzere toplam 44 sigorta şirketi 12 Temmuz 1900 tarihinde bir araya gelerek sabit bir yangın tarifesi oluşturdular. Bu Türkiye’deki ilk tarifeydi ve sigorta şirketlerinin birlikte bir düzenlenmeye gitme eğilimlerinin tezahürü olarak değerlendirilebilir (TSB, 2016).

Bu tarife ile birlikte, söz konusu şirketler tarafından Yangın Sigorta Şirketleri’nin Sendikası isminde bir organizasyonun oluşturulması ve bir denetim kurulunun bulunması kararı alındı. Londra’da bulunan Fire Office Committee’nin emirleriyle çalışmalarını yürüten sendika tarafından, yangınlara zamanında müdahale ederek büyümesini önlemek ve yangınların nedenlerini araştırmak üzere Fasman adlı bir örgüt kuruldu. Denetim mekanizması ve içeriği geliştirildi (TSB, 2016).

Kurulan bu Sendikanın olumlu faaliyetlerine rağmen şirketlerin tamamı sendikaya girmediler ve eski düzenleri üzere faaliyetlerine devam ettiler. Yabancı şirketler 1908 ve 1914 yıllarında kanunlarda yapılan değişiklikler ile kontrol altına alınmaya çalışıldı. Yabancı şirketler 1914 yılında yürürlüğe konulan kanunla vergi vermeye ve teminat göstermeye zorunlu tutuldular. Sendikanın adı da “ Türkiye’de Çalışan Sigorta Şirketleri “ olarak değiştirildi. Bu yenilikler ile birlikte yabancı şirketler Türkler ile ortaklık kurma yoluna gittiler (TSB, 2016).

Türkiye Cumhuriyeti’nin ilanına kadar yüzde yüz yerli sermaye ve teknisyenlerle işletilen bir sigorta kuruluşunun faaliyette olmadığı görülmektedir. Cumhuriyet dönemi ile birlikte ekonomimizde başlayan millileşme hareketleri, etkisini sigorta sektöründe de hissettirmiş ve sonuçta sermayesinin tamamı Türklere ait olan Anadolu Sigorta Şirketi 1925 yılında kurulmuştur(Özer, 2011: 6). 1924 yılında yürürlüğe sokulan yasa ile sigorta sözleşmelerinde Türkçeyi kullanma zorunluluğu getirildi ve aynı yıl içerisinde Sigortacılar Kulübü kuruldu. Sigortacılığın ve Sigorta Şirketlerinin Teftiş ve Murakabesi hakkındaki kanun ise 1927 yılında yürürlüğe girdi. Sigorta şirketlerinin denetlenmesi, döviz çıkışının önlenmesi amacını taşıyan bu kanunun yürürlüğe girmesiyle sigortacılık gelişmeye, yerli sermaye ile kurulan şirketlerin sayısında da artış yaşanmaya başladı. İşletme hakkının T. İş Bankası A.Ş.’

Ye ait olacağı bir anonim şirketin kurulmasına karar verildi. Böylelikle 1929 yılında Milli Reasürans T.A.Ş faaliyetine geçti. Millî Reasürans T.A.Ş., sigortacılığın millileştirilmesine zemin ve imkân hazırlamak ve reasürans primlerinin imkân dâhilinde ülkede kalmasını sağlamak amacıyla kurulmuştur (Özer, 2011: 6). 1920'lerde devletçiliğin eşiğindeki Türkiye'de devlete gelir yaratmak, yabancı şirketlerin egemenliğini kırmak ve hükümetin toplumsal ve ekonomik politikalarının araçları olarak kullanılmak üzere (Özer, 2011: 6) bu tür kuruluşlar hayata geçirilmiştir.

Bu gelişmeler eşliğinde sigorta şirketleri 1939 yılında Ticaret Bakanlığı'na bağlandı. 1959 yılında sigorta sektörünü kapsamlı bir şekilde ele alan 7397 sayılı Sigorta Murakabe Kanunu yürürlüğe girdi. 7937 sayılı kanundaki boşlukları doldurmak, mali yönden sigorta şirketlerini geliştirmek ve sigorta aracılarının mevcut durumunu düzenlemek amacıyla köklü ve önemli değişiklikler yapıldı. Bu kanun, sigorta ile ilgili organlar ve faaliyetlerini düzenleyen yönetmelikler çıkarılmasını öngörüyordu. Sigorta şirketleri Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı'na bağlanarak mali yapının bir parçası olarak kabul edildiler. 1 Mayıs 1990 tarihinden itibaren Kaza Sigortaları (zorunlu sigortalar hariç), Mühendislik Sigortaları ile Zirai Sigortalarda; 1 Ekim 1990 tarihinden itibaren de Yangın ve Nakliyat sigortalarında da Serbest Tarife Sistemine geçildi (TSB, 2016).

1993 yılından itibaren çıkarılan Kanun Hükmünde Kararnameler ile zaman içerisinde yeni kurulan sigorta şirketlerinin sayısının artmasına rağmen talebin aynı ölçüde artmaması ve ayrıca prim tahsilatında sorunlar yaşanması sıkıntılarının önlenmesine yönelik düzenlemelerde bulunuldu. Prim tahsilat sorununa çözüm getirilmesi amacıyla, primlerin acente cari hesapları üzerinden takibi sistemi yürürlükten kaldırılarak, poliçe bazında takip sistemi uygulaması 1 Ocak 1995 tarihinden itibaren konuldu (TSB, 2016).

Millî Reasürans TAŞ'ye 18 ağustos büyük Marmara depreminden sonra (1999 depremlerini takiben) 2000 yılında meskenler için zorunlu hale getirilen deprem sigortalarını yürütmek üzere kurulan "Doğal Afet Sigortaları Kurumu" (DASK) yönetimi beş yıllık bir süre ile verildi. Diğer taraftan Türkiye'de 23.07.1927 tarih ve 1160 sayılı Yasa ile şekillendirilmiş zorunlu reasürans devri 31.12.2001'de sona erdi (TSB, 2016).

27 Ekim 2003 yılında, 28 Mart 2001 tarihinde kabul edilen “Bireysel Emeklilik Tasarruf ve Yatırım Sistemi Kanunu” ile kurulan bireysel emeklilik sistemi faaliyete geçti (TSB, 2016).

Sigorta Havuzu (TARSİM) 14 Haziran 2005 tarihinde 5363 sayılı "Tarım Sigortaları Kanunu" kapsamında kurulmuştur. Bu Havuza ilişkin işletme faaliyetleri, bu havuza katılan sigorta şirketlerinin eşit hisselerle ortak oldukları Tarım Sigortaları Havuz İşletmesi A.Ş. tarafından yürütülmektedir (TSB, 2016).

Trafik Sigortası Bilgi Merkezi (TRAMER) 16.12.2003 tarih ve 25318 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Trafik Sigortası Bilgi Merkezi Yönetmeliği ile kurulmuştur. 01.01.2003 tarihinden itibaren Trafik sigortası üretimi gerçekleştiren bütün sigorta şirketlerinin tüm poliçe bilgileri ve bunların hasar ve ödeme kayıtları TRAMER sistemine transfer edilmiş olup, yeni üretilen poliçeler ve hasar kayıtları anlık olarak transfer edilmektedir (TSB, 2016).

5684 sayılı Sigortacılık Kanunu 14 Haziran 2007 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu gelişmenin ardından 2008 yılında Sigortacılık Kanununun getirdiği yeni tanım ve uygulamalarla ilgili ikincil mevzuat düzenlemeleri üzerindeki çalışmalar tamamlanmıştır (TSB, 2016).

Sigorta Bilgi Merkezi 9 Ağustos 2008 tarihinde 26962 sayılı Resmi Gazete' de yayımlanan yönetmelikle faaliyetine başlamıştır. SBM nezdinde kurulan alt bilgi merkezleri, Trafik Sigortaları Bilgi Merkezi (TRAMER), Sağlık Sigortası Bilgi Merkezi (SAGMER), Hayat Sigortası Bilgi Merkezi (HAYMER) ve Sigorta Hasar Takip Merkezi (HATMER) kurulmuşlardır (TSB, 2016).

Aralık 2014 sonu itibariyle ruhsatlı sigorta şirket sayısı 67'dir. Bunlardan 38'i hayat dışı sigortalarda, 5'i hayat sigortalarında, 19'u hayat ve emeklilikte, biri de reasürans alanında faaliyet göstermektedir (SDK, 2016).

4.2.Türkiye’de Sigorta Sektörünün Mevcut Durumu

Türkiye’de sigortacılık sektöründe 2014 yılı sonunda faaliyet gösteren toplam şirket sayısı 63 olmuştur. 2013 yılı sonunda toplam 61 şirket faaliyet gösterirken, iki

sigorta şirketi faaliyetlerine son vermiş ve dört sigorta şirketinin faaliyetlerine başlamış olması ile birlikte ilgili sayı 63'e çıkmıştır.

Tablo 1. Ruhsat Sahibi ve Faal Şirket Sayıları

Şirket Türü	2012		2013		2014	
	Faal	Faal Değil	Faal	Faal Değil	Faal	Faal Değil
Hayat Dışı Sig. Şirketi	35	3	36	3	38	2
Hayat Sigorta Şirketi	6	2	6	2	5	1
Emeklilik Şirketi	17	-	18	-	19	-
Reasürans Şirketi	1	1	1	1	1	1
Toplam	59	6	61	6	63	4

Kaynak: SDK, Sigortacılık ve Bireysel Emeklilik Faaliyetleri Hakkında Rapor 2014, <https://www.hazine.gov.tr/tr-TR/Rapor-Sunum-Sayfasi?mid=247&cid=28&nm=43>, 16.04.2016

2014 yılında sektörde faaliyet gösteren 63 şirketin 38'i hayat dışı sigortalarda, 5'i hayat sigortalarında, 19'u hayat ve emeklilikte, biri de reasürans alanında ruhsat sahibidir. Ancak, ruhsat sahibi olmakla birlikte faaliyette bulunmayan iki hayat dışı, bir hayat ve bir reasürans şirketi bulunmaktadır. Bunlarla birlikte ruhsatlı toplam şirket sayısı 67'ye ulaşmaktadır (SDK, 2016).

Tablo 2. Uluslararası Sermayeli Şirket Sayısı

Yıl	Faal Şirket Sayısı	Uluslararası Ortaklı Şirket Sayısı	Uluslararası Ortak payı					Uluslararası Sermaye Payı >50%
			100%	%90-%100	%50-%90	%20-%50	>%20	
2001	58	15	2	4	2	4	3	8
2002	52	14	2	4	2	3	3	8
2003	48	14	2	3	1	4	4	6
2004	47	16	2	3	2	4	5	7
2005	50	20	2	5	2	6	5	9
2006	51	24	5	4	6	8	1	15
2007	53	27	11	3	5	7	1	19
2008	54	39	15	10	7	6	1	32
2009	57	41	17	10	6	7	1	33
2010	58	43	20	13	3	6	1	36
2011	59	44	21	14	1	7	1	36
2012	59	43	21	13	1	7	1	35
2013	61	44	21	17	1	4	1	39
2014	63	44	23	14	2	4	1	39

Kaynak: SDK, Sigortacılık ve Bireysel Emeklilik Faaliyetleri Hakkında Rapor 2014, SDK, Sigortacılık ve Bireysel Emeklilik Faaliyetleri Hakkında Rapor 2014, <https://www.hazine.gov.tr/tr-TR/Rapor-Sunum-Sayfasi?mid=247&cid=28&nm=43>, 16.04.2016

2005 yılına kadar ülkemizde uluslararası ortaklık payı %100 olan şirket sayısı 2 iken, 2006 yılında 5'e çıkmış, 2007 yılından itibaren yükseliş trendine geçerek; 2014 yılı sonunda 23'e çıkmıştır. 2014 yılsonu verilerine göre yabancı sermayesi %100'ün altında olan 21 şirket ile birlikte sektörde uluslararası sermayeli şirket sayısı 44'dür. Yabancı Şirket Oranı sektörde %70'lere dayanmıştır.

Tablo 3. Poliçe, Sözleşme ve Katılımcı Sayıları

Hayat Dışı Branşlar	2010	2011	2012	2013	2014
Poliçe Sayısı	38.225.736	44.195.762	47.493.646	51.597.637	54.650.431
Sözleşme Sayısı	54.460.397	64.267.716	72.609.460	79.425.947	86.694.733
Hayat Branşı					
Yeni Ferdi Poliçe/Sertifika Sayısı	10.436.831	16.392.861	12.643.852	15.416.322	15.526.432
Yürürlükteki Ferdi Poliçe Sayısı	2.536.583	2.156.012	2.373.711	2.759.409	2.954.822
Yürürlükteki Sertifika Sayısı	12.679.216	19.188.497	22.145.545	23.717.452	24.534.790
BES Sözleşme Sayısı	2.534.793	2.938.333	3.493.465	4.683.303	5.798.937
BES Katılımcı Sayısı	2.281.478	2.641.843	3.128.130	4.153.055	5.098.027

Kaynak: SDK, Sigortacılık ve Bireysel Emeklilik Faaliyetleri Hakkında Rapor 2014, SDK, Sigortacılık ve Bireysel Emeklilik Faaliyetleri Hakkında Rapor 2014, <https://www.hazine.gov.tr/tr-TR/Rapor-Sunum-Sayfasi?mid=247&cid=28&nm=43>, 16.04.2016

(*) Paket poliçe içinde yer alan sözleşmelerle birlikte toplam sözleşme sayısı.

Yukarıdaki tabloda son beş yıl itibarıyla tanzim edilen poliçe ve sözleşme sayıları ile katılımcı sayılarına ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

Sigorta ve emeklilik şirketleri tarafından 2014 yılında hayat dışı dallarda 54.650.431 adet, hayat branşında ise 15.526.432 adet olmak üzere toplam 70.176.863 adet poliçe tanzim edilmiştir. 2014 yılında toplam poliçe sayısı 2013 yılına göre %4,72 oranında artmıştır. Artış oranı, hayat dışı branşlarda %5,92 ve hayat branşında %0,71 olarak gerçekleşmiştir.

Birikimli hayat sigortası poliçelerinden iştirah, vefat ve vade gelimi gibi nedenlerle yıl içinde ayrılmalar dikkate alındığında, hayat sigortasında 2014 yılı sonu itibarıyla 27.489.612 adet poliçe ve sertifikanın yürürlükte olduğu görülmektedir.

Bireysel emeklilik sisteminde ise yılsonu itibarıyla 5.098.027 katılımcı ve bu katılımcılara ait 5.798.937 adet sözleşme bulunmaktadır. 2014 yılında bireysel

emeklilik sistemindeki sözleşme sayısı %24, katılımcı sayısı ise %23 oranında artış göstermiştir.

Tablo 4. Sektörün İstihdam Durumu

Toplam Şirket Sayısı	2010	2011	2012	2013	2014
	58	59	59	61	63
Hayat Dışı Sigorta Şirketi	34	35	35	36	38
Hayat Sigorta Şirketi	10	9	6	6	5
Emeklilik Şirketi	13	14	17	18	19
Reasürans Şirketi	1	1	1	1	1
Personel Sayısı	16.029	16.783	17.521	18.511	19.305
Hayat Dışı Sigorta Şirketi	9.046	9.241	9.526	9.866	10.235
Hayat Sigorta Şirketi	740	775	473	442	444
Emeklilik Şirketi	6.024	6.549	7.305	7.989	8.414
Reasürans Şirketi	219	218	217	214	212
Broker Sayısı	81	92	98	111	119
Sigorta Acente Sayısı	16.205	16.616	16.827	15.494	15.587
Bireysel Emeklilik Aracısı	16.716	17.868	20.176	26.639	30.046
Eksper Sayısı	1.095	1.343	1.396	1.379	1.305
Tarım Eksperi Sayısı	1.318	1.649	1.926	1.953	1.979

Kaynak: SDK, Sigortacılık ve Bireysel Emeklilik Faaliyetleri Hakkında Rapor 2014, <https://www.hazine.gov.tr/tr-TR/Rapor-Sunum-Sayfasi?mid=247&cid=28&nm=43>, 16.04.2016

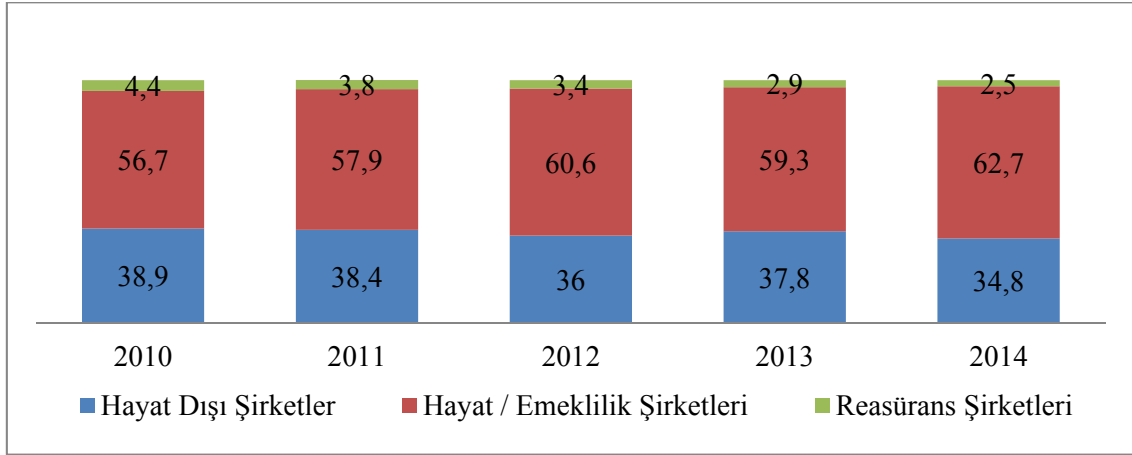
(*) Prim ve katkı payı üretiminde bulunmayan şirketler hariç

(**) Satışa yetkili aracı sayısı

2014 yılı sonu itibarıyla Sigortacılık ve Bireysel Emeklilik sektörlerinde toplam 19.305 kişi istihdam edilmektedir. Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği nezdinde tutulan Levha'ya kayıt yaptırmış olan acente sayısı 15.587, bireysel emeklilik sisteminde aracılık yapmak üzere Emeklilik Gözetim Merkezi'ne kayıtlı satışa yetkili bireysel emeklilik aracısı sayısı ise 30.046'dır. Yıl sonu itibarıyla mevcut 119 adet brokerin 83'ü sigorta ve reasürans, 32'si sadece sigorta, 4'ü ise sadece reasürans alanında ruhsat sahibidir. Sektörde mevcut 1.305 adet gerçek kişi sigorta eksperinden 593 adedi tek başına, 712 adedi ise bir tüzel kişi sigorta eksperine nezdinde çalışmaktadır. Sektörde ayrıca 1.979 adet tarım eksperine bulunmaktadır. Aktüerler siciline kayıtlı 122 aktüerden Şirketlerle anlaşmalı olarak faaliyet gösteren aktüer sayısı ise 42'dir (SDK, 2016)

Yukarıda açıklanan rakamlar, sigortacılık ve bireysel emeklilik sektörlerinin 2014 yılı sonu itibarıyla 80 binden fazla kişiye direkt istihdam sağladığını göstermektedir.

Aşağıdaki şekilde son beş yıla ait şirketlerin varlık dağılımlarına ilişkin bilgiler verilmiştir.

Şekil 1. Sigorta, Reasürans ve Emeklilik Şirketleri Varlık Dağılımı (%)

Kaynak: SDK, Sigortacılık ve Bireysel Emeklilik Faaliyetleri Hakkında Rapor 2014, <https://www.hazine.gov.tr/tr-TR/Rapor-Sunum-Sayfasi?mid=247&cid=28&nm=43>, 16.04.2016

2014 yılında Sigortacılık ve bireysel emeklilik sektörü varlık toplamı %26,07 oranında artarak yılsonu itibarıyla 81 milyar TL'ye ulaşmıştır. Yukarıdaki grafikte, toplam aktiflerin şirket grupları bazında dağılımı gösterilmiştir varlık toplamı açısından hayat / emeklilik şirketlerinin sektördeki paylarının 2014 yılında arttığı gözlenebilmektedir. 2010 yılında ilgili şirketlerin sektör toplam varlıkları içindeki payı %56,7 iken, 2014 yılı sonunda bireysel emeklilik faaliyetindeki son yıllardaki hızlı artış sayesinde %62,7'ye yükselmiştir. Aynı tarih itibarıyla sektör varlık toplamının %34,8'i hayat dışı sigorta şirketlerine, %2,5'i ise reasürans şirketine ait bulunmaktadır.

4.3. İstatistik Veriler ve Genel Değerlendirme

Dünya sigortacılığında olduğu üzere ülkemiz mevzuatında da sigortacılık faaliyetleri hayat ve hayat dışı olmak üzere iki ana gruba ayrılmaktadır. 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu kapsamında 2008 yılından itibaren hayat dışı sigortalar için 18 ana branş belirlenmiştir.

Tablo 5. Sigorta Branşları İtibariyle Faal Sigorta ve Emeklilik Şirketi Sayısı

Branşlar	Ruhsatlı Faal Şirket Sayısı
Hayat Dışı Grubu Sigorta Branşları	
Hastalık/Sağlık	31
Kaza	34
Kara Araçları	32
Raylı Araçları	30
Hava Araçları	31
Su Araçları	31
Nakliyat	32
Yangın/Doğal Afetler	33
Genel Zararlar I	32
Genel Zararlar II	33
Kara Araçları Sorumluluk	32
Hava Araçları Sorumluluk	30
Su Araçları Sorumluluk	32
Genel Sorumluluk	33
Kredi	21
Kefalet (Emniyet Suistimal)	32
Finansal Kayıplar	20
Finansal Kayıplar IV	26
Finansal Kayıplar V II	22
Finansal Kayıplar IX	31
Hukuksal Koruma	28
Destek	10
Hayat Grubu Sigorta Branşları	
Hayat	24
Hastalık/Sağlık	4
Kaza	24
Evlilik/Doğum Sigortası	24
Sermaye İtfa Sigortaları	24
Yatırım Fonlu Sigortalar	24
Fonların Yönetimi İşlemi	0
Tontin	0
Emeklilik	19

Kaynak: SDK, Sigortacılık ve Bireysel Emeklilik Faaliyetleri Hakkında Rapor 2014, <https://www.hazine.gov.tr/tr-TR/Rapor-Sunum-Sayfasi?mid=247&cid=28&nm=43>, 16.04.2016

(*) SS Kuru Sigorta Koop.Şirketi'nin yalnızca Devlet Destekli Tarım Sigortasında ruhsatı bulunmaktadır.

Yukarıda açıklanan branş düzenlemesine göre 2014 yıl sonu itibarıyla ruhsat sahibi sigorta ve emeklilik şirketi sayıları yukarıdaki tabloda verilmiştir. Hayat grubu

sigortaları içinde yer alan Fonların Yönetimi İşlemi ve Tontin branşlarında henüz hiçbir şirket ruhsat almamıştır. 34 adet ile en fazla kaza branşında ruhsatlı faal şirket bulunmaktadır. En az ruhsatlı şirket sayısı ise destek branşında olup, söz konusu branşa ruhsat sahibi şirket sayısı 20'dir. Ruhsatlı faal şirket sayıları ilk beş ve son beş branş sırasıyla; kaza, yangın/doğal afetler, genel sorumluluk, genel zararlar, genel sorumluluk ve finansal kayıplar, kredi, destek, finansal kayıplar IV ve finansal kayıplar VII'dir (SDK, 2016).

Tablo 6. Branş Bazında Toplam Prim Üretimi

Hayat Dışı Toplam	2011	2012	2013	2014
	14.478.852	17.118.393	20.832.118	22.711.488
Hastalık/Sağlık	1.998.750	2.227.161	2.472.373	2.929.631
Kaza	662.741	679.885	883.791	1.036.177
Kara Araçları	3.787.526	4.533.998	5.026.028	5.085.931
Raylı Araçları	817	257	5	11
Hava Araçları	69.392	50.337	41.756	58.724
Su Araçları	122.273	133.166	139.916	140.456
Nakliyat	358.510	377.881	415.936	488.838
Yangın/Doğal Afetler	2.309.587	2.645.853	3.324.957	3.845.669
Genel Zararlar	1.473.838	1.743.774	2.186.746	2.429.291
Kara Araçları Sorumluluk	2.975.237	3.937.606	5.384.898	5.530.097
KMA YMS (Trafik)	2.624.020	3.511.194	4.868.552	4.957.682
Hava Araçları Sorumluluk	74.822	78.767	69.721	92.765
Su Araçları Sorumluluk	261	458	1.675	9.409
Genel Sorumluluk	386.298	420.118	508.128	634.413
Kredi	51.266	74.072	106.601	138.958
Kefalet (Emniyet Suistimal)	12.335	18.030	23.969	26.554
Finansal Kayıplar	140.372	135.649	171.417	178.060
Hukuksal Koruma	52.351	57.662	66.718	83.519
Destek	2.476	3.739	7.482	2.984
Hayat Branşı Toplam	2.684.730	2.710.296	3.394.801	3.279.640
Toplam	17.163.582	19.828.689	24.226.919	25.991.128

Kaynak: SDK, Sigortacılık ve Bireysel Emeklilik Faaliyetleri Hakkında Rapor 2014, <https://www.hazine.gov.tr/tr-TR/Rapor-Sunum-Sayfasi?mid=247&cid=28&nm=43>, 16.04.2016

(*) Sosyal Güvenlik Kurumuna devredilmek üzere alınan primler dahildir.

(**) Hayat dışı şirketlerin devam eden hayat portföylerine ilişkin 38 bin TL'lik üretim dahildir.

Sektörde sigorta ve emeklilik şirketleri tarafından 2014 yılında toplam 26 milyar TL prim üretimi gerçekleştirilmiştir. Prim üretimi her yıl yükseliş göstermiştir. Hayat dışı branşlarda prim üretimi toplam prim üretiminin %80'den fazlasını oluşturmaktadır. Son dört yılda kara araçları, kara araçları sorumluluk, trafik branşlarının toplam prim

üretimindeki yüksek payı göze çarpmaktadır. Son dört yıla ilişkin toplam prim üretim verileri yukarıdaki tabloda ruhsat verilen branşlar bazında verilmiştir.

Tablo 7. Branş Bazında Ödenen Tazminat

Hayat Dışı Branşlar	2011	2012	2013	2014
	8.304.798	9.422.412	9.756.344	11.324.532
Hastalık/Sağlık	1.505.871	1.575.491	1.750.170	1.982.212
Kaza	113.267	148.640	162.093	169.127
Kara Araçları	2.788.822	3.155.725	2.963.521	3.071.548
Raylı Araçları	322	1.782	165	0
Hava Araçları	30.275	20.673	78.779	27.430
Su Araçları	50.430	62.436	71.261	126.085
Nakliyat	103.387	120.122	164.118	161.919
Yangın/Doğal Afetler	786.211	1.066.628	889.942	1.080.996
Genel Zararlar	498.143	575.407	675.844	760.422
Kara Araçları Sorumluluk	2.269.131	2.510.743	2.712.223	3.612.672
KMA YMS (Trafik)	2.203.102	2.433.263	2.617.525	3.499.651
Hava Araçları Sorumluluk	30.304	10.064	15.740	19.832
Su Araçları Sorumluluk	53	403	65	1.792
Genel Sorumluluk	93.900	117.277	146.532	202.396
Kredi	4.387	28.444	56.804	79.226
Kefalet (Emniyet Suistimal)	6.771	3.723	9.273	5.535
Finansal Kayıplar	23.019	24.229	59.066	22.590
Hukuksal Koruma	505	625	748	750
Destek	0	0	0	0
Hayat Branşı	1.600.145	1.780.474	2.049.314	2.084.826
Toplam	9.904.943	11.202.886	11.805.658	13.409.358

Kaynak: SDK, Sigortacılık ve Bireysel Emeklilik Faaliyetleri Hakkında Rapor 2014, <https://www.hazine.gov.tr/tr-TR/Rapor-Sunum-Sayfasi?mid=247&cid=28&nm=43>, 16.04.2016

Son dört yıla ilişkin olarak branş bazında ödenen tazminat tutarları yukarıdaki tabloda verilmiştir.

Branşların toplam prim üretimi içerisindeki payları incelendiğinde, hayat dışı branşlarda kara araçları, yangın ve doğal afetler, hastalık/sağlık ile kara araçları sorumluluk branşlarının paylarının dört yılda da %10'un üzerinde olduğu görülebilmektedir.

2014 yılında oto sigortaları (kara araçları ve kara araçları sorumluluk) prim üretimi, hayat dışı sigortalar prim üretiminin yaklaşık yarısı olarak gerçekleştirilmiştir. 2013 yılına kıyasla, her iki branşın payında yaklaşık iki puan azalış meydana gelmiştir.

2011 yılında Hayat branşının gerek toplam prim üretimi gerek ödenen tazminatlar içindeki payı %16 iken, 2014 yılına gelindiğinde prim üretiminde yaklaşık üç puanlık bir azalış yaşanırken, son üç yılda toplam ödenen tazminatlar içindeki payında önemli bir değişiklik olmamıştır.

2014 yılında 11,3 milyar TL'lik kısmı hayat dışı branşlarda olmak üzere şirketler tarafından toplam 13,4 milyar TL tazminat ödenmiştir. Ödenen tazminatlar 2013 yılına göre %14 oranında artış göstermiş, söz konusu artışta %27 oranında paya sahip kara araçları sorumluluk branşındaki %33 oranındaki artış etkili olmuştur.

Oto kaza sigortalarının hayat dışı branşlar prim üretimindeki payı 2014 yılında %47 iken, ödenen tazminatlardaki payı aynı dönemde %59 olarak gerçekleşmiştir.

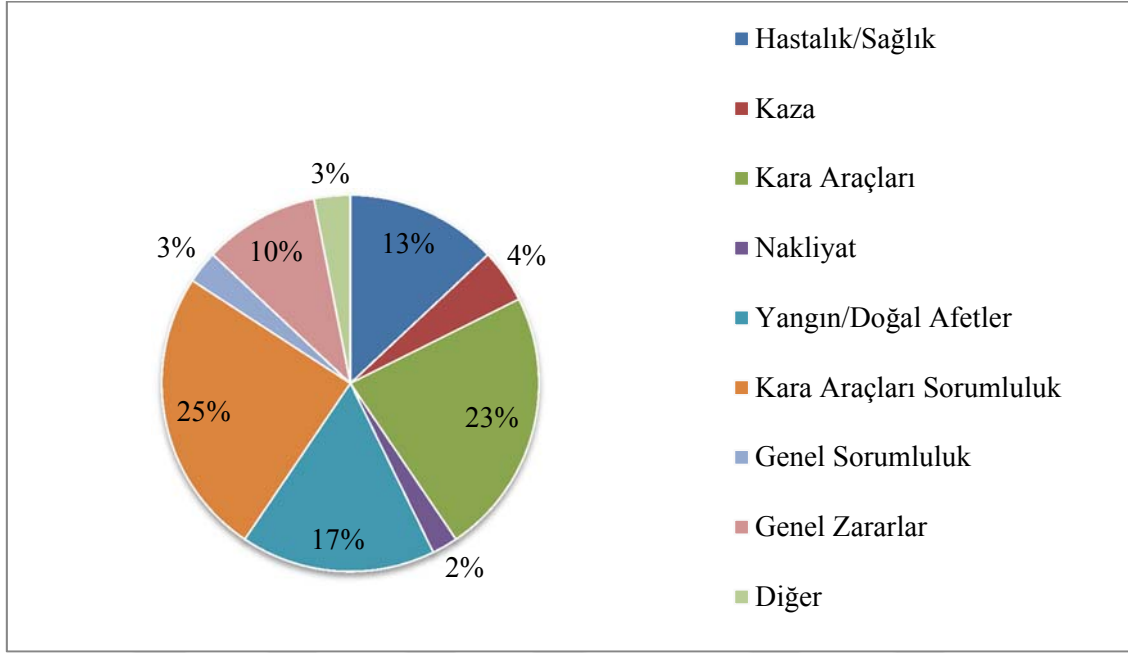
Tablo 8. Branş Bazında Direkt Prim Üretim Bilgileri

	Üretimde Bulunan Şirket Sayısı	Düzenlenen Poliçe Sayısı	Direkt Prim	Direkt Prim Payı (%)
Hastalık/Sağlık	33	2.897.384	2.885.463	13,04
Kaza	58	7.093.610	1.022.245	4,62
Kara Araçları	32	5.185.914	5.075.918	22,94
Raylı Araçları	1	5	11	0
Hava Araçları	17	620	57.239	0,26
Su Araçları	27	20.246	128.491	0,58
Nakliyat	32	1.388.681	476.594	2,15
Yangın/Doğal Afetler	33	12.739.696	3.689.184	16,67
Genel Zararlar	34	6.141.251	2.200.815	9,94
Kara Araçları Sorumluluk	32	16.320.779	5.468.382	24,71
KMA YMS (Trafik)	31	15.707.009	4.947.230	22,36
Hava Araçları Sorumluluk	16	512	92.153	0,42
Su Araçları Sorumluluk	6	687	9.409	0,04
Genel Sorumluluk	33	959.505	615.863	2,78
Kredi	10	10.539	131.539	0,59
Kefalet (Emniyet Suistimal)	23	30.528	23.018	0,1
Finansal Kayıplar	29	253.334	167.142	0,76
Hukuksal Koruma	25	1.607.116	83.519	0,38
Destek	2	25	2.984	0,01
Genel Toplam		54.650.431	22.129.969	100

Kaynak: SDK, Sigortacılık ve Bireysel Emeklilik Faaliyetleri Hakkında Rapor 2014, <https://www.hazine.gov.tr/tr-TR/Rapor-Sunum-Sayfasi?mid=247&cid=28&nm=43>, 16.04.2016

(*) Sosyal Güvenlik Kurumuna devredilmek üzere alınan primler dahildir.

2014 yılında hayat dışı sigorta branşlarında prim üretiminde bulunan şirket sayısı ile branş bazında tanzim edilen poliçe sayısı ve prim üretimi verileri yukarıdaki tabloda gösterilmiştir.

Şekil 2. Hayat Dışı Branşlar Direkt Primlerinin Branş Bazında Dağılımı (%)

Kaynak: SDK, Sigortacılık ve Bireysel Emeklilik Faaliyetleri Hakkında Rapor 2014, <https://www.hazine.gov.tr/tr-TR/Rapor-Sunum-Sayfasi?mid=247&cid=28&nm=43>, 16.04.2016

2014 yılında hayat dışı dallarda düzenlenen poliçelerin %29'u Karayolları Motorlu Araçlar Zorunlu Mali Sorumluluk (Trafik) sigortasında, %9'u ise motorlu kara taşıtları kasko sigortasında gerçekleştirilmiştir. Adı geçen sigorta türlerinin prim üretimi 2014 yılında birbirlerine yakın düzeylerde olup, her birindeki üretim hayat dışı toplam prim üretiminin %22'sini teşkil etmektedir.

Hayat dışı branşlar dikkate alındığında, düzenlenen poliçe sayısının %79'unun, prim üretiminin ise %87'sinin beş branşta (kara araçları, kara araçları sorumluluk, hastalık / sağlık, yangın ve doğal afetler ile genel zararlar) gerçekleştirildiği görülmektedir.

Hayat dışı dallar direkt prim üretiminde branşların payı aşağıdaki grafikte yüzde olarak gösterilmiştir.

Hastalık / Sağlık Branşı

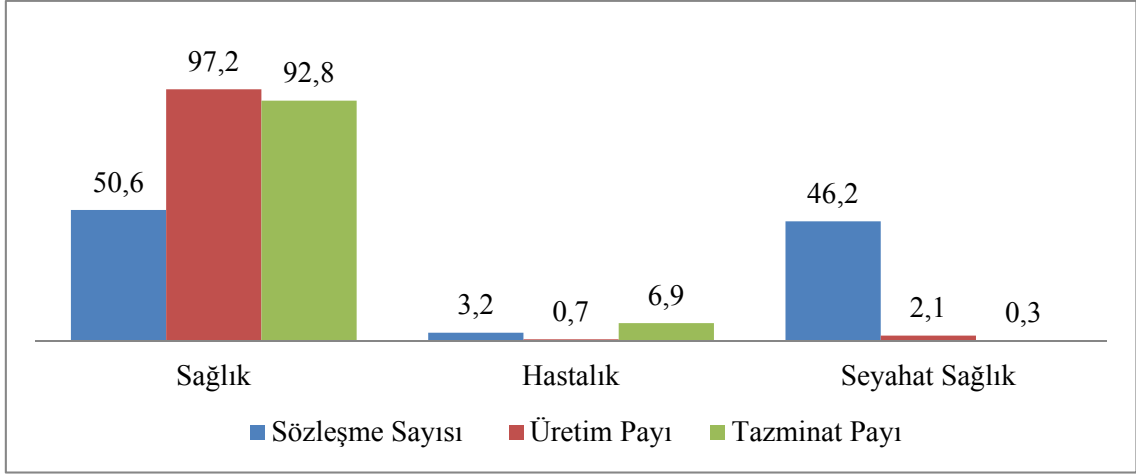
Aşağıdaki tabloda 2014 yılsonunda Hastalık/Sağlık branşında gerçekleşen prim, tazminat ve sözleşme verilerine yer verilmiştir.

Tablo 9. Hastalık/Sağlık Branşında Prim, Tazminat ve Sözleşme Verileri

	Sözleşme Sayısı	Sigortalı Sayısı	Yenileme Garantili Sözleşme Sayısı	Direkt Prim	Ödenen Tazminat
Sağlık	1.620.974	3.068.980	831.346	2.803.406	1.800.848
Bireysel Poliçeleri	1.500.453	1.909.836	312.214	1.409.984	753.778
İşveren Grup Poliçeleri	117.813	1.031.122	476.843	1.234.992	1.034.165
Diğer Grup Poliçeleri	2.708	128.022	42.289	158.430	12.905
Hastalık	101.211	101.847	-	21.547	134.498
Bireysel Poliçeleri	100.621	101.231	-	21.437	51.979
İşveren Grup Poliçeleri	590	616	-	111	82.518
Diğer Grup Poliçeleri	-	-	-	-	-
Seyahat Sağlık	1.479.594	1.425.179	-	60.509	5.149
Bireysel Poliçeleri	1.464.765	1.370.115	-	59.338	5.075
İşveren Grup Poliçeleri	3.260	22.892	-	485	71
Diğer Grup Poliçeleri	11.569	59.172	-	686	2
Toplam	3.201.779	4.623.006	831.346	2.885.463	1.940.495

Kaynak: SDK, Sigortacılık ve Bireysel Emeklilik Faaliyetleri Hakkında Rapor 2014, <https://www.hazine.gov.tr/tr-TR/Rapor-Sunum-Sayfasi?mid=247&cid=28&nm=43>, 16.04.2016

Hayat dışı direkt prim üretiminde %13'lük paya sahip olan hastalık / sağlık branşında 2014 yılında dördü hayat şirketi olmak üzere toplam 33 şirket faaliyette bulunmuş ve toplam 3.201.779 adet hastalık / sağlık teminatı muhteva eden sigorta sözleşmesi düzenlemiştir. Bu sözleşmelerden 1.620.974 adedi sağlık, 101.211 adedi hastalık ve 1.479.594 tanesi de seyahat sağlık sigortalarıdır. Düzenlenen sözleşmelerin 135.940 adedi grup sigorta sözleşmesi olup, toplam 1.241.824 adet sigortalıyı kapsamaktadır. Şirketler tarafından yenileme garantisi verilen sözleşme / sertifika sayısı ise 831.346'dır. İlgili dönemde prim direkt prim üretimi toplam 2.885.463 olarak gerçekleşmiştir. Tazminat ödemesi ise 1.940.495'tir.

Şekil 3. Hastalık/Sağlık Branşında Prim, Tazminat ve Sözleşme Verileri Yüzdeleri

Kaynak: SDK, Sigortacılık ve Bireysel Emeklilik Faaliyetleri Hakkında Rapor 2014, <https://www.hazine.gov.tr/tr-TR/Rapor-Sunum-Sayfasi?mid=247&cid=28&nm=43>, 16.04.2016

Hastalık / sağlık branşında yukarıda yer alan poliçe sayısı ile prim ve tazminat tutarlarının dağılım grafiğine göre poliçelerin %46'sı seyahat sağlık sigortasında düzenlenmiştir. Fakat; branş içerisinde ki prim üretim payı %2,1 olarak gerçekleşmiştir. Branş prim üretiminin %97'lik kısmını oluşturan sağlık sigortasında sözleşme sayısının payı ise % 51'dir. Hastalık branşının prim üretimi içerisindeki payı %0,7, sözleşme sayıları içerisindeki payı %3,2 olarak gerçekleşmiştir.

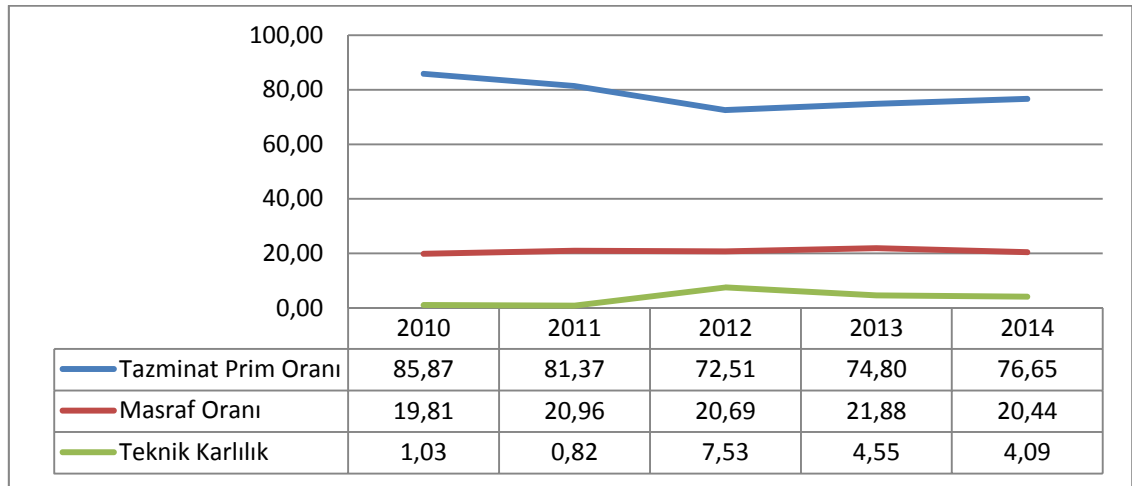
Tablo 10. Hastalık / Sağlık Branşı Teknik Verileri

	2010	2011	2012	2013	2014
Prim Üretimi	1.705.367	1.988.750	2.227.161	2.472.373	2.929.631
Aracı Komisyonu	179.318	220.746	259.696	297.656	350.493
Reasörlere Devr. Prim	196.532	181.271	94.020	124.397	160.154
Reasürans Komisyonu	9.083	10.061	12.035	13.897	19.891
Kazanılmış Prim. (Net)	1.390.390	1.706.298	2.014.143	2.247.182	2.554.820
Ödenen Tazminat	1.337.579	1.505.871	1.575.491	1.750.170	1.982.212
Reasürans Payı	222.645	169.296	91.499	76.514	93.530
Muallak Tazminat	135.561	142.371	110.967	128.362	219.297
Gerçekleşen Tazminat (Net)	1.136.573	1.347.168	1.454.146	1.688.376	1.974.889
Faaliyet Giderleri	358.886	426.121	472.535	544.627	608.858
Teknik Kar Zarar	-17.582	16.483	167.746	112.601	119.749

Kaynak: SDK, Sigortacılık ve Bireysel Emeklilik Faaliyetleri Hakkında Rapor 2014, <https://www.hazine.gov.tr/tr-TR/Rapor-Sunum-Sayfasi?mid=247&cid=28&nm=43>, 16.04.2016

(*) Dönem içinde tahakkuk eden komisyon tutarları.

2014 yılında kazanılmış primlerdeki artışa rağmen, gerçekleşen tazminat tutarında ve faaliyet giderlerinde de artış yaşanmıştır. Teknik karlılığının 2014 yılında üretime paralel olarak artmadığı görülebilmektedir. 2012 yılından itibaren reasörlere devredilen primlerin azalması ile teknik kararlarda yüksek artış trendine girildiği görülmektedir.

Şekil 4. Hastalık / Sağlık Branşı Teknik Oranları (Brüt, %)

Kaynak: SDK, Sigortacılık ve Bireysel Emeklilik Faaliyetleri Hakkında Rapor 2014, <https://www.hazine.gov.tr/tr-TR/Rapor-Sunum-Sayfasi?mid=247&cid=28&nm=43>, 16.04.2016

2012 yılında tazminat prim oranının ve reasörlere devredilen primlerin azalması sonucu teknik karlılık oranının bir önceki yıla oranla %6,71 oranında yükselmiştir. 2013 yılında tazminat prim oranının masraf oranı ile birlikte yükselmesinden ötürü teknik karlılıkta %3,02 puanlık bir gerileme söz konusu olmuştur. 2014 yılında ise masraf oranının düşmesine karşın tazminat prim oranının artması teknik karlılığı yine %0,46 puan düşürmüştür.

Kaza Branşı

Aşağıdaki tabloda 2014 yılsonunda Kaza branşında gerçekleşen prim, tazminat ve sözleşme verilerine yer verilmiştir.

Tablo 11. Kaza Branşı Prim, Tazminat ve Sözleşme Verileri

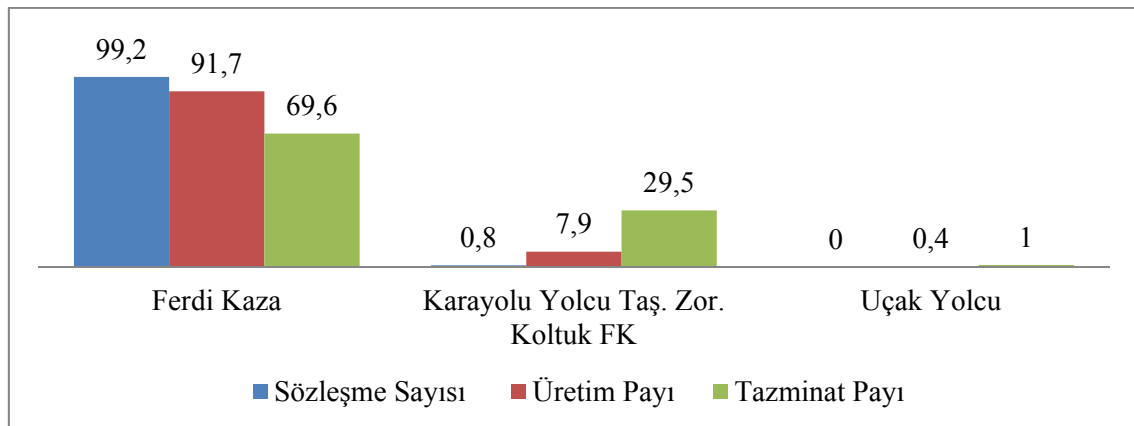
	Sözleşme Sayısı	Direkt Prim	Ödenen Tazminat
Karayolu Yolcu Taş. Zor. Koltuk FK (*)	110.894	80.919	47.923
Uçak Yolcu Kaza	291	4.427	1.562
Ferdi Kaza	14.602.447	936.898	113.144
Toplam	14.713.631	1.022.245	162.629

Kaynak: SDK, Sigortacılık ve Bireysel Emeklilik Faaliyetleri Hakkında Rapor 2014, <https://www.hazine.gov.tr/tr-TR/Rapor-Sunum-Sayfasi?mid=247&cid=28&nm=43>, 16.04.2016

(*)Sosyal Güvenlik Kurumuna devredilmek üzere alınan primler dahildir.

Kaza branşı, hayat dışı dallar direkt prim üretimi içerisindeki payı yaklaşık %4,6'dır. İlgili branş hayat dışı şirketler ile hayat / emeklilik şirketlerinin birlikte faaliyet gösterebildiği ortak bir alan olduğundan, 24'ü hayat / emeklilik şirketi olmak üzere 2014 yılında toplam 58 şirket tarafından toplam 7.093.610 adet poliçe düzenlemiştir. Diğer branşlarda düzenlenen ancak ferdi kaza ek teminatı da içeren poliçeler dikkate alındığında, ferdi kaza teminatı verilen sigorta sözleşme sayısı 14.713.631 adede erişmektedir. Bu sayının 110.894 adedi kara yolları taşımacılık zorunlu koltuk ferdi kaza sigortası, 291 adedi uçak yolcu kaza sigortası, kalan 14.602.447 adedi ise ferdi kaza sigortası poliçesidir.

Aşağıdaki grafikte, kaza branşı 2014 yılı sözleşme sayısı, prim üretim ve ödenen tazminat bilgileri görülebilmektedir.

Şekil 5. Kaza Branşı Prim, Tazminat ve Sözleşme Verileri Yüzdeleri

Kaynak: SDK, Sigortacılık ve Bireysel Emeklilik Faaliyetleri Hakkında Rapor 2014, <https://www.hazine.gov.tr/tr-TR/Rapor-Sunum-Sayfasi?mid=247&cid=28&nm=43>, 16.04.2016

Kaza branşında yukarıda yer alan poliçe sayısı ile prim ve tazminat tutarlarının dağılım grafiğine göre poliçelerin %99'u ferdi kaza alt branşına aittir. Ferdi kaza sigortasının branş prim üretimi payı %92, ödenen tazminattaki payı %70'tir.

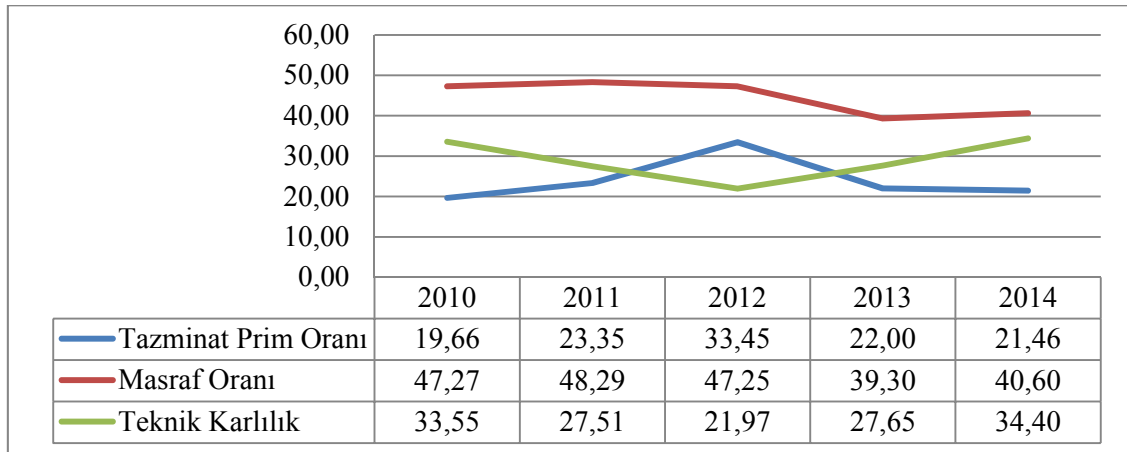
Tablo 12. Kaza Branşı Teknik Verileri

	2010	2011	2012	2013	2014
Prim Üretimi	598.437	662.795	679.885	883.791	1.036.177
Aracı Komisyonu (*)	200.396	215.248	212.012	239.793	310.511
Reasörlere Devr. Prim	67.860	80.863	95.883	123.785	133.394
SGK'ya Aktarılan Primler	-	4.571	6.592	10.405	11.154
Reasürans Komisyonu	26.543	24.207	36.628	37.596	43.904
Kazanılmış prim (Net)	501.088	560.784	551.803	657.261	823.073
Ödenen Tazminat	106.603	113.267	148.640	162.093	169.127
Reasürans Payı	38.147	32.872	50.071	59.323	61.190
Muallak Tazminat	106.496	141.098	206.004	214.312	249.397
Reasürans Payı	38.601	42.603	71.259	63.747	59.412
Gerçekleşen Tazminat (Net)	74.896	110.975	134.571	118.786	147.614
Faaliyet Giderleri	288.586	328.165	313.846	326.154	395.293
Teknik Kar Zarar	200.783	182.350	147.928	241.510	352.649

Kaynak: SDK, Sigortacılık ve Bireysel Emeklilik Faaliyetleri Hakkında Rapor 2014, <https://www.hazine.gov.tr/tr-TR/Rapor-Sunum-Sayfasi?mid=247&cid=28&nm=43>, 16.04.2016

(*) Dönem içinde tahakkuk eden komisyon tutarları.

Son beş yıllık süreçte Kaza branşı prim üretimi ve reasürörlere devredilen prim tutarları artış eğilimindedir. 2012 yılında kazanılmış primlerin azalması ve gerçekleşen tazminatların yükselmesi, bu yılda teknik karlılığın düşmesine sebep olmuştur. 2010 yılından beri düşüşte olan teknik karlılık 2013 yılından itibaren yeniden artış trendine girmiştir.

Şekil 6. Kaza Branşı Teknik Oranları (Brüt, %)

Kaynak: SDK, Sigortacılık ve Bireysel Emeklilik Faaliyetleri Hakkında Rapor 2014, <https://www.hazine.gov.tr/tr-TR/Rapor-Sunum-Sayfasi?mid=247&cid=28&nm=43>, 16.04.2016

Yukarıda yer alan grafiğe göre; masraf oranlarında 2012 yılından itibaren bir azalış eğilimine girildiği görülmektedir. 2013 yılında %11,44 oranında ve masraf oranının da %7,92 oranında düşmesi teknik karlılık oranının %6,75 puan artarak %34'40'a ulaşmasını sağlamıştır. Aynı zamanda son beş yıl göz önünde bulundurulduğunda 2014 yılı en fazla teknik karın yaşandığı yıl olmuştur. Bir diğer husus ise son dört yılın en düşük tazminat prim oranının gerçekleştiği yıl olmasıdır.

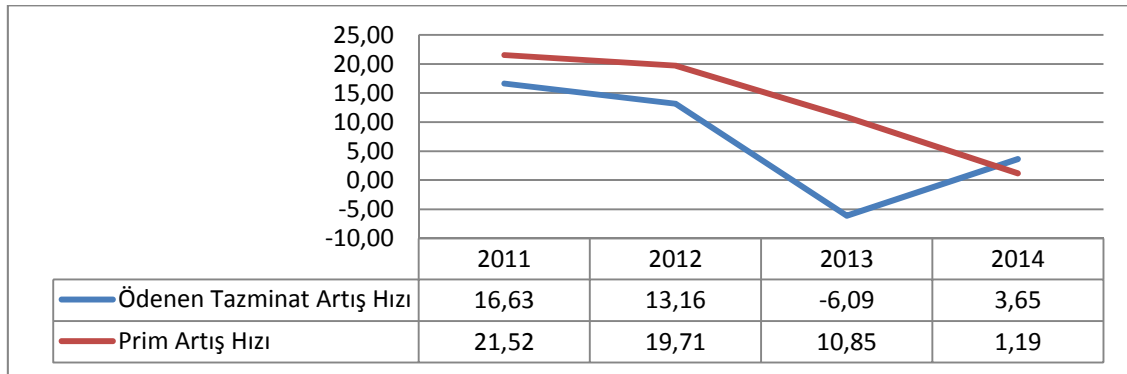
Kara Araçları Branşı

Aşağıdaki şekilde 2014 yılsonunda Kara Araçları branşında gerçekleşen prim, tazminat ve sözleşme verilerine yer verilmiştir.

2014 yılında Hayat dışı branşlar direkt prim üretiminde %23'lük bir paya sahip olan kara araçları branşında faaliyette bulunan şirketler tarafından tamamı kasko sigortası olmak üzere toplam 5.185.914 adet poliçe düzenlemiştir. Yangın branşında düzenlenen ve içinde kasko teminatı da bulunan sözleşmelerle birlikte sözleşme sayısı 5.499.239 adede yükselmektedir.

2014 yılında hayat dışı branşlar toplam prim üretiminin %22'si kara araçları branşında elde edilmiştir. Bu branşın ödenen tazminatlardaki payı %27'dir.

Aşağıdaki grafikte Kara araçları branşında prim üretimi ve ödenen tazminat tutarlarındaki büyüme oranlarına yer verilmiştir.

Şekil 7. Kara Araçları Branşı (Kasko) Prim ve Ödenen Tazminat Büyüme Oranları (%)

Kaynak: SDK, Sigortacılık ve Bireysel Emeklilik Faaliyetleri Hakkında Rapor 2014, <https://www.hazine.gov.tr/tr-TR/Rapor-Sunum-Sayfasi?mid=247&cid=28&nm=43>, 16.04.2016

Kara araçları branşı prim üretimi 2011 ve 2012 yıllarında %20'ler düzeyinde artış gösterirken, 2013 yılında %11, 2014 yılında ise sadece %1 oranında artış göstermiştir. 2013 yılında ödenen tazminatlar %6 oranında azalırken, 2014 yılında ise yaklaşık olarak %4 oranında artış olmuştur.

Tablo 13. Kara Araçları Branşı (Kasko) Teknik Verileri

	2010	2011	2012	2013	2014
Prim Üretimi	3.116.700	3.787.526	4.533.998	5.026.028	5.085.931
Aracı Komisyonu (*)	513.472	601.730	706.789	780.173	797.759
Reasörlere Devr. Prim	303.169	262.108	184.071	193.668	185.492
Reasürans Komisyonu	36.753	22.151	13.437	20.818	16.747
Kazanılmış prim (Net)	2.551.429	3.181.699	3.907.661	4.627.218	4.790.763
Ödenen Tazminat	2.391.128	2.788.822	3.155.725	2.963.521	3.071.548
Reasürans Payı	217.494	162.111	107.145	59.445	39.249
Muallak Tazminat	467.130	478.967	454.363	476.273	541.294
Reasürans Payı	39.265	31.807	9.997	8.890	9.086
Gerçekleşen Tazminat (Net)	2.065.623	2.639.020	3.040.142	2.924.185	3.095.699
Faaliyet Giderleri	762.930	882.953	1.023.640	1.163.998	1.207.924
Teknik Kar Zarar	-111.156	-190.977	-61.108	701.975	751.019

Kaynak: SDK, Sigortacılık ve Bireysel Emeklilik Faaliyetleri Hakkında Rapor 2014, <https://www.hazine.gov.tr/tr-TR/Rapor-Sunum-Sayfasi?mid=247&cid=28&nm=43>, 16.04.2016

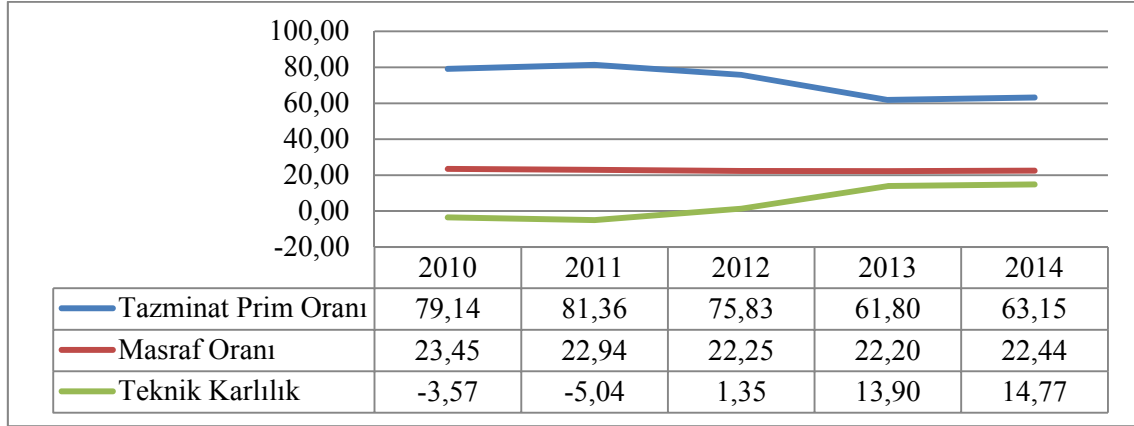
(*) Dönem içinde tahakkuk eden komisyon tutarları

İlgili branşa ait teknik veriler incelendiğinde, prim üretimi artmakla birlikte şirketlerin son yıllarda riskleri daha fazla kendi üzerlerinde tutmaları sebebiyle reasürörlere devredilen primlerde oransal olarak azalma yaşanmıştır. 2010 yılında %10'larda olan reasörlere devredilen primler, 2014 yılına gelindiğinde %4'ün altına inmiştir. İlgili branşta 2013 ve 2014 yıllarında teknik kar yaşanmıştır.

2014 yılında kara araçları branşı kazanılmış primlerde meydana gelen artış branş teknik karlılığının artmasında etkili olmuştur.

Aşağıdaki grafikte son beş yıllık döneme ait teknik veriler yer almaktadır. 2011 yılından itibaren tazminat prim oranında azalış trendine girildiği fakat; 2014 yılında

%1,27'lik artış ile söz konusu azalış eğiliminin durduğu görülmektedir. Masraf oranlarının son beş yılda dar bir alanda değişim gösterdiği görülmektedir. Teknik karlılığın son beş yılda artış trendine girdiği gözlemlenmektedir.

Şekil 8. Kara Araçları (Kasko) Branşı Teknik Oranları (Brüt, %)

Kaynak: SDK, Sigortacılık ve Bireysel Emeklilik Faaliyetleri Hakkında Rapor 2014, <https://www.hazine.gov.tr/tr-TR/Rapor-Sunum-Sayfasi?mid=247&cid=28&nm=43>, 16.04.2016

Kara Araçları Sorumluluk Branşı

Aşağıdaki tabloda 2014 yılsonunda Kara Araçları Sorumluluk branşında gerçekleşen prim, tazminat ve sözleşme verilerine yer verilmiştir.

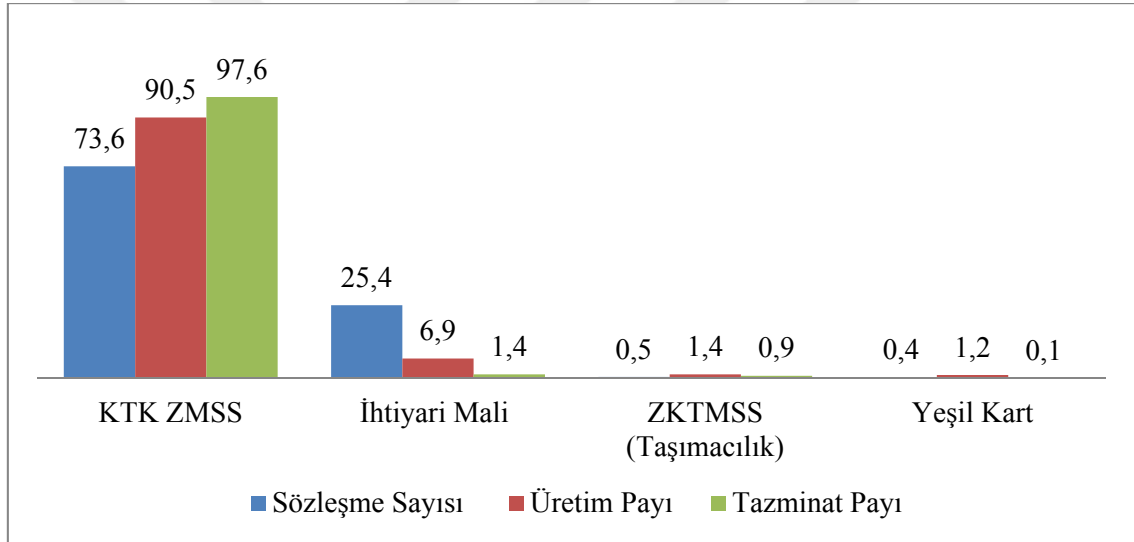
Tablo 14. Kara Araçları Sorumluluk Branşı Prim, Tazminat ve Sözleşme Verileri

	Sözleşme Sayısı	Direkt Prim	Ödenen Tazminat
Zor. Karayolu Taşımacılık MS (*)	107.682	75.839	32.845
KMA Zorunlu Mali Sorumluluk	15.710.492	4.947.230	3.490.755
İhtiyari Mali Sorumluluk	5.417.459	379.040	50.776
Yeşil Kart	90.382	66.273	3.172
Toplam	21.326.015	5.468.382	3.577.547

Kaynak: SDK, Sigortacılık ve Bireysel Emeklilik Faaliyetleri Hakkında Rapor 2014, <https://www.hazine.gov.tr/tr-TR/Rapor-Sunum-Sayfasi?mid=247&cid=28&nm=43>, 16.04.2016

(*)Sosyal Güvenlik Kurumuna devredilmek üzere alınan primler dahildir.

Hayat dışı branşlar direkt prim üretimi içerisinde %25’lik bir paya sahip olan kara araçları sorumluluk branşında 2014 yılında toplam faaliyette bulunan şirketler tarafından 16.320.779 adet poliçe düzenlemiştir. Kara araçları kasko sigortası içinde verilen ihtiyari mali sorumluluk sigortası ile zorunlu karayolu taşımacılık mali sorumluluk sigortası teminatları da hesaba katıldığında, kara araçları sorumluluk branşı teminatı içeren toplam sigorta sözleşme sayısı 21.326.015 adede yükselmektedir. Bu sözleşmelerin, 5.417.459 adedi ihtiyari mali sorumluluk, 15.710.492 adedi trafik sigortası, 107.682 adedi zorunlu karayolu taşımacılık mali sorumluluk, kalan ise 90.382 adedi yeşil kart alt branşına aittir.

Şekil 9. Kara Araçları Sorumluluk Branşı Prim, Tazminat ve Sözleşme Verileri Yüzdeleri

Kaynak: SDK, Sigortacılık ve Bireysel Emeklilik Faaliyetleri Hakkında Rapor 2014, <https://www.hazine.gov.tr/tr-TR/Rapor-Sunum-Sayfasi?mid=247&cid=28&nm=43>, 16.04.2016

Yukarıda yer alan grafiğine göre, kara araçları sorumluluk branşında düzenlenen poliçelerin %74’e yakını trafik sigortası alt branşına aittir. Trafik sigortasının direkt prim ve ödenen tazminattaki payı ise sırasıyla %91 ve %98 olarak gerçekleşmiştir. İhtiyari mali sorumluluk sigortası branş içinde poliçe sayısı açısından %25’lik bir paya, üretim açısından %6,9’luk bir paya ve tazminat açısından ise %1,4’lük bir paya sahiptir.

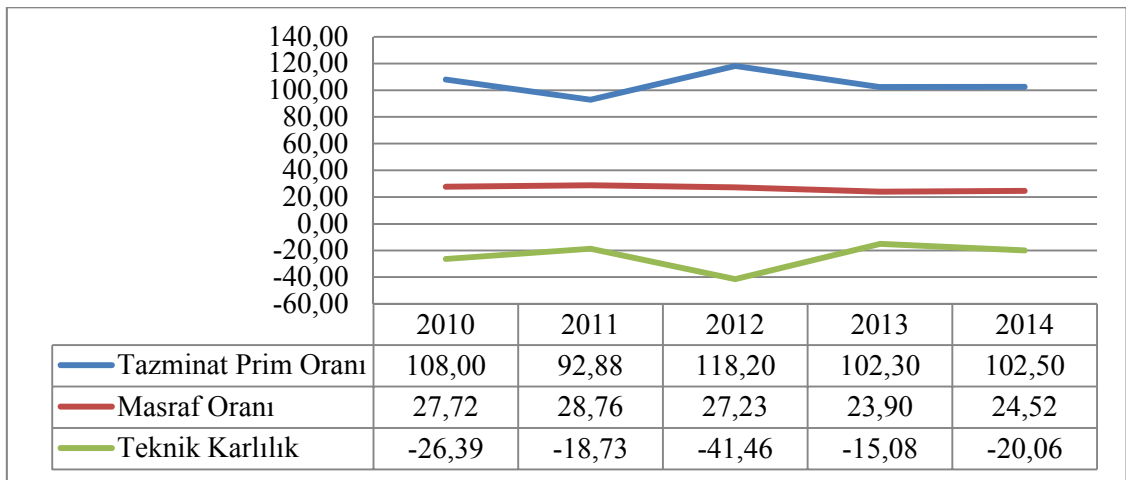
Tablo 15. Trafik Sigortası Teknik Verileri

	2010	2011	2012	2013	2014
Prim Üretimi	2.247.302	2.625.564	3.511.194	4.868.552	4.957.682
Aracı Komisyonu (*)	424.328	460.824	579.553	764.624	773.435
Reasörlere Devr. Prim	204.802	179.975	149.616	124.952	90.355
SGK'ya Aktarılan Primler	-	182.621	377.437	488.790	490.981
Reasürans Komisyonu	44.713	33.578	32.291	27.677	24.599
Kazanılmış Prim (Net)	1.880.528	2.043.861	2.535.923	3.416.463	4.107.168
Ödenen Tazminat	1.783.390	2.203.102	2.433.263	2.617.525	3.499.651
Reasürans Payı	185.946	148.781	158.846	135.875	148.622
Muallak Tazminat	1.732.564	1.701.758	2.422.467	3.633.716	4.675.403
Reasürans Payı	182.780	150.786	156.328	217.752	296.396
Gerçekleşen Tazminat (Net)	2.006.166	2.039.990	2.990.250	3.627.500	4.299.745
Faaliyet Giderleri	619.433	690.175	843.198	1.017.878	1.199.672
Teknik Kar Zarar	-593.095	-457.516	-1.300.643	-660.619	-896.028

Kaynak: SDK, Sigortacılık ve Bireysel Emeklilik Faaliyetleri Hakkında Rapor 2014, <https://www.hazine.gov.tr/tr-TR/Rapor-Sunum-Sayfasi?mid=247&cid=28&nm=43>, 16.04.2016

(*) Dönem içinde tahakkuk eden komisyon tutarları.

Branş kapsamında trafik sigortasındaki son beş yıllık döneme ait gelişmeler incelendiğinde, 2010 yılına kıyasla prim üretimi 2014 yılında %100'ün üzerinde bir artış göstermiştir. 2014 yılındaki artış 2013 yılına göre %2 düzeyinde gerçekleşmiştir. Gerçekleşen tazminat ve faaliyet giderlerindeki %18'i bulan artış 2014 yılında teknik zararının artmasında etkili olmuştur. 2010 yılından itibaren reasörlere devredilen primlerde azalış trendine girilmiştir. Ek olarak faaliyet giderlerinin de son beş yıllık süreçte artış gösterdiği görülmektedir.

Şekil 10. Trafik Sigortası Teknik Oranları (Brüt, %)

Kaynak: SDK, Sigortacılık ve Bireysel Emeklilik Faaliyetleri Hakkında Rapor 2014, <https://www.hazine.gov.tr/tr-TR/Rapor-Sunum-Sayfasi?mid=247&cid=28&nm=43>, 16.04.2016

Yukarıdaki grafikte yer alan trafik sigortası teknik oranları incelendiğinde; 2011 yılı haricinde son beş yılda tazminat prim oranının %100'ün üzerinde gerçekleşmiştir. Masraf oranlarının %24-%28 arasında düşük oranlarda değişim göstermiştir. Teknik karlılıkta dalgalanma yüksek olup, son beş yıllık süreçte teknik karın yaşanmadığı görülmektedir.

Yangın ve Doğal Afetler Branşı

Aşağıdaki tabloda 2014 yılsonunda Yangın ve Doğal Afetler branşında gerçekleşen prim, tazminat ve sözleşme verilerine yer verilmiştir.

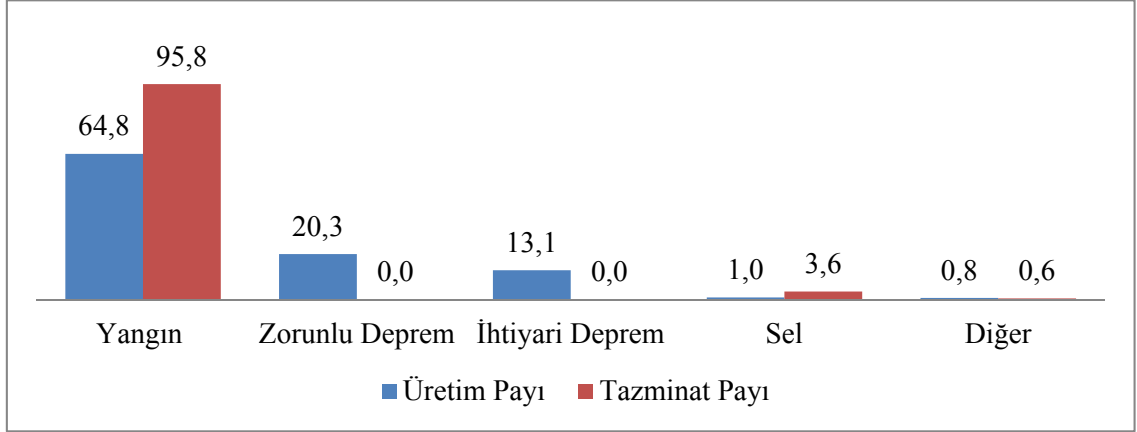
Tablo 16. Yangın ve Doğal Afetler Branşı Prim, Tazminat ve Sözleşme Verileri

	Sözleşme Sayısı	Direkt Prim	Ödenen Tazminat
Yangın ve Doğal Afetler	6.498.138	2.390.100	997.231
İhtiyar Deprem	2.210.789	482.917	147
Sel	2.001.680	36.081	37.512
Deprem ve Sel Hariç Doğ Afetler	558.966	14.690	4.854
Nükleer Enerji	-	-	-
Patlama	34.029	388	1
Toprak Kayması	1.033.221	14.556	1.484
Zorunlu Deprem	6.808.406	750.451	-
Toplam	13.306.544	3.689.184	1.041.229

Kaynak: SDK, Sigortacılık ve Bireysel Emeklilik Faaliyetleri Hakkında Rapor 2014, <https://www.hazine.gov.tr/tr-TR/Rapor-Sunum-Sayfasi?mid=247&cid=28&nm=43>, 16.04.2016

Hayat dışı branşlar direkt prim üretiminde Yangın ve doğal afetler branşı %17'lik bir paya sahiptir. 2014 yılında söz konusu branşta faaliyette bulunan şirketler tarafından, 5.931.290 adedi yangın ve 6.808.406 adedi ise zorunlu deprem sigortası olmak üzere toplam 12.739.696 adet poliçe düzenlemiştir. Diğer branşlarda düzenlenen ve yangın teminatı içeren poliçelerle birlikte yangın sigortası teminatı muhteva eden sigorta sözleşme sayısı 6.498.138 adede ulaşmaktadır. Toplam sözleşme sayısı ise yukarıdaki tabloda görüleceği üzere 13.306.544 adede ulaşmıştır. Toplam ödenen tazminatın ise 1.041.229 olduğu görülmektedir.

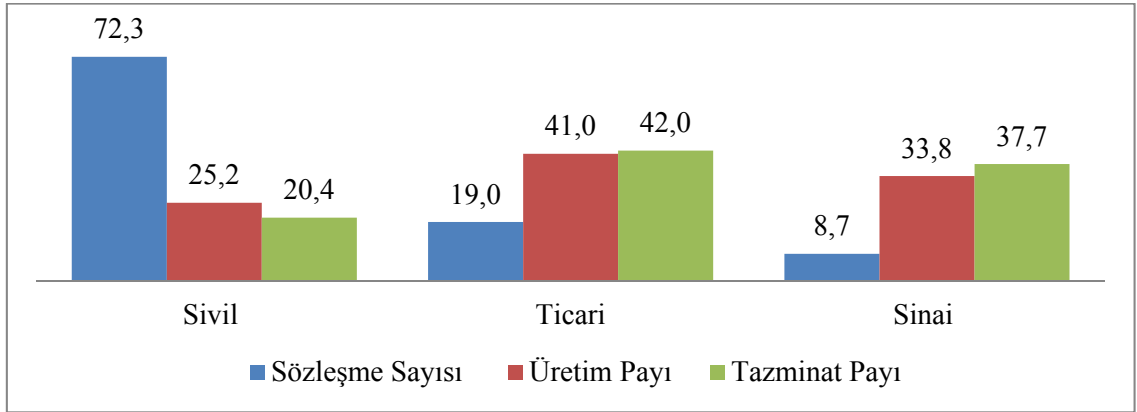

Şekil 11. Yangın ve Doğal Afetler Branşı Üretim ve Tazminat Verileri Yüzdeleri

Kaynak: SDK, Sigortacılık ve Bireysel Emeklilik Faaliyetleri Hakkında Rapor 2014, <https://www.hazine.gov.tr/tr-TR/Rapor-Sunum-Sayfasi?mid=247&cid=28&nm=43>, 16.04.2016

2014 yılında Yangın sigortası, branş prim üretiminde %65’lik bir paya ve ödenen tazminatta ise 2014 %96’lık paya sahiptir. Zorunlu deprem sigortasının payı ise %20 olup, üretimde ikinci sırayı almaktadır.

Şekil 12. Riziko Türü Bazında Yangın Sigortası Verileri

Kaynak: SDK, Sigortacılık ve Bireysel Emeklilik Faaliyetleri Hakkında Rapor 2014, <https://www.hazine.gov.tr/tr-TR/Rapor-Sunum-Sayfasi?mid=247&cid=28&nm=43>, 16.04.2016

Prim üretimi zorunlu deprem sigortası hariç olarak riziko bazında değerlendirildiğinde, sözleşme sayısında sivil rizikoların ağırlığı görülebilmektedir. Prim üretiminde ve ödenen tazminatlar tarafında ticari ve sınai rizikoların eşit ağırlıkta olduğu görülmektedir.

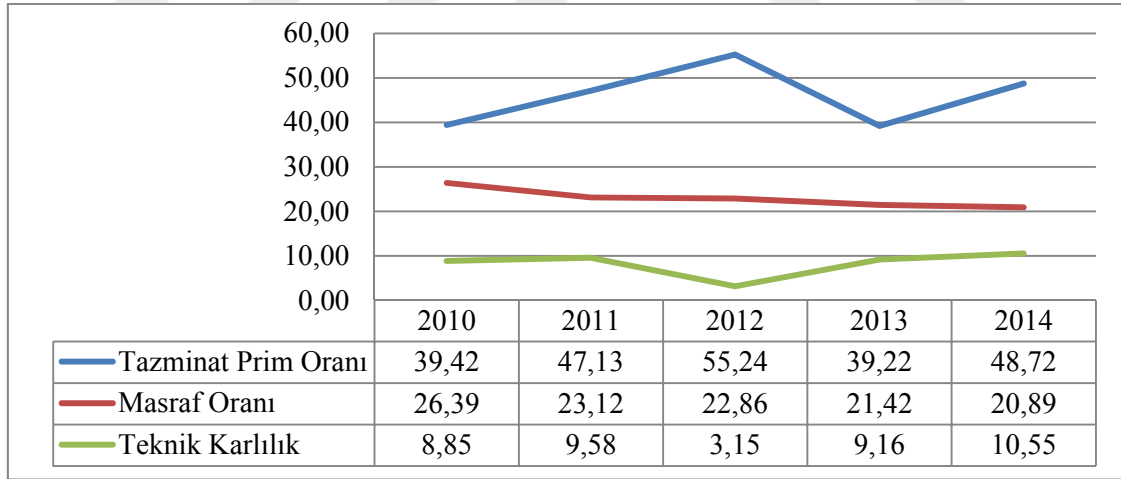
Tablo 17. Yangın ve Doğal Afetler Branşı Teknik Verileri

	2010	2011	2012	2013	2014
Prim Üretimi	1.980.079	2.309.587	2.645.853	3.324.957	3.845.669
Aracı Komisyonu (*)	325.881	371.338	428.179	507.333	576.714
Reasörlere Devr. Prim	1.198.654	1.424.432	1.710.136	2.252.562	2.523.827
Reasürans Komisyonu	202.897	215.072	277.627	348.861	416.171
Kazanılmış prim (Net)	734.049	820.094	898.750	998.645	1.206.171
Ödenen Tazminat	830.431	786.211	1.066.628	889.942	1.080.996
Reasürans Payı	465.336	392.154	523.678	453.403	578.733
Muallak Tazminat	598.349	646.072	713.352	771.982	1.107.463
Reasürans Payı	399.094	402.099	457.354	494.991	721.083
Gerçekleşen Tazminat (Net)	337.367	439.006	556.441	457.524	611.652
Faaliyet Giderleri	324.051	308.163	345.100	388.586	415.008
Teknik Kar Zarar	138.482	175.362	47.558	218.846	301.483

Kaynak: SDK, Sigortacılık ve Bireysel Emeklilik Faaliyetleri Hakkında Rapor 2014, <https://www.hazine.gov.tr/tr-TR/Rapor-Sunum-Sayfasi?mid=247&cid=28&nm=43>, 16.04.2016

(*) Dönem içinde tahakkuk eden komisyon tutarları.

2014 yılında Yangın ve doğal afetler branşı prim üretimi 2010 yılına kıyasla %100'ün üzerinde bir artış göstermiştir. Teknik karlılık oranı 2012 yılında gerilemesine rağmen yeniden yükseliş trendine geçmiştir.

Şekil 13. Yangın ve Doğal Afetler Branşı Teknik Oranları (ZDS Hariç) (Brüt, %)

Kaynak: SDK, Sigortacılık ve Bireysel Emeklilik Faaliyetleri Hakkında Rapor 2014, <https://www.hazine.gov.tr/tr-TR/Rapor-Sunum-Sayfasi?mid=247&cid=28&nm=43>, 16.04.2016

Yukarıda yer alan grafiğe göre; masraf oranının son yıllık süreçte her yıl azalmakta olduğu görülmektedir. 2012 yılından itibaren teknik karlılığın artmaya başladığı ve tazminat prim oranında da ise sürekli bir dalgalanmanın olduğu görülmektedir.

Genel Zararlar Branşı

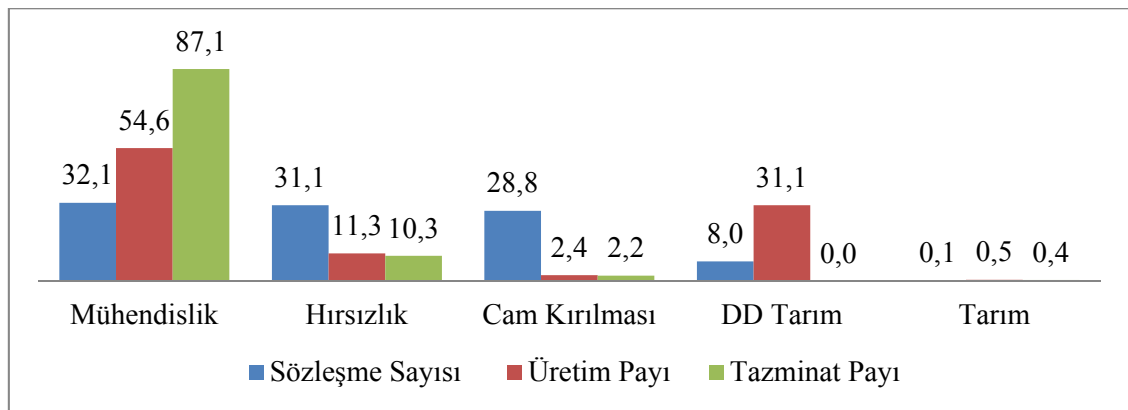
Aşağıdaki tabloda 2014 yılsonunda Genel Zararlar branşında gerçekleşen prim, tazminat ve sözleşme verilerine yer verilmiştir.

Tablo 18. Genel Zararlar Branşı Üretim Bilgileri

	Sözleşme Sayısı	Direkt Prim	Ödenen Tazminat
Cam Kırılması	3.907.346	53.671	12.914
Hırsızlık	4.222.726	248.775	61.808
Mühendislik Sigortaları	4.364.773	1.202.681	522.624
Tarım Sigortaları	8.136	12.082	2.359
Devlet Destekli Tarım Sigortaları	1.086.612	683.606	77
Toplam	13.589.593	2.200.815	599.783

Kaynak: SDK, Sigortacılık ve Bireysel Emeklilik Faaliyetleri Hakkında Rapor 2014, <https://www.hazine.gov.tr/tr-TR/Rapor-Sunum-Sayfasi?mid=247&cid=28&nm=43>, 16.04.2016

Hayat dışı direkt prim üretiminde genel zararlar branşı %10'luk bir paya sahiptir. 2014 yılında faaliyette bulunan şirketler tarafından, 1.086.612 adedi devlet destekli (DD) tarım sigortası olmak üzere toplam 6.141.251 adet poliçe düzenlemiştir. Diğer branşlarda düzenlenen sözleşmeler içerisinde verilen genel zararlar branşına ait teminatlar da hesaba katıldığında, genel zararlar teminatı içeren sigorta sözleşme sayısı 13.589.593 adede yükselmektedir.

Şekil 14. Genel Zararlar Branşı Üretim Bilgileri Yüzdeleri

Kaynak: SDK, Sigortacılık ve Bireysel Emeklilik Faaliyetleri Hakkında Rapor 2014, <https://www.hazine.gov.tr/tr-TR/Rapor-Sunum-Sayfasi?mid=247&cid=28&nm=43>, 16.04.2016

Genel zararlar ana branşı içerisinde mühendislik sigortaları poliçe sayısı, prim ve tazminat tutarı açısından en yüksek paya sahiptir.

Tablo 19. Tarım Sigortaları Üretim Bilgileri

	Sözleşme Sayısı	Direkt Prim	Ödenen Tazminat
Dolu Sera	5.864	1.456	1.366
Su Ürünleri	1.428	166	0
Hayvan Hayat	516	10.381	988
Kümes Hayvan Hayat	329	80	5
Tarım Sigortaları Toplam	8.136	12.082	2.359
DD Sera	16.890	28.376	-
DD Bitkisel Ürün	1.029.586	455.113	34
DD Su Ürünleri	6.824	3.055	20
DD Arıcılık	44	3.018	23
DD Hayvan Hayat	33.135	192.729	-
DD Kümes Hayvanları Hayat	133	1.314	-
DD Tarım Sigortaları Toplam	1.086.612	683.606	77
Toplam	1.094.748	695.688	2.436

Kaynak: SDK, Sigortacılık ve Bireysel Emeklilik Faaliyetleri Hakkında Rapor 2014, <https://www.hazine.gov.tr/tr-TR/Rapor-Sunum-Sayfasi?mid=247&cid=28&nm=43>, 16.04.2016

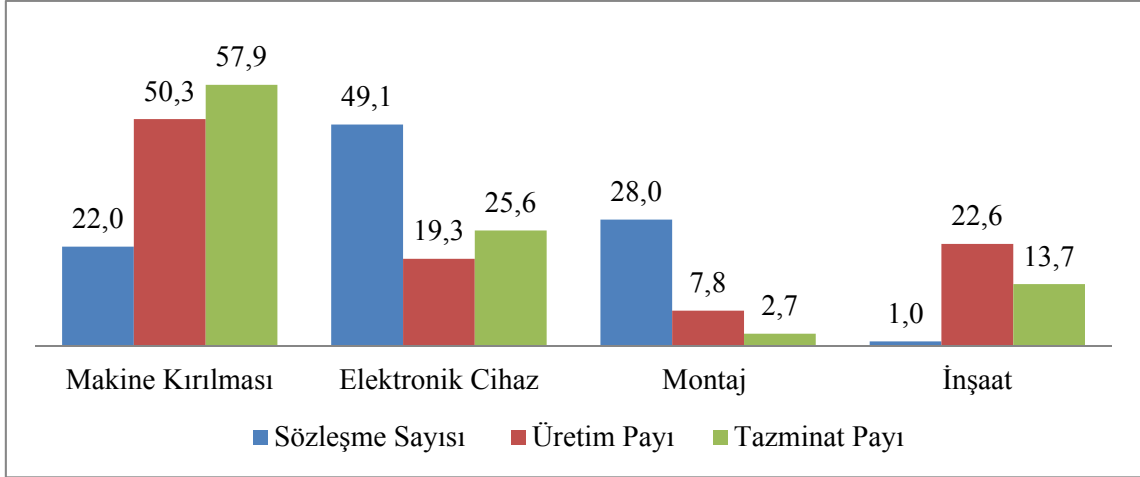
İlgili branş içerisinde yer alan ve birden fazla alt branşa sahip olan tarım sigortaları grubunda poliçe, prim ve tazminat dağılımına göre devlet destekli (DD) tarım sigortaları en yüksek paya sahiptir.

Tablo 20. Mühendislik Sigortaları Üretim Bilgileri

	Sözleşme Sayısı	Direkt Prim	Ödenen Tazminat
Makine Kırılması	958.164	605.429	302.758
Montaj	1.220.036	94.215	14.069
İnşaat	44.282	271.254	71.786
Elektronik Cihaz	2.142.291	231.783	134.011
Toplam	4.364.773	1.202.681	522.624

Kaynak: SDK, Sigortacılık ve Bireysel Emeklilik Faaliyetleri Hakkında Rapor 2014, <https://www.hazine.gov.tr/tr-TR/Rapor-Sunum-Sayfasi?mid=247&cid=28&nm=43>, 16.04.2016

Prim üretimine göre branş içinde en büyük paya sahip olan mühendislik sigortaları genel zararlar branşı içinde ek olarak ayrı bir bölümde incelenmiştir. Aşağıdaki tabloda mühendislik grubunda yer alan sigortalara ilişkin bilgiler verilmiştir.

Şekil 15. Mühendislik Sigortaları Üretim Verileri Yüzdeleri

Kaynak: SDK, Sigortacılık ve Bireysel Emeklilik Faaliyetleri Hakkında Rapor 2014, <https://www.hazine.gov.tr/tr-TR/Rapor-Sunum-Sayfasi?mid=247&cid=28&nm=43>, 16.04.2016

Mühendislik sigortaları içinde prim ve ödenen tazminat tarafında makine kırılması sigortası ilk sırada yer alırken, sözleşme sayısı tarafında ise elektronik cihaz sigortaları en yüksek paya sahiptir.

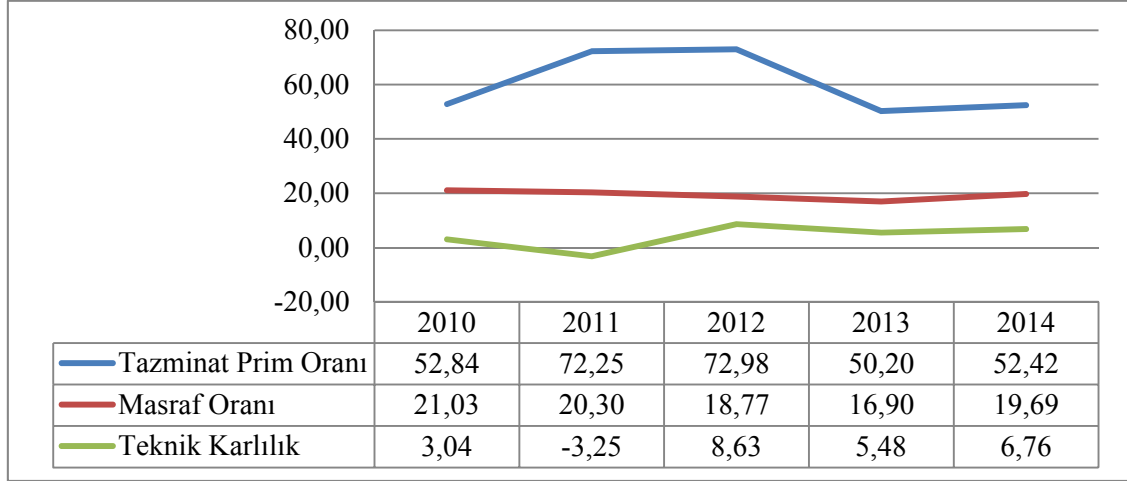
Tablo 21. Mühendislik Sigortaları Teknik Verileri

	2010	2011	2012	2013	2014
Prim Üretimi	582.234	801.660	941.812	1.261.982	1.248.558
Aracı Komisyonu (*)	88.644	115.505	133.536	159.261	179.439
Reasörlere Devr. Prim	399.081	570.089	683.936	946.186	928.498
Reasürans Komisyonu (*)	104.925	131.638	151.248	179.054	210.538
Kazanılmış Prim (Net)	163.061	183.654	222.285	251.395	298.267
Ödenen Tazminat	336.382	373.239	486.003	500.723	544.786
Reasürans Payı	211.193	232.463	339.597	355.628	373.595
Muallak Tazminat	332.655	436.448	542.650	554.416	613.764
Reasürans Payı	250.936	328.939	435.649	447.527	496.181
Gerçekleşen Tazminat (Net)	128.508	165.998	145.509	144.984	181.884
Faaliyet Giderleri	26.758	34.245	38.232	45.717	56.032
Teknik Kar Zarar	17.674	-26.060	81.234	69.149	84.414

Kaynak: SDK, Sigortacılık ve Bireysel Emeklilik Faaliyetleri Hakkında Rapor 2014, <https://www.hazine.gov.tr/tr-TR/Rapor-Sunum-Sayfasi?mid=247&cid=28&nm=43>, 16.04.2016

(*) Dönem içinde tahakkuk eden komisyon tutarları

Son beş yılda prim üretimi sürekli bir artış göstermiştir. Gerçekleşen tazminatlardaki dalgalanma teknik karlılığında dalgalanmasına sebep olmuştur.

Şekil 16. Mühendislik Sigortaları Teknik Oranları (Brüt, %)

Kaynak: SDK, Sigortacılık ve Bireysel Emeklilik Faaliyetleri Hakkında Rapor 2014, <https://www.hazine.gov.tr/tr-TR/Rapor-Sunum-Sayfasi?mid=247&cid=28&nm=43>, 16.04.2016

Yukarıdaki grafikte de görüldüğü üzere, masraf oranlarında son beş yıllık dönem yatay olarak seyretmiştir. Fakat ;tazminat prim oranındaki değişim teknik karlılık üzerinde etkili olmuştur.

Nakliyat ve Su Araçları Branşı

Aşağıdaki tabloda 2014 yılsonunda Nakliyat ve Su Araçları branşında gerçekleşen prim, tazminat ve sözleşme verilerine yer verilmiştir.

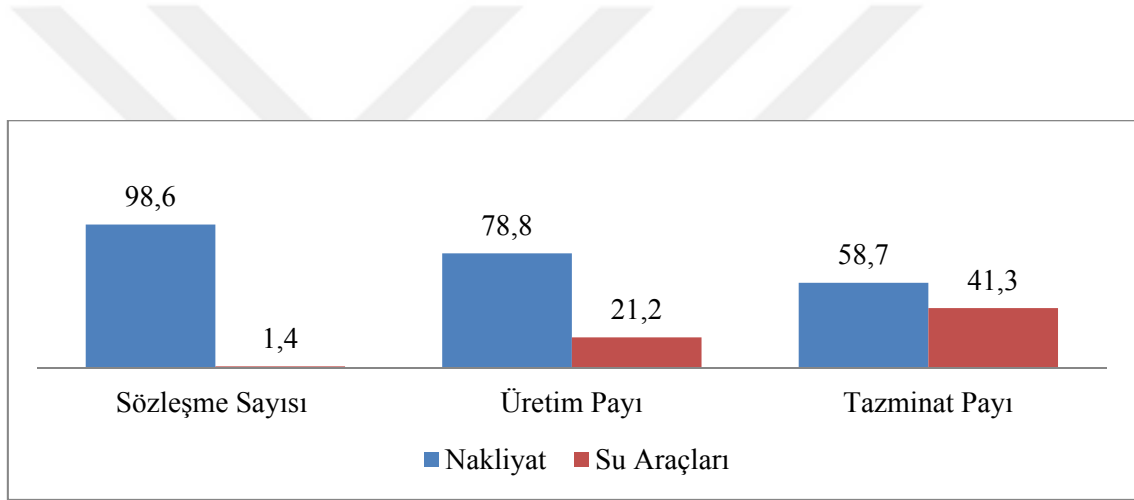
Tablo 22. Nakliyat ve Su Araçları Branşları Üretim Bilgileri

	Sözleşme Sayısı	Direkt Prim	Ödenen Tazminat
Nakliyat	1.461.270	476.594	156.855
Emtea	-	475.997	156.855
Kıymet	-	597	-
Su Araçları	20.246	128.491	110.540
Toplam	1.481.515	605.085	267.396

Kaynak: SDK, Sigortacılık ve Bireysel Emeklilik Faaliyetleri Hakkında Rapor 2014, <https://www.hazine.gov.tr/tr-TR/Rapor-Sunum-Sayfasi?mid=247&cid=28&nm=43>, 16.04.2016

Nakliyat branşı hayat dışı direkt prim üretiminde %2'lik oranında bir paya sahiptir. 2014 yılında faaliyette bulunan şirketler tarafında nakliyat sigortası teminatı içeren 1.461.270 adet sigorta sözleşme düzenlemiştir.

5684 sayılı Kanun kapsamında branşların yeniden düzenlenmesi sonucunda su araçları branşı oluşturulmuş ve 2008 yılına kadar nakliyat branşı içerisinde değerlendirilen tekne sigortası su araçları branşına dahil edilmiştir. Su araçları branşının hayat dışı direkt prim üretimindeki payı %0,6 olup, 2014 yılında faaliyette bulunan şirketler tarafında su araçları sigortası teminatı içeren toplam 20.246 adet sigorta sözleşmesi düzenlemiştir. Aşağıdaki tabloda nakliyat ve su araçları branşlarının üretim bilgileri yer almaktadır.

Şekil 17. Nakliyat ve Su Araçları Branşı Verileri Yüzdeleri

Kaynak: SDK, Sigortacılık ve Bireysel Emeklilik Faaliyetleri Hakkında Rapor 2014, <https://www.hazine.gov.tr/tr-TR/Rapor-Sunum-Sayfasi?mid=247&cid=28&nm=43>, 16.04.2016

Police sayısı ile prim ve tazminat tutarları karşılaştırıldığında, oransal olarak karşılaştırıldığında nakliyat sigorta sözleşmelerinden daha fazla su araçlarında sigorta sözleşmesi düzenlenmesine rağmen su araçları branşı daha yüksek değere sahiptir. Yine oransal olarak az sözleşme sayısına rağmen tazminat payı yine yüksektir. Üretim verilerinde de aynı durum söz konusudur. Toplam sözleşmelerin %98,60'ı nakliyat, %1,40'ı ise su araçlarına aittir. Üretim payları sırasıyla nakliyat ve su araçlarında %78,80 ve %21,20'dir. Tazminat paylarında %58,70'lik pay nakliyat iken %41,30'luk kısmı ise su araçlarıdır.

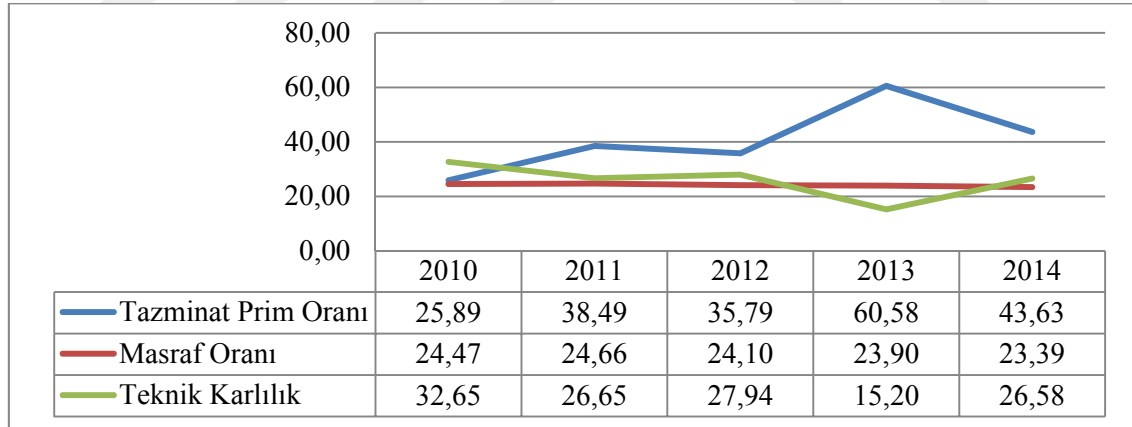
Tablo 23. Nakliyat ve Su Araçları Branşı Teknik Verileri

	2010	2011	2012	2013	2014
Prim Üretimi	406.468	480.783	511.047	555.853	629.294
Aracı Komisyon (*)	70.767	89.697	92.912	100.772	116.577
Reasörlere Devr. Prim	193.048	221.191	242.821	276.696	317.509
Reasürans Komisyonu (*)	43.232	46.014	47.959	51.792	66.268
Kazanılmış Prim (Net)	206.574	244.682	266.628	273.018	306.456
Ödenen Tazminat	146.491	153.818	182.557	235.379	288.004
Reasürans Payı	79.429	76.473	92.558	138.045	175.843
Muallak Tazminat	159.877	183.174	183.388	273.954	254.419
Reasürans Payı	99.302	110.050	120.759	174.540	166.378
Gerçekleşen Tazminat (Net)	55.913	85.233	79.382	134.119	100.789
Faaliyet Giderleri	68.511	76.930	82.521	87.156	90.347
Teknik Kar Zarar	132.704	128.106	142.768	84.972	167.278

Kaynak: SDK, Sigortacılık ve Bireysel Emeklilik Faaliyetleri Hakkında Rapor 2014, <https://www.hazine.gov.tr/tr-TR/Rapor-Sunum-Sayfasi?mid=247&cid=28&nm=43>, 16.04.2016

(*) Dönem içinde tahakkuk eden komisyon tutarları.

Yukarıdaki tabloya göre, prim üretiminde her yıl artış yaşanmıştır. Fakat; gerçekleşen tazminat tutarlarında bir dalgalanmanın söz konusu olduğu görülebilmektedir. 2014 yılında gerçekleşen tazminatlardaki azalışa paralel olarak teknik kârlılığın da arttığı görülebilmektedir.

Şekil 18. Nakliyat ve Su Araçları Branşı Teknik Oranları (Brüt,%)

Kaynak: SDK, Sigortacılık ve Bireysel Emeklilik Faaliyetleri Hakkında Rapor 2014, <https://www.hazine.gov.tr/tr-TR/Rapor-Sunum-Sayfasi?mid=247&cid=28&nm=43>, 16.04.2016

Genel Sorumluluk Branşı

Aşağıdaki tabloda 2014 yılsonunda Genel Sorumluluk branşında gerçekleşen prim, tazminat ve sözleşme verilerine yer verilmiştir.

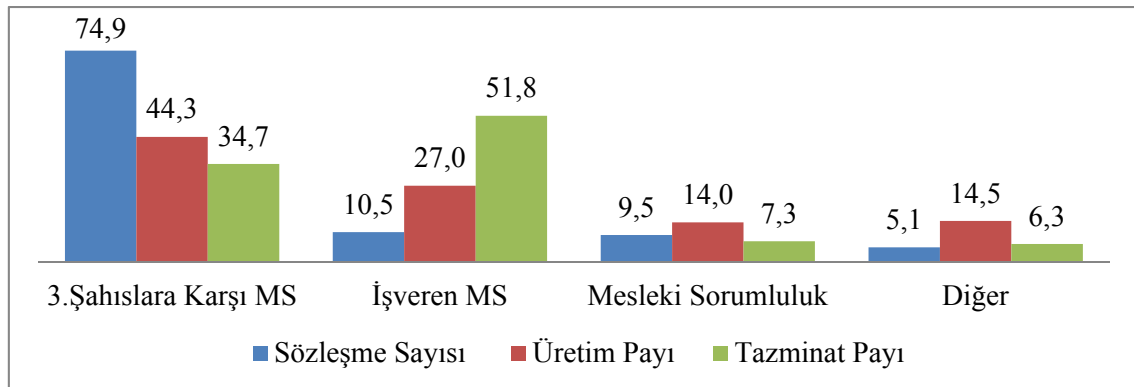

Tablo 24. Genel Sorumluluk Branşı Üretim Verileri

	Sözleşme Sayısı	Diret Prim (000 TL)	Ödenen Tazminat (000 TL)
İşveren Mali Sorumluluk	360.515	166.459	101.154
Çevre Kirliliği Mali Sorumluluk	-	-	-
3. Şahıslara Karşı Mali Sorumluluk	2.572.086	272.984	67.741
Asansör Kaza 3.Şahıslara Karşı MS	2.022	164	19
Tüpgaz Zorunlu Sorumluluk	113	3.341	3.106
Tehlikeli Maddeler Zorunlu Sorumluluk	41.933	29.860	2.450
Tıbbi Kötüye Kullanmaya İlişkin ZMSS	116.304	47.858	4.553
Özel Güvenlik Mali Sorumluluk	13.039	4.029	338
Zorunlu Sertifika Zorunlu Sorumluluk	-	-	-
Mesleki Sorumluluk	325.851	86.396	14.199
Yapı Denetimi ZMSS	-	-	-
Deniz Yolu Yolcu Taşımacılığı ZMSS	1.333	759	16
Kıyı Tesisleri ZMSS	438	4.014	1.762
Toplam	3.433.633	615.863	195.338

Kaynak: SDK, Sigortacılık ve Bireysel Emeklilik Faaliyetleri Hakkında Rapor 2014, <https://www.hazine.gov.tr/tr-TR/Rapor-Sunum-Sayfasi?mid=247&cid=28&nm=43>, 16.04.2016

Genel sorumluluk branşı, hayat dışı branşlar direkt prim üretimi içinde %2,78'lik bir paya sahiptir. 2014 yılında faaliyette bulunan şirketler tarafında 959.505 adet poliçe düzenlemiştir. Söz konusu branş altında yer alan alt branşlar için diğer branşlarda düzenlenen sözleşmeler içerisinde verilen teminatlar da hesaba katıldığında, genel sorumluluk teminatı içeren sigorta sözleşme sayısı 3.433.633 adede yükselmektedir.

Şekil 19. Genel Sorumluluk Branşı Verileri Yüzdeleri (%)

Kaynak: SDK, Sigortacılık ve Bireysel Emeklilik Faaliyetleri Hakkında Rapor 2014, <https://www.hazine.gov.tr/tr-TR/Rapor-Sunum-Sayfasi?mid=247&cid=28&nm=43>, 16.04.2016

Genel sorumluluk branşında düzenlenen sözleşmelerin %75'i üçüncü şahıs mali sorumluluk sigortasına, %10,5'i işveren mali sorumluluk sigortasına, %9,5'i ise mesleki sorumluluk sigortalarına aittir.

Prim ve tazminat dağılımına bakıldığında, işveren mali sorumluluk sigortasının toplam sözleşme sayısı içindeki payı %10,5 iken, ödenen tazminattaki payının %52 olarak gerçekleştiği görülebilmektedir.

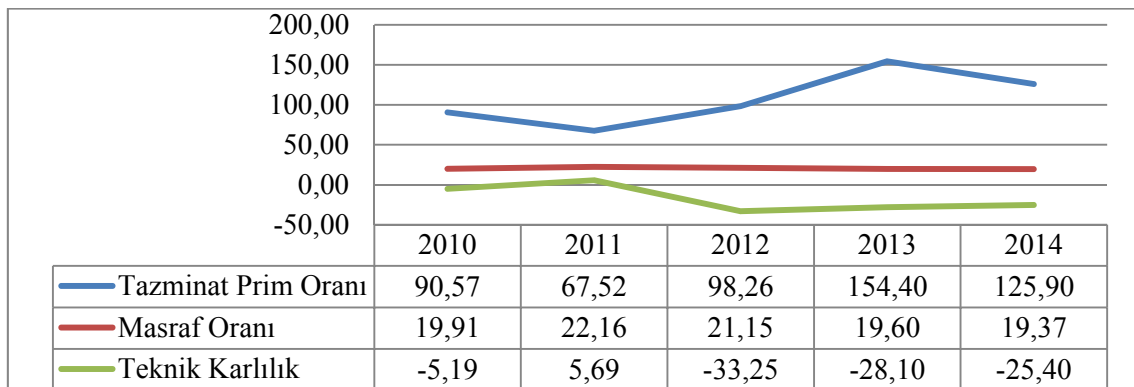
Tablo 25. Genel Sorumluluk Branşı Teknik Verileri

	2010	2011	2012	2013	2014
Prim Üretimi	327.470	386.298	420.118	508.128	634.413
Aracı Komisyon (*)	49.319	63.515	66.838	74.012	93.228
Reasörlere Devr. Prim	173.848	215.788	241.736	298.395	355.561
Reasürans Komisyonu (*)	38.928	45.721	55.699	69.776	80.387
Kazanılmış Prim (Net)	125.506	163.051	174.338	190.785	245.045
Ödenen Tazminat	59.249	93.900	117.277	146.532	202.396
Reasürans Payı	33.409	52.087	50.344	70.156	96.543
Muallak Tazminat	633.630	781.979	1.060.536	1.631.891	2.155.299
Reasürans Payı	377.727	460.541	550.924	889.553	1.134.926
Gerçekleşen Tazminat (Net)	126.336	106.816	255.096	309.098	383.626
Faaliyet Giderleri	31.584	42.093	39.260	39.086	45.489
Teknik Kar Zarar	-16.992	21.986	-139.681	-143.078	-161.131

Kaynak: SDK, Sigortacılık ve Bireysel Emeklilik Faaliyetleri Hakkında Rapor 2014, <https://www.hazine.gov.tr/tr-TR/Rapor-Sunum-Sayfasi?mid=247&cid=28&nm=43>, 16.04.2016

(*) Dönem içinde tahakkuk eden komisyon tutarları

Gerçekleşen tazminat 2011 yılından itibaren yükseliş trendine geçmiştir. 2014 yılında kazanılmış primlerde %28 oranında artış olmasına rağmen, gerçekleşen tazminatta %24 ve faaliyet giderlerinde %16 oranında artış meydana gelmesi sonucu branş teknik zararında %13 oranında artış olmuştur.

Şekil 20. Genel Sorumluluk Branşı Teknik Oranları (Brüt, %)

Kaynak: SDK, Sigortacılık ve Bireysel Emeklilik Faaliyetleri Hakkında Rapor 2014, <https://www.hazine.gov.tr/tr-TR/Rapor-Sunum-Sayfasi?mid=247&cid=28&nm=43>, 16.04.2016

Hukuksal Koruma Branşı

Aşağıdaki tabloda 2014 yılsonunda Hukuksal Koruma branşında gerçekleşen teknik verilere yer verilmiştir.

Tablo 26. Hukuksal Koruma Branşı Teknik Verileri

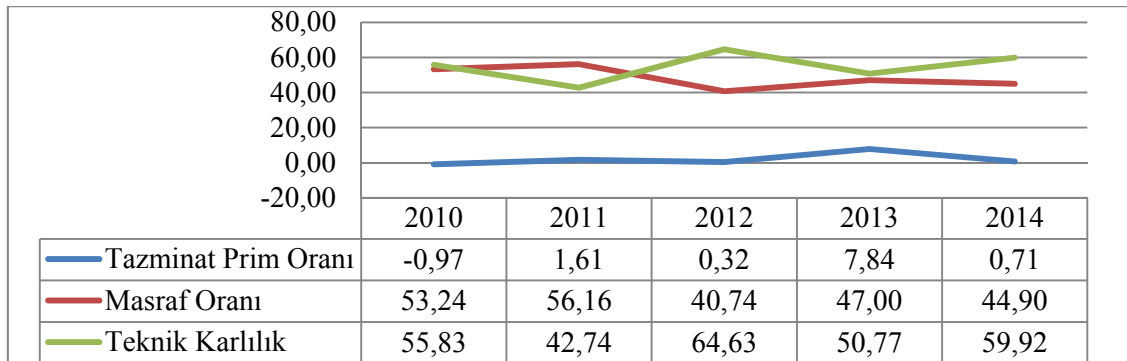
	2010	2011	2012	2013	2014
Prim Üretimi	31.848	51.266	74.072	106.601	138.958
Aracı Komisyon (*)	2.028	4.880	7.430	9.582	13.883
Reasörlere Devr. Prim	11.836	21.125	29.278	48.163	84.569
Reasürans Komisyonu (*)	824	5.013	8.813	14.446	15.025
Kazanılmış Prim (Net)	19.161	26.109	36.859	45.166	51.570
Ödenen Tazminat	5.047	4.387	28.444	56.804	79.226
Reasürans Payı	2.276	809	6.053	22.448	43.112
Muallak Tazminat	8.849	21.732	38.812	51.416	91.724
Reasürans Payı	2.529	6.903	18.779	28.220	64.805
Gerçekleşen Tazminat (Net)	2.027	12.086	27.596	37.519	39.837
Faaliyet Giderleri	13.498	19.253	19.138	26.408	32.553
Teknik Kar Zarar	4.489	-4.145	-10.373	-19.165	-9.533

Kaynak: SDK, Sigortacılık ve Bireysel Emeklilik Faaliyetleri Hakkında Rapor 2014, <https://www.hazine.gov.tr/tr-TR/Rapor-Sunum-Sayfasi?mid=247&cid=28&nm=43>, 16.04.2016

(*) Dönem içinde tahakkuk eden komisyon tutarları.

Hukuksal koruma branşı hayat dışı direkt prim üretimi içerisinde %0,38'lik bir paya sahiptir. 2014 yılında faaliyette bulunan şirketler tarafından toplam 1.607.116 adet poliçe düzenlemiştir.

Hukuksal koruma branşında prim üretimi yıllar itibarıyla düzenli olarak artmaktadır. Son yıllarda prim üretiminin %50'sine tekabül eden faaliyet gideri bulunmasına karşın, gerçekleşen hasarların düşüklüğü nedeniyle yüksek oranlı teknik kârlılık sağlanmıştır.

Şekil 21. Hukuksal Koruma Branşı Teknik Oranları (Brüt, %)

Kaynak: SDK, Sigortacılık ve Bireysel Emeklilik Faaliyetleri Hakkında Rapor 2014, <https://www.hazine.gov.tr/tr-TR/Rapor-Sunum-Sayfasi?mid=247&cid=28&nm=43>, 16.04.2016

Teknik karlılık oranının 2011 yılında 42,74 puana düşmesinin ardından 2012 yılında tekrar %50'nin üzerinde bir artış yaşanmıştır. 2010 ve 2012 yıllarında inişli çıkışlı gerçekleşen teknik karlılık oranı 2013 ve 2014 yıllarında nispeten düzenli bir artış trendine girilmiştir.

Kredi Branşı

Aşağıdaki tabloda 2014 yılsonunda Kredi branşında gerçekleşen teknik verilere yer verilmiştir.

Tablo 27. Kredi Branşı Teknik Verileri

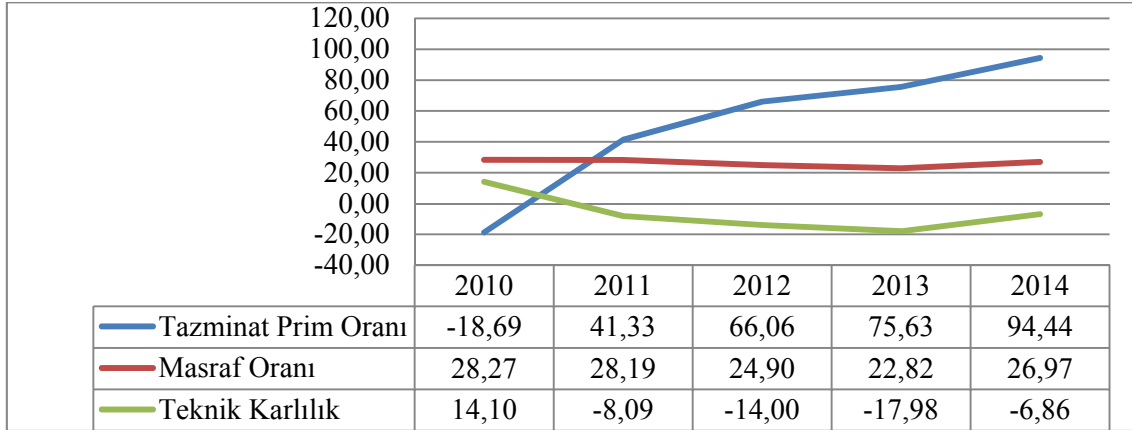
	2010	2011	2012	2013	2014
Prim Üretimi	31.848	51.266	74.072	106.601	138.958
Aracı Komisyon (*)	2.028	4.880	7.430	9.582	13.883
Reasörlere Devr. Prim	11.836	21.125	29.278	48.163	84.569
Reasürans Komisyonu (*)	824	5.013	8.813	14.446	15.025
Kazanılmış Prim (Net)	19.161	26.109	36.859	45.166	51.570
Ödenen Tazminat	5.047	4.387	28.444	56.804	79.226
Reasürans Payı	2.276	809	6.053	22.448	43.112
Muallak Tazminat	8.849	21.732	38.812	51.416	91.724
Reasürans Payı	2.529	6.903	18.779	28.220	64.805
Gerçekleşen Tazminat (Net)	2.027	12.086	27.596	37.519	39.837
Faaliyet Giderleri	13.498	19.253	19.138	26.408	32.553
Teknik Kar Zarar	4.489	-4.145	-10.373	-19.165	-9.533

Kaynak: SDK, Sigortacılık ve Bireysel Emeklilik Faaliyetleri Hakkında Rapor 2014, <https://www.hazine.gov.tr/tr-TR/Rapor-Sunum-Sayfasi?mid=247&cid=28&nm=43>, 16.04.2016

(*) Dönem içinde tahakkuk eden komisyon tutarları.

Kredi branşı hayat dışı branşlar direkt prim üretiminde %0,6'lık bir paya sahiptir. 2014 yılında kredi branşında faaliyette bulunan şirketler tarafında toplam 10.539 adet poliçe düzenlemiştir.

İlgili branşta kazanılmış primlerin düzenli olarak yükseldiği görülmektedir. Fakat; gerçekleşen tazminat ve faaliyet giderlerindeki artış dolayısıyla branşta teknik zarar söz konusu olmuştur.

Şekil 22. Kredi Branşı Teknik Oranları (Brüt, %)

Kaynak: SDK, Sigortacılık ve Bireysel Emeklilik Faaliyetleri Hakkında Rapor 2014, <https://www.hazine.gov.tr/tr-TR/Rapor-Sunum-Sayfasi?mid=247&cid=28&nm=43>, 16.04.2016

Finansal Kayıplar Branşı

Aşağıdaki tabloda 2014 yılsonunda Finansal Kayıplar branşında gerçekleşen teknik verilere yer verilmiştir.

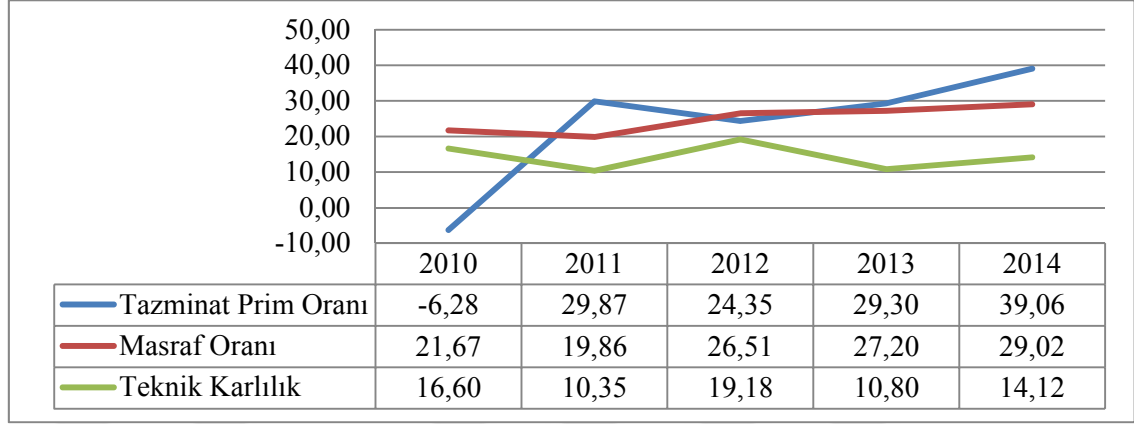
Tablo 28. Finansal Kayıplar Branşı Teknik Verileri

	2010	2011	2012	2013	2014
Prim Üretimi	84.707	140.372	135.649	171.417	178.060
Aracı Komisyon (*)	16.552	23.198	28.104	34.048	38.902
Reasörlere Devr. Prim	65.499	95.175	80.894	101.974	104.567
Reasürans Komisyonu (*)	16.663	14.368	11.642	15.766	17.710
Kazanılmış Prim (Net)	14.220	34.312	53.263	57.165	66.400
Ödenen Tazminat	8.394	23.019	24.229	59.066	22.590
Reasürans Payı	5.802	13.955	13.894	44.777	9.571
Muallak Tazminat	16.554	27.770	38.151	23.162	67.631
Reasürans Payı	14.215	22.230	30.529	13.393	56.104
Gerçekleşen Tazminat (Net)	2.045	12.033	12.598	16.435	14.777
Faaliyet Giderleri	2.062	11.094	22.138	27.571	33.335
Teknik Kar Zarar	14.058	14.522	26.017	18.550	25.146

Kaynak: SDK, Sigortacılık ve Bireysel Emeklilik Faaliyetleri Hakkında Rapor 2014, <https://www.hazine.gov.tr/tr-TR/Rapor-Sunum-Sayfasi?mid=247&cid=28&nm=43>, 16.04.2016

Finansal kayıplar branşı hayat dışı branşlar direkt prim üretiminde %0,76'lık bir paya sahiptir. 2014 yılında faaliyette bulunan şirketler tarafından toplam 253.334 adet poliçe düzenlemiştir.

2010 ile 2014 yılları arasında finansal kayıplar branşı kazanılmış primleri %100'den fazla artmıştır Gerçekleşen tazminat tutarları ve faaliyet giderlerinde daha yüksek oranlı artış söz konusudur.

Şekil 23. Finansal Kayıplar Branşı Teknik Oranları (Brüt, %)

Kaynak: SDK, Sigortacılık ve Bireysel Emeklilik Faaliyetleri Hakkında Rapor 2014, <https://www.hazine.gov.tr/tr-TR/Rapor-Sunum-Sayfasi?mid=247&cid=28&nm=43>, 16.04.2016

5.Sigortacılığın İşlevleri

Toplumların gelişmişlik düzeylerinin önemli bir göstergesi de sigorta sektörüdür. Sigortalı sayısı, kişi başına düşen sigorta poliçe sayısı ve kişi başına düşen prim üretimi gibi verilerin yüksekliği o toplumun ne ölçüde gelişmiş olduğunun göstergesi olarak kabul edilebilir. Bireylerin kıymetlerinin ve sorumluluklarının karşı karşıya bulunduğu riskleri transfer etmek suretiyle kontrol altına alma yoluna gitmesi ve bu sigorta bilincine sahip olması önemli bir bireysel gelişimdir. Bu bireysel gelişim aynı zamanda bireyler tarafından oluşturulan toplumunda sosyo-kültürel açıdan gelişimini sağlamaktadır (Uralcan, 2004: 50-51).

Sigortacılığın işlevleri makro işlevi ve mikro işlevi olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.

5.1.Makro İşlevi

Hane halkının tasarrufları sermaye birikiminin kaynakları arasında yer almaktadır. Hane halkının tasarrufları çeşitli finansal kurumların vasıtalarıyla yatırımlar

için kullanılabilir kaynaklara dönüştürülmektedir. Bu da ülkelerin kalkınmalarında önemli bir ihtiyaç olarak rol alan sermaye birikiminin sağlamaktadır (Akbulut, 2000: 55).

Hane halkı tarafından ani beklenmedik olaylar neticesinde meydana gelebilecek kayıplarını karşılayabilmek amacıyla tasarrufların bir kısmı sigorta edinimine yönlendirilmektedir. Sigorta edinimine yönlendirilen primler tasarrufların artışına sebep olmaktadır. Bunun sonucunda da sigortanın tasarruf kaynağı olma işlevi sigorta şirketleri nezdinde toplanan sigorta primlerinin ülkenin ekonomisinin yatırım ihtiyacına yönelik kaynak oluşumuna katkı sağlaması yönüyle ortaya çıkmaktadır (Sak, 2007: 5).

Bireylerin tek başlarına benzer riskler karşısında meydana gelen katlanamayabileceği kayıpların tazminine yönelik olarak birleşme organizasyonu sigorta faaliyetlerinin temelinde yatmaktadır. Bu organizasyon faaliyetleri sigorta şirketlerince yürütülmektedir. Bundan dolayı sigorta faaliyetleri risklerin gerçekleşmesi halinde meydana gelen sosyo-ekonomik yıkımların önüne geçmektedir (Uralcan, 2004: 61). Bu da sigortanın sosyo-ekonomik yıkım ve kayıpları önleme işlevini ortaya çıkarttığı değerlendirilmesine bulunulabilir.

Uluslararası ticarete konu bir malın taşınması sırasında çeşitli riskler söz konusudur. Bu riskler, alıcıyı, satıcıyı, komisyoncu, taşıyıcıyı, taşımacılık firmasını ilgilennmektedir. Bu riskler güvence altına alınmadan mal dolaşımının güvenli bir şekilde olamayacaktır. Bundan dolayı uluslararası ticaretin küresel boyutta artışının özünde sigortanın rolü bulunmaktadır (Uralcan, 2004: 64-65). İhracat kredisi sigortası ile ihracatçının uluslararası ticarete karşılaşılabileceği riskler teminat kapsamında alınmaktadır. Bu sayede ihracatçının karşılaşılabileceği riskler azalmakta ve riski transfer edilmiş olan ihracatçının uluslararası ticaretteki etkinliği artmaktadır (Güneş, 1997: 49-50). Bu yönüyle sigortanın uluslararası ticaret ve ekonomiyi geliştirme işlevinden söz edilebilmektedir.

Sigortanın makro işlevlerinden bir tanesi de ülkelerin ekonomilerinde tasarruf kaynağı olan vergilere de iştirak etme suretiyle katkıda bulunmasıdır. Sigorta işletmeleri de yılsonlarında üzerlerine düşen vergileri ödemektedirler. Bunların haricinde, ellerinde bulundurdukları menkul ve gayrimenkul gibi yatırım araçlarının da gelir vergilerini ödemektedirler. Bir de, her sigorta poliçesinde sigorta primine oranla belirlenen gider

vergesi, yangın söndürme vergisi vergiler de tahakkuk ettirilmektedir (Uralcan, 2004: 66).

5.2.Mikro İşlevi

Sigorta benzer risklere maruz özel veya tüzel kişilerin söz konusu risklerin meydana getireceği kayıplardan korunmak amacıyla sigorta şirketleri nezdinde bir kaynak oluşturmaları, meydana gelen kayıplarını bu kaynaktan karşılama esasına dayanan ve sosyo-ekonomik çöküntülerin önüne geçen bir dayanışma organizasyonu işlevi görmektedir (Uralcan,2004,53).

Ani beklenmedik olaylar sonucunda kayıp yaşama ihtimalinin yüksekliği girişimcilerin karar vermelerinde güçlük oluşturmaktadır (Balta, 1997: 56). Sigortanın kayıplarının karşılanması yönünde sağlamış olduğu güven işlevi ile girişimciler faaliyetlerini emniyet içerisinde gerçekleştirebilmektedirler. Bundan dolayı da ülke ekonomisi sigortacılığın bu işlevi sayesinde fayda sağlamaktadır (Güneş, 1997: 40).

Girişimcilerin kararlarını etkileyen bir husus olarak sermaye maliyeti ön plana çıkmaktadır. Kaynakların yetersizliği faiz oranlarının yüksek oranlarda olmasının sebeplerinden biridir. Sigorta sayesinde toplanan primlerin oluşturduğu toplam kaynak sayesinde büyük meblağlarda sermaye birikimleri meydana gelmektedir. Sigortanın aracılığı ile meydana gelen büyük sermaye birimleri yatırımlara kaynak olması için transfer edilir. Sigortanın bu işlevi ile para arzı artar ve bunun sonucunda yatırıma yönlendirilebilir kaynakların fazlalığı nedeniyle faiz oranlarında düşüş sağlanır. Bu da sermaye maliyetlerinin düşmesiyle birlikte girişimci sayısının ve girişimlerinin artışına neden olur (Uralcan, 2004:50).

Girişimci faaliyetlerinin devamlılığı için tedbir kapsamında, ani beklenmedik olaylar neticesinde meydana gelebilecek kayıplarını karşılamak için sermayesinin bir kısmını likit olarak elde tutmalıdır. Sigorta yolu ile risklerini transfer eden girişimci muhtemel kayıpları için elinde likit varlık bulundurma zorunluluğunu ortadan kaldırmaktadır. Bu da sigorta yolu ile güvence altına alınan tutarı girişim faaliyetlerine aktarabilmektedir (Uralcan, 2004: 55).

Girişimcinin faaliyetlerini artırması için kaynaklara ihtiyacı bulunmaktadır. Bazı girişimciler kaynaklarını imkânlarının bulunması halinde kendileri karşılamaktadır. İmkânları sınırlı olan ya da dış kaynak temin etme yolunda karar kılan girişimciler için kredi tahsisi önemli bir araç olarak ön plana çıkmaktadır. Kredi tahsisinde kredi kuruluşları kredi karşılığı teminat talebinde bulunmaktadırlar (Uralcan, 2004: 55). İpotek karşılığı kredi tahsisinde ipotēge konu kıymet için sigorta garantisi aranmaktadır. Diēer bir diēer husus ise satıcılar kredili satışlarında alıcıların yükümlülüklerini yerine getirebilecekleri hususunda emin olmak isterler. Alıcının işletme faaliyetleri kapsamındaki risklerini yönetebilme kabiliyetleri faaliyetlerinin sürdürülebilirliği için önem arz etmektedir. Örneēin riskler transfer edilmediēi takdirde, yüksek ürün sorumluluk tazminatları doğuran olayların meydana gelmesi, mallarının çalınması, yangın ve benzeri riskler neticesinde üstesinden gelinemeyecek kayıplar yaşanmasının akabinde yükümlülüklerini yerine getiremeyebilirler (Balta, 1997: 56). Risklerini transfer eden girişimci kaynak bulmada kolaylık yaşayacaktır ve bu da sigortanın kaynak sağlama sürecinde imkân yaratma işlevi olarak değerlendirilebilir.

Bir mal ve/veya hizmetin fiyatlandırılması maliyetin üzerine kar ilave edilmesi ile gerçekleştirilmektedir. Üretim sürecinde mal ve/veya hizmetin nihai ürüne dönüşüncüye kadar katlanılan tüm harcamalar maliyete dahil edilir. Üreticinin uğradığı zararlarda bu maliyetin içerisinde yer alır. Oluşan zararlar mal ve/veya hizmetlerin gerçek fiyatlarının meydana gelmemesine ve maliyetlerin artışına neden olmaktadır. Sigorta yolu ile transfer edilen risklerin gerçekleşmesi neticesinde maliyetlerin artışı engellenmektedir. Bu da mal ve/veya hizmetin fiyatlandırmasının daha gerçekçi oluşumunu sağlar. Bu yönüyle sigortacılığın bir işlevinin de mal ve/veya hizmetlerin fiyatlarının daha gerçekçi bir düzeyde sağlanması olduğudur (Çiftçi, 2004: 124).

II.DAVRANIŞSAL FİNANS

1.Rasyonalite ve İnsan

Temel insan modeli olarak 18. ve 19. yüzyıllarda iktisadi denklemlerin oluşumunda “Homo economicus” ortaya atılmıştır. Homo economicus üretim, tüketim ve yatırım konularında karar alma süreçleri için gerekli tüm bilgi birikimi ve yeteneğe sahip bir birey olarak lanse edilmiştir. Homo economicus modeli iktisadi ilişki ve faaliyetlerin algılanmasında kolaylık sağlamasına karşın komplike olan gerçek yaşam karşısında güçlük çekmektedir (Yalçınkaya, 2004: 6).

Günümüzde toplumların yapısı dinamik bir görünüme sahiptir. Bu dinamizmden dolayı sürekli toplumsal yapılar bağımlı ve bağımsız değişkenlerin etkilerine açık vaziyettedir. Toplumları oluşturan bireylerinde bu dinamizm karşısında sürekli kendilerini yenilemeleri gerekmektedir. Bundan dolayı homo economicus mutlak ve kesin bilgiye hakim olan bir birey özelliğini geçerli kılmamaktadır (Yalçınkaya, 2004: 6).

Bireyler fitratı gereği tamamıyla mükemmel değildirler. Karar ve davranışlarının kaynağının kendisi olmasından dolayı alacağı veya almış olduğu kararları da mükemmel değildir. Bu nedenle, karar alma sürecinde birden çok değişkenin varlığı bireyin ya yanlış ya da kendisi ile çelişki doğuran kararlar vermesine yol açabilmektedir. Bireylerin duygularının da karar verme süreçlerine dahil olarak rasyonel ve mükemmel bir davranış sergilemelerine engel teşkil ettiği söylenebilir (Yörükoğlu, 2007: 4).

Homo economicus sonuç odaklı bir motivasyon ile akılcı ve mantıklı hareket ederek kendisine en fazla faydayı sağlayacak olan tercihlerde bulunmaktadır. Diğer yandan homo economicusun alternatifi olarak ortaya atılan homo sociologicus ise sebep odaklı motivasyon ile hareket etmektedir. Homo sociologicusun karar verme sürecinde bireysel seçimleri ön plana çıkaran konular yer almaktadır. Homo sociologicusun karar verme sürecinde din, kültür, gelenek, ideoloji gibi birden çok değişkenli hususları öne çıkaran konular daha çok ön plana çıkmaktadır (Yalçınkaya, 2004:13).

Homo socioeconomicus da homo economicusa alternatif olarak ortaya atılmıştır. Homo socioeconomicus bireyin psikolojik boyutlarını sosyolojik ve iktisadi boyutlarına ek olarak süreç içerisine dahil etmeye çalışmaktadır. Yaptığı bütün tercihlerde maksimum faydayı elde etmeye çalışan rasyonel insan ile zihni dağınık olarak karmaşık durumlara bağlı insan arasındaki esnek alternatif bir türdür (Yalçınkaya, 2004: 14).

Rasyonel davranış, karar verici konumunda bulunan bireyin alacağı kararlar neticesinde karar verecek olan kişinin kararları sonucu meydana gelebilecek olayları tamamıyla bildiğini varsaymaktadır. Bundan dolayı rasyonel kararlar alan bireyin rasyonelliği için tam bilgiye sahip olma zorunluluğu bulunmaktadır. Eksiksiz ve tam bilgi sadece belirgin ortamlarda bulunabilmektedir. Bu sebeple, bireyin vermiş olduğu karar neticesinde ortaya çıkacak olan sonuç kesindir (Yörükoğlu, 2007: 5).

Davranışsal finans bireylerin karar verme süreçlerine neleri nasıl dahil ettiğini ve bunun sonucunda nasıl davrandıklarını genel olarak kendisine konu edinmektedir. Bireylerin, karar verme süreçlerinde neleri dikkate aldıkları incelendiğinde kayıp ve kazanım değişkenlerinin yanında hangi değişkenleri de gözettiklerini ve bütün bu değişkenlerin değerlendirilme sürecinin hatasız olmadığını, alınan kararların, faydayı maksimize eden değil, en iyi ihtimalle karar alıcı konumundaki bireyi tatmin eden kararlar olduğu varsayımı davranışsal finans konusundaki çalışmaların çıkış noktasını teşkil etmektedir (Bostancı, 2003: 1).

2.Beklenen Fayda Teorisi

Geleneksel finansının temelini oluşturan ve karar verme modellerinden biri olarak sayılabilen Beklenen Fayda Teorisinde karar verici konumunda bulunan bireyin risk içeren seçeneklerden birinde karar kılarken her bir seçeneğin beklenen faydasını maksimize etmeye çalıştığı savunulmaktadır. Bundan dolayı her bir neticenin faydasını ihtimalleri ile ölçerek en fazla faydayı sağlayacak olan seçenek üzerinde karar kılacağını savunmaktadır (Yaşar, 2008: 34). Diğer bir ifade ile birey, rasyonel bir varlıktır ve kararlarını alırken maksimum faydayı elde etmeye çalışan, duygularından arındırılmış birey olarak adlandırılan homo economicus olarak

tanımlanmaktadır. Homo economicustan riskli ve belirsiz durumlarda elde edebileceği maksimum faydayı seçenekler arasında karşılaştırarak karar vermesidir (Mongin, 1997: 342-350). Beklenen fayda teorisinin dayandırıldığı varsayımlar temel olarak aşağıdaki şekildedir (Sönmez, 2010: 34):

1-) Bireyler belirsizlik durumlarında, çeşitli eylemlerin gerçekleşme ihtimalini Bayes teoremini kullanmak suretiyle objektif olarak tespit ederler.

2-) Mevcut seçeneklerden bir tanesi diğerine göre daha fazla fayda sağlamsaydı, daha fazla fayda sağlayan seçenek tercih edilecektir.

3-) Birey faydasını maksimize edecek bir şekilde karar vermektedir.

4-) Azalan marjinal fayda kuralı geçerli fayda fonksiyonu çanak şeklindedir. Getiri arttıkça ya da kayıp azaldıkça fayda artmakta fakat aynı zamanda azalan marjinal fayda kuralına istinaden de fayda giderek daha az artmaktadır.

Rasyonel bir varlık olan homo economicusun sınai tesis deprem sigorta poliçesi edinimi üzerine bir örnek ile teoriyi açıklamaya çalışalım:

1. Seçenek: Sigorta sözleşmesinin bedeli 1.000.000 TL, muafiyeti %10 ve primi 1.000 TL'dir.
2. Seçenek: Sigorta sözleşmesinin bedeli 1.000.000 TL, muafiyeti %20 ve primi 800 TL'dir.

Karar verme sürecinde bireyin beklenen fayda teorisine göre gerekli tüm bilgilere sahip olduğu varsayılmaktadır. Deprem olması halinde 1.seçenekte bireyin kaybı prim ile birlikte 101.000 TL'dir. 2.seçenekte ise deprem olması halinde 200.800 TL'dir. Bundan dolayı homo economicus kendisine maksimum faydayı bir diğer ifade ile kaybını minimize edecek olan 1.seçenek üzerinde karar kılacaktır. Beklenen fayda teorisi bireyin nasıl davrandığından ziyade nasıl davranması gerektiğine yönelik bir yaklaşımdır. Özet ile rasyonel bireyin davranışlarını tanımlamaktadır (Yüksel, 2009: 5).

3.Beklenti Teorisi

Finans ve Psikolojinin aralarındaki bağlantı, 1979 yılında Kahneman ve Tversky'nin *Econometrica*'da 1979 yılında yayınlanan "Prospect Theory: An Analysis of Decision Under Risk" adlı makaleleri ile sağlanmıştır. Psikoloji bilimi tarafından bireylerin davranışlarıyla ilgili edinilen bulgular finans ve ekonomi bilimleri tarafından da kullanılmaya başlanmıştır. Bireylerin karar verme süreçlerinde neleri nasıl göz önünde bulundurarak karar verdiği hususu finans ve psikolojinin arasındaki ilişkinin temelini oluşturmaktadır (Yüksel, 2009: 22).

Kahneman ve Tversky tarafından geliştirilen beklenti teorisi, siyaset, finans, ekonomi ve karar teorisi gibi diğer disiplinlerde alıntı yapmak suretiyle kullanılmıştır. Matematiksel olarak formüle edilen ve deneysel sonuçlar muhteva eden beklenti teorisi beklenen fayda teorisinin bir alternatifidir. Bireylerin davranışlarını gözlemler. Beklenti teorisi tanımlayıcı bir teori olup beklenen fayda teorisi ise normatif bir teoridir (Bayar, 2011: 152).

Beklenti teorisi, bireylerin risk ve belirsizlik içerikli kararları nasıl değerlendirdiklerini tanımlamaktadır. Bireyler ilk önce tercihlerini referans olarak kabul ettikleri bir belli noktaya istinaden kayıp ve kazançlar olarak çerçevelemek suretiyle değer fonksiyonuna göre kayıp ve kazançlarını değerlendirmektedir.

Beklenti teorisinin kilit noktaları;

-kayıplar için dış bükey, kazançlar için iç bükey, kayıplar için kazançlara göre daha dik olan bir değer fonksiyonu,

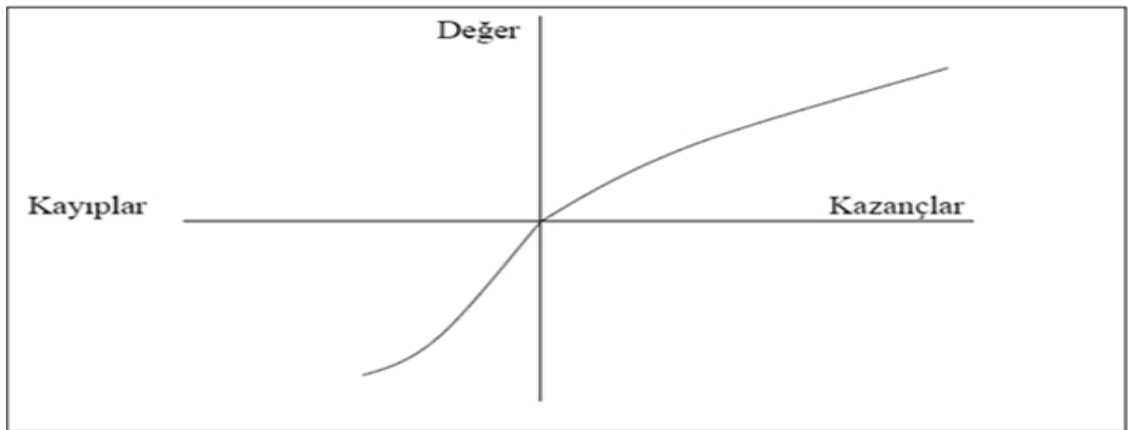
-küçük ihtimalleri fazla, orta ve yüksek ihtimalleri düşük ağırlıklandıran lineer olmayan bir olasılık dönüştürme ölçeğidir (Kahneman ve Tversky, 1992, s.297).

Kahneman ve Tversky bireylerin kazanımları sonucunda hissettikleri bir hazzın, eş değer bir kayıpları sonucunda hissettikleri acının neredeyse yarısı olduğunu öne sürmüşlerdir. Bundan dolayı bireylerin tercihlerinde kaybetmekten kaçınma güdüsünün etkin olduğunu öne sürmektedirler (Çoban, 2009: 11-12).

Kahneman ve Tversky tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada katılımcılara iki seçenek sunulmuştur: İlk seçenekte, katılımcılara %100 ihtimalle 7.500 dolarlık bir kayba katlanmaları talep edilmiştir. Diğer seçenekte ise %75 ihtimalle 10.000 dolar kaybetmek ya da %25 ihtimalle 10.000 dolar kazanma imkânı sunulmuştur. Sunulan iki seçenekte beklenen kayıp 7.500 dolardır. Fakat; katılımcıların büyük bir çoğunluğu tercihlerini ikinci seçenekte kullanmıştır. Bireylerin ağırlıklı olarak kaybetmekten kaçındıkları görülmektedir (Yörükoğlu, 2007: 55).

Beklenti teorisinde tercih süreci iki safhalı olarak görülmektedir. Bunlar; düzenleme aşaması ve değerlendirme aşamasıdır. Düzenleme aşamasında birey tarafından sunulan seçeneklerin bir ön analizi yapılmaktadır. Düzenleme aşaması sonucunda bireyler seçenekleri daha basit ve yalın hale getirmektedir. Değerlendirme safhasında ise bireyler tarafından düzenleme aşamasının sonucunda basit bir hale getirilen seçeneklerden en yüksek değere sahip olan seçenek üzerinde karar kılınmaktadır (Bayar, 2011: 153).

Değer fonksiyonu kayıp alanında dış bükey şekilde oluşmakta iken kazan alanında iç bükey şekilde oluşmaktadır ve ek olarak değer fonksiyonu kayıplar için kazançlara göre daha dik konumlanmaktadır.

Şekil 24. Değer Fonksiyonu

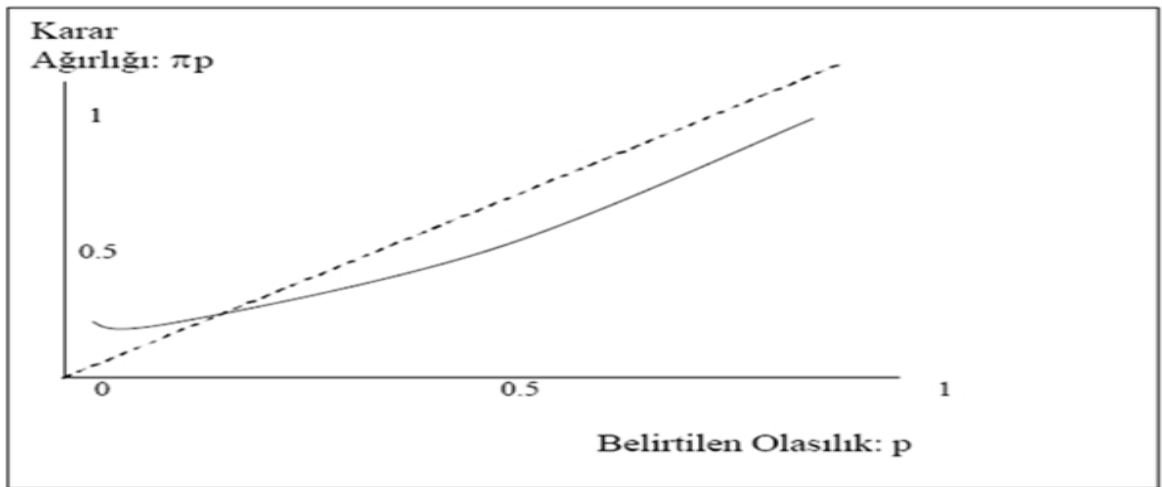
Kaynak: Kahneman ve Tversky, 1979, s.279

Diğer bir ifadeyle, kazanımlar kayıplardan daha küçük görünmektedirler. Bu durum literatürde kayıptan kaçınma olarak tanımlanmaktadır. Bireye mülkiyetinde bulunan bir varlığa alım talebinde bulunulduğunda, birey varlığının satış fiyatını elde edebileceği miktardan daha yüksek olarak belirlemektedir. Bunun sebebi, kazançların

eş değer miktardaki kayıplardan daha zayıf hissedilmesidir (Kahneman, Knetsch ve Thaler, 1990, s.1332).

Referans olarak belirlenen noktada meydana gelen kayıplar ya da kazanımlar, referans noktasında kazanım ve kaybın olmamasından dolayı olağan olarak karşılanmaktadır. Kayıplar ya da kazanımların referans noktasından farklı olması halinde kayıp veyahut kazanım olarak değerlendirilmektedir. Bundan dolayı kayıp ve kazanımların değerlendirilmesi ve içselleştirilmesi süreci referans noktasına bağlı olarak işletilmektedir. Referans noktasının değişmesi halinde bireyin karar alma davranışını da bu değişime paralel olarak değiştirecektir. Birçok birey için varlık satın alım bedelini referans noktası olarak kabul edilmektedir. Varlığın bedeli referans noktası düzeyinde olması halinde bir kayıp söz konusu olmayacaktır. Bu da bireyin kayıptan kaynaklı bir memnuniyetsizlik duymaması sağlayacaktır. Fakat; duyacağı memnuniyetsizlik, varlığın bedelinin referans noktasından kayıp alanına doğru hareket etmesiyle azalan oranda artacaktır.

Örneğin bir bireyin, referans noktası 100.000 TL olan varlığının bedeli 90.000 TL'ye düştüğünde hissedeceği memnuniyetsizlik, varlığının bedelinin 80.000 TL'ye düşmesinden dolayı hissedeceği memnuniyetsizlikten daha fazla olacaktır. Çünkü beklenti teorisinde değer fonksiyonu kayıplar için kazançlara göre daha fazla eğimlidir. Bundan dolayı bireyin, kayıp halinde yaşayacağı acı, kazanım halinde yaşayacağı mutluluktan daha fazla olacaktır.

Şekil 25. Ağırlıklı Olasılık Fonksiyonu

Kaynak : Kahneman ve Tversky, 1979, s.283

Tercihler beklenti teorisi tarafından bir karar ağırlığı fonksiyonu olarak görülür ve her zaman bu ağırlıkların olasılıklara karşılık gelmediği varsayılır. Ağırlıklar son derece düşük ihtimallere sıfır, son derece yüksek olan ihtimallere ise bir değerini veren bir olasılık fonksiyonu tarafından belirlenir. Çok yüksek ve çok düşük ihtimaller arasındaki ağırlıklandırma fonksiyonunun eğimi birden az bir değere sahiptir. Beklenti teorisi, karar ağırlıklarınca düşük ihtimallerin fazla, orta ve yüksek ihtimallerin ise az olarak ağırlandırıldığını kabul etmektedir (Kahneman ve Tversky, 1979, ss.279-280).

III.DAVRANIŞSAL FİNANS VE SİGORTA

Satın alma sürecinde bir hayli etkinliği bulunan bireyin psikolojisi zaman zaman göz önünde bulundurulmayan bir husustur. Günümüzde bireylerin karar verme süreçlerinin merkezinde sadece finansal ya da ekonomik veriler yer almaz ve karar vermelerinde olayları değerlendirme biçimleri, tecrübeleri, bakış açıları ve iç dünyalarındaki yaşadıkları diğer hususlarda etkili olmaktadır (Taner ve Akkaya, 2005: 47).

Bu bölümde, bireylerin sigorta yaptırma kararlarına etki bulunduğu düşünülen psikolojik sebeplere ve bu psikolojik sebepler ile ilgili yapılmış olan araştırmalara yer verilmiştir.

1.Aşırı Güven

Ekonomi ve psikoloji alanlarında yapılan çalışmalar sonucunda elde edilen bulgulara göre bireyler; kendilerini olduklarından daha yetenekli görmektedirler (Burks ve diğerleri, 2010: 1). Aşırı güven, bireylerin yetenekleri ile bilgilerinin mutlak doğruluğuna mevcuttan daha fazla değer verme eğiliminde olmalarına ve bunun sonucunda geleceği kontrol etme veya yönetme yeteneklerinden yana çok düşük düzeyde şüphe duymalarıdır. Diğer bir ifadeyle bireylerin bilgi ve yeteneklerine gereğinden fazla değer vermelerine, mevcut risklere gerekli ehemmiyeti vermemelerine, riskleri ve risklerin gerçekleşmesi halinde meydana gelen kayıpları yönetebilme yeteneklerini abartmalarına neden olmaktadır (Bayar, 2011: 142).

Yükleme önyargısı, bilgi yanılması ve kontrol yanılması olmak üzere aşırı güvenin artmasına neden olan üç nedenden bahsedilebilir (Hirshleifer ve Luo, 2001:77).

Bireyler kendilerine duydukları aşırı güven ile birlikte başarı ve kazanımlarını kendi yeteneklerinin tezahürü olarak değerlendirirler. Meydana gelen kayıplarını kendileri yerine dış etkenlere bağlamalarına yükleme önyargısı denmektedir (Yüksel, 2009:25).

Bilgi yanılması, daha fazla bilgiye sahip olmak ile bireylerin ön görülerinin doğruluğunun artacağı eğilimi olarak tanımlanmaktadır. Ön görülerin doğruluğu karar vermede daha iyi imkânlar sağlamaktadır. Fakat edinilen ek bilgiler ise ön yargı ve bilgi yanılması sonucunda aşırı güvenin güçlenmesine sebep olmaktadır (Barber ve Odean, 2002: 460).

Birçok insan tesadüfi olayları veya beklenmedik olayları kontrol edebileceğini ya da öngörebileceğini ve dahi bir şekilde yönetebileceğine inanmaktadır. Yeteneklere bağlı olan kazanımlar yönetilebilirken, şansa veya beklenmedik olaylara bağlı olarak gerçekleşen kayıplar yönetilememektedir. Bireylerin tesadüfi olayları ve şans yetenekten ayırmada başarılı olmadıkları görülmektedir. Şansa veya tesadüfe dayalı olayların sonuçlarının bireyler tarafından yönetilebilir olarak değerlendirilmesi kontrol yanılmasına neden olmaktadır (Döm, 2003: 65).

1999 yılında Birleşik Krallık'ta ESRC Risk ve İnsan Davranışları Programı adına 1000 kişilik çalışan grubuna yönelik olarak sigorta edinimi ve aşırı güven ilişkisini araştırır bir anket çalışması gerçekleştirilmiştir. Anket sonuçlarına göre pozisyonlarını güvende olarak düşünen katılımcıların sigorta talebi, işini kaybetme riskini hesaba katanlardan daha az olarak gerçekleşmiştir Cebulla A. (1999).

2. Pişmanlıktan Kaçınma

Bireyler tarafından daha iyi bir sonuç alınabilecek seçeneğin yerine gerçekleştirilen seçiminin değiştirilmemesinden dolayı hissedilen acı olarak tanımlanmaktadır pişmanlık (Yüksel, 2009: 27). Psikolojide ise pişmanlık doğru bir kararın verilmemesinden dolayı hissedilen bir duygu olarak tanımlanmaktadır (Yörükoğlu, 2007: 25).

Bireyler zarar etme veya kayıplarını kabullenme hususlarında gönüllü bir davranış sergileyip mevcut durumu kabullenmezler. Bireyler hatalı olarak alınan ve kayıplara neden olan davranışlarını, neticesinde kayıp yerine kazanım olan davranışlara göre daha zor kabullenirler. Bireylerin bu davranış biçimine pişmanlıktan kaçınma denmektedir (Berstein, 2005: 427). Bireyler daha önceki deneyimlerinin etkisi ile

pişmanlıktan kaçınma duygusunun motivasyonu sonucu kayıplarının azalmasını beklemektedirler ya da sigorta edinimi yolu ile katlanabilir düzeye gelmesini sağlamaktadırlar (Kara, 2005:22).

2015 yılında 616 araç sahibi katılımcı ile yapılan bir anket çalışmasına göre; daha önce kazaya karışan katılımcıların %71'inin, herhangi bir kazaya karışmayan katılımcıların ise %59'unun kasko sigorta poliçesi edindikleri görülmüştür (Gümüş ve Şerit, 2015: 125).

3.Kayıptan Kaçınma

Kayıptan kaçınma, bireylerin kayıplara karşı daha duyarlı olduğu şeklinde tanımlanmaktadır. Kayıptan kaçınmanın getirmiş olduğu motivasyonla bireyler her zaman kayıplar karşısında kazançlarına oranla daha duyarlıdır ve daha fazla tepki vermektedirler. Örneğin, bir kaza neticesinde 10.000 TL'lik bir aracının kaybindan dolayı hissedeceği mutsuzluk, 10.000 TL'lik bir kazanımdan duyacağı mutluluk hissinden daha fazla olmaktadır. Bu durumda birey, kazanımdan ziyade daha çok kayıptan kaçınma eğilimindedir (Sönmez, 2010: 73).

Kahneman ve Tversky tarafından konu üzere örnek bir çalışmada katılımcılara iki seçenek sunularak bir tanesi üzerine karar kılmaları istenmiştir. Seçeneklerin birincisinde katılımcıya 7.500 dolar kesin kayba katlanmaları sunulmuştur. Diğerinde ise %75 ihtimalle 10.000 dolar kayba uğramak ile %25 ihtimalle 10.000 dolar kazanma seçeneği sunulmuştur. Birinci seçenek katılımcılara kaybetme sunarken ikinci seçenek kazanma ihtimali sunmaktadır. Fakat; her iki seçenekte de kayıp veya kazanımlar birbirlerine eşittir. Bu durumda kayıptan kaçınma motivasyonu ile bireyler kaybetme seçeneğine eğilim göstermemişlerdir (Yörükoğlu, 2007: 55).

4.Aşırı İyimserlik Önyargısı

İyimserlik eğilimi olarak adlandırılan optimizm önyargısı, bireylerin yaşamlarında karşılaştıkları olaylar karşısında iyimser bir tutum sergilemeleri olarak

ifade edilmektedir (Ede, 2007:47). İyimserlik bireylerin gelecek ile ilgili olarak iyimser bir tutum sergilemeleri sonucunda mevcut ya da muhtemel risklerini düşük olarak ölçümleyerek doğruluğu düşük tahminlerde bulunmalarına sebep olmaktadır. İyimserliğin yanında aşırı güven yanılması da eklenince kayıplarını kontrol etme yeteneklerinin olduğundan fazla değerlendirmelerine yol açmaktadır (Montier, 2002: 145).

2014 yılında bireylerin yangın sigortası edinimini üzere 619 konut sahibi ile anket çalışması gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların kaygı düzeyleri minimum, hafif, orta ve ciddi olmak üzere dört grupta toplanmıştır. Anket sonuçlarına göre kaygı düzeyleri ile yangın sigortası yaptırma dereceleri arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanmıştır. Kaygı düzeyi minimum olarak ölçülen katılımcıların %18'inin, kaygı düzeyi hafif olarak ölçülen katılımcıların %26'sının, kaygı düzeyi orta olarak ölçülen katılımcıların %33'ünün ve kaygı düzeyi ciddi olarak ölçülen katılımcıların ise %60'ının yangın sigorta poliçesi bulunmaktadır. Bu veriler ışığında kaygı düzeyi azaldıkça diğer bir ifade ile iyimserlik arttıkça sigortalılık oranı da azalmaktadır (Gümüş ve Şerit, 2014: 203).

5.Tutuculuk Önyargısı

Bireylerin önceden almış oldukları kararlarını ortaya çıkan yeni gelişmeler karşısında kararlarını kolay kolay değiştirmeme durumu tutuculuk olarak ifade edilmektedir. Diğer bir ifadeyle tutuculuk, önceden edinilmiş bir öngörü ya da görüşe sıkı sıkıya bağlanma durumudur (Montier, 2010: .4). Tutuculuk önyargısı, bireylerin almış oldukları yatırım kararlarını güncel gelişmeler karşısında değiştirmedikleri ya da güncel gelişmelere kısmen yanıt vermelerini ifade etmektedir (Barberis, Shleifer ve Vishny, 1998: 9-10).

2015 yılında bireylerin araç kasko sigortası edinimini üzere 616 adet araç sahibi ile anket çalışması gerçekleştirilmiştir. Anket sonuçlarına göre sigorta poliçesi yaptırmayan katılımcıların büyük çoğunluğunun, sigortacılık sektörüne güven konusunda sorun yaşadıkları tespit edilmiştir (Gümüş ve Şerit, 2015: 134).

Katılımcıların daha önceden aldıkları bir karar neticesinde sigorta poliçesi yaptırmadığı değerlendirilmesinde bulunulabilir.

6.Bilişsel Çelişki

Bireylerin hafızaları duygusal ve fiziksel tecrübeleri algılamasından dolayı olayları gerçekçi tarafı ile kayıt altına almaz. Beyin kaydetme sürecini tecrübelerin farklı özelliklerini dikkate alarak işletir. Bu tecrübelerin farklı özellikleri sonradan hatırlama sürecinin temelini oluşturmaktadır. Hafızanın adaptasyonel bir işlevi bulunmaktadır. Geçmişte yaşanmış bir olayın gelecekte kaçınılması ya da istenilmesi gerekliliği üzerine karar verir. Geçmişte yaşamış olduğumuz olumsuz bir tecrübeyi olduğundan daha olumsuz yönleri ile hatırlarsak benzeri tecrübelerinden kaçınma üzere güdüleniriz. Diğer taraftan söz konusu tecrübeleri olduğundan daha olumlu olarak hatırlarsak benzeri tecrübeleri tekrar yaşama yönünde çaba harcarız (Nofsinger, 2010: 40)

Beynin uyumsuz iki durum ile uğraşmaktan kaçınılması için bilgileri filtreleyerek edinmektedir. Bir başka ifadeyle bireyler inançları ile çelişki meydana getiren bilgileri görmezden gelme ya da minimize etme eğiliminde bulunurlar. Çelişki meydana geldiğinde birey davranışında veya bilişinde çelişkiyi azaltacak veya ortadan kaldıracak bir tutum sergilerler. Birey edinilen yeni bilgiden kaçınmakta veyahut mevcut varsayımlarını koruyacak ve inançlarını destekleyecek argümanlar geliştirirler (Şenkesen, 2009:265). Bilişsel çelişki teorisi ile önceden alınmış olan kararların haklı çıkartılmaları yönündeki baskı açıklanmaktadır. Birey olası bir kaybını katlanabilir düzeyde tutmak için sigorta poliçesi satın alır. Poliçenin vadesi içerisinde hasar gelmemesi halinde birey yapmış olduğu yatırımı haklı çıkarmak ve oluşan çelişkiyi hafifletmek için “kendimi muhtemel kayıplar karşısında savunmasız bırakmamak için sigorta poliçesi satın almıştım” bilişi üretmektedir (Heiko, 2001:13).

2014 yılında bireylerin yangın sigortası edinimini üzere 146 katılımcı ile yapılan bir anket çalışmasına göre yangına şahit olmayan 55 katılımcının sigorta poliçesi edindiği görülmektedir. Söz konusu çalışmada poliçesi bulunan bireylerin yangına şahit olmamaları sigorta sözleşmelerine istinaden herhangi bir tazminat talebinde

bulunmadıklarını göstermektedir. Bilişsel çelişkilerini hafifletme yolu ile katılımcılar bir kazanım elde etmemelerine rağmen muhtemel kayıp yaşayabilecekleri ihtimali varsayımı ile poliçe edinimlerine devam etmektedirler (Gümüş ve Şerit, 2014: 203).

7.Yakın Zamanda Olma Etkisi

Teknik açıdan yakın zamanda olma etkisi yakın zamanda meydana gelmiş olan olaylara eğilmekte olup, karar verme aşamasında anılarının etkisi yeni ve güncel bilgilere göre daha fazla olarak gerçekleşmektedir (Pompian, 2006: 218).

Genel olarak yakın zamanda olma etkisi bilişsel bir eğilim olarak, karar verme sürecinde yakın veya uzak geçmişte meydana gelmiş olayların vurgulanması ve geri çağırılması olarak tanımlanmaktadır. Bireyin yakın bir zamanda yaşamış olduğu tecrübenin karar verme sürecini etkilemesi sonucunda ortaya çıkmaktadır. Örneğin bir geminin güvertesinde eşit sayıda mavi ve yeşil teknelerin olduğunu, yolculuk süresince eşit sayıda yelken açtığını ve yolculuğun sonunda yeşil teknelerin mavi teknelere göre daha çok yelken açtığını varsayalım. Her ne kadar yeşil ve mavi tekneler eşit sayıda yelken açmış olsalar da yolcuların yolculuğun sonunda yeşil tekneleri görmüş olması yakın zamanda olma etkisi ile yeşil teknelerin daha çok yelken açtığı yönündedir (Pompian, 2006: 216).

IV.ARAŞTIRMA YÖNTEMİ VE BULGULAR

1.Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, bireylerin sigorta yaptırma kararlarında etkin olan davranış şekilleri incelenmiştir. Bu doğrultuda 106 kişi üzerinde yüz yüze ve elektronik posta yolu ile anket çalışması gerçekleştirilmiştir. Anket çalışması İstanbul şehrinde uygulanmıştır.

2.Değişken ve Veriler

Bu çalışmada; bireylerin cinsiyeti, yaş ve gelir durumu, öğrenim düzeyleri, meslek grupları, medeni durumları demografik veriler olarak belirlenmiştir. Sigorta yaptırma bireylerin davranış biçimlerini değerlendirilmeye yöneliktir. Çalışmada kullanılan anket toplam 13 sorudan meydana gelmektedir. 6 adet soru katılımcıların demografik bilgilerini sorgularken 7 tane soru ise bireylerin sigorta edinim eğilimlerini sorgulamaktadır. Edinilen veriler SPSS Paket İstatistik Programı ile analiz edilmiştir.

3.Çalışmanın Hipotezleri

Bu çalışmada belirlenen alternatif hipotezler aşağıdaki gibidir. Bu hipotezlerin çözümleri eklerde verilmiştir:

H1: Bireylerin sigorta yaptırması ile aşırı güven arasında ilişki vardır.

H2: Bireylerin sigorta yaptırması ile pişmanlıktan kaçınma arasında ilişki vardır.

H3: Bireylerin sigorta yaptırması ile kayıptan kaçınma arasında ilişki vardır.

H4: Bireylerin sigorta yaptırması ile aşırı iyimserlik önyargısı arasında ilişki vardır.

H5: Bireylerin sigorta yaptırması ile tutuculuk önyargısı arasında ilişki vardır.

H6: Bireylerin sigorta yaptırması ile bilişsel çelişki arasında ilişki vardır.

H7: Bireylerin sigorta yaptırması ile yakın zamanda olma etkisi arasında ilişki vardır.

4.Bulgular ve Yorum

Aşağıdaki tablolarda ankete katılımda bulunan bireylerin demografik bilgilerini(Cinsiyet, Medeni Hal, Meslek Grubu ve Gelir Düzeyini içeren) sorgulayan ilk 6 soruya verilen cevaplar neticesinde elde edilen verilerine yer verilmiştir. İlgili ta

Tablo 29. Cinsiyet

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Erkek	64	60,4	60,4	60,4
Kadın	42	39,6	39,6	100,0
Toplam	106	100,0	100,0	

Toplam kişi sayısı 106'dır. Ankete katılım cinsiyet bazında incelendiğinde katılımcılardan %60,40 oran ile 64 kişinin erkek ve %39,60 oran ile 42 kişinin kadın olduğu görülmektedir.

Tablo 30. Medeni Hal

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Evli	74	69,8	69,8	69,8
Bekâr	32	30,2	30,2	100,0
Toplam	106	100,0	100,0	

Anket katılımcılarının %69,80'lik kısmı evli, %30,20'lik kısmı ise bekâr katılımcılardan oluşmaktadır. Evli katılımcıların sayısı 74 iken bekâr katılımcıların sayısı ise 32'dir.

Tablo 31. Meslek Grubu

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Banka/Sigorta	92	86,8	86,8	86,8
Diğer	14	13,2	13,2	100
Toplam	106	100	100	

Katılımcıların meslek grupları incelendiğinde 92 katılımcının Banka/Sigorta (%86,80) ve 14 katılımcının Diğer (%13,20) meslek grubunda yer aldığı görülmektedir. Diğer grubu eğitim/öğretim, sağlık, güvenlik, yapı/mimar/inşaat, mağaza/perakende, tekstil, hukuk/avukat ve diğer meslek grubundan müteşekkildir.

Tablo 32. Gelir Düzeyi

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
3.000 TL altı	39	36,8	36,8	36,8
3.000 TL – 6.000 TL	52	49,1	49,1	85,8
+ 6.000 TL	15	14,2	14,2	100,0
Toplam	106	100,0	100,0	

Katılımcıların %36,80’lık (39 kişinin) kısmının gelirleri 3.000 TL altı, %49,10’luk (52 kişinin) kısmının gelirlerinin 3.000 TL – 6.000 TL ve %14,20’lik (15 kişinin) kısmının gelirlerinin ise +6.000 TL üzerinde olduğu görülmektedir.

Aşağıdaki tablolarda ise anket katılımcılarının davranışsal finans dahilinde hazırlanmış olan sigorta edinim psikolojisini etkileyen faktörlerin değerlendirilmesini sağlayan sorulara verilen cevapların verileri yer almaktadır.

Tablo 33. Aşırı Güven

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Kesinlikle Katılıyorum	4	3,8	3,8	3,8
Katılıyorum	18	17,0	17,0	20,8
Katılmıyorum	35	33,0	33,0	53,8
Kesinlikle Katılmıyorum	49	46,2	46,2	100,0
Toplam	106	100,0	100,0	

“Oluşabilecek kayıplarımı öncesinde öngörürüm ve gerekli önlemleri alırım. Bundan dolayı sigorta yaptırma ihtiyacı duymam” ile aşırı güvenin sorgulandığı anket sorusunda katılımcıların %3,80’i (4 kişi) kesinlikle katılıyorum, %17’si (18 kişi) katılıyorum, %33’ü (35 kişi) katılmıyorum ve %46,20’si (49 kişi) ise kesinlikle katılmıyorum cevabını vermişlerdir.

Tablo 34. Pişmanlıktan Kaçınma

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Kesinlikle Katılıyorum	40	37,7	37,7	37,7
Katılıyorum	50	47,2	47,2	84,9
Katılmıyorum	12	11,3	11,3	96,2
Kesinlikle Katılmıyorum	4	3,8	3,8	100,0
Toplam	106	100,0	100,0	

“Daha önceden yaşamış olduğum kayıplar (Kaza, doğal afet, hastalık, yangın, işsizlik vb.) sigorta yaptırma kararında etkili olur” ile pişmanlıktan kaçınmanın sorgulandığı anket sorusuna katılımcıların %37,70’i (40 kişi) kesinlikle katılıyorum, %47,20’si (50 kişi) katılıyorum, %11,30’u (12 kişi) katılmıyorum ve %3,80’i (4 kişi) ise kesinlikle katılmıyorum cevabını vermişlerdir.

Tablo 35. Kayıptan Kaçınma

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Kesinlikle Katılıyorum	58	54,7	54,7	54,7
Katılıyorum	38	35,8	35,8	90,6
Katılmıyorum	5	4,7	4,7	95,3
Kesinlikle Katılmıyorum	5	4,7	4,7	100,0
Toplam	106	100,0	100,0	

“Ani ve beklenmedik olaylar neticesinde meydana gelebilecek kayıplarımı minimize etmek için sigorta yaptırırım” ile kayıptan kaçınmanın sorgulandığı anket sorusuna katılımcıların %54,70’i (58 kişi) kesinlikle katılıyorum, %35,80’i (38 kişi) katılıyorum, %4,70’i (5 kişi) katılmıyorum ve %4,70’i (5 kişi) ise kesinlikle katılmıyorum cevabını vermişlerdir.

Tablo 36. Aşırı İyimserlik Önyargısı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Kesinlikle Katılıyorum	4	3,8	3,8	3,8
Katılıyorum	8	7,5	7,5	11,3
Katılmıyorum	36	34,0	34,0	45,3
Kesinlikle Katılmıyorum	58	54,7	54,7	100,0
Toplam	106	100,0	100,0	

“Beni olumsuz etkileyebilecek kayıplar ile karşılaşabileceğime inanmadığım için sigorta yaptırman” ile aşırı iyimserlik önyargısının sorgulandığı anket sorusuna

katılımcıların %3,80'i (4 kişi) kesinlikle katılıyorum, %7,50'si (8 kişi) katılıyorum, %34'ü (36 kişi) katılmıyorum ve %54,70'i (58 kişi) ise kesinlikle katılmıyorum cevabını vermişlerdir.

Tablo 37. Tutuculuk Önyargısı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Kesinlikle Katılıyorum	22	20,8	20,8	20,8
Katılıyorum	39	36,8	36,8	57,5
Katılmıyorum	38	35,8	35,8	93,4
Kesinlikle Katılmıyorum	7	6,6	6,6	100,0
Toplam	106	100,0	100,0	

“Daha önceden vermiş olduğum sigorta kararımı kolay kolay değiştirmem” ile tutuculuk önyargısının sorgulandığı anket sorusuna katılımcıların %20,80'i (22 kişi) kesinlikle katılıyorum, %36,80'i (39 kişi) katılıyorum, %35,80'i (38 kişi) katılmıyorum ve %6,60'ı (7 kişi) ise kesinlikle katılmıyorum cevabını vermişlerdir.

Tablo 38. Bilişsel Çatışma

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Kesinlikle Katılıyorum	38	35,8	35,8	35,8
Katılıyorum	54	50,9	50,9	86,8
Katılmıyorum	11	10,4	10,4	97,2
Kesinlikle Katılmıyorum	3	2,8	2,8	100,0
Toplam	106	100,0	100,0	

“Sigorta kararı vereceğim zaman daha çok sigortanın bana getireceği maliyetten çok sağlayacağı pozitif katkılara odaklanmayı tercih ederim” ile bilişsel çatışmanın sorgulandığı anket sorusuna katılımcıların %35,80'lik kısmı (38 kişi) kesinlikle katılıyorum, %50,90'lık kısmı (54 kişi) katılıyorum, %10,40'lık kısmı (11 kişi) katılmıyorum ve %2,80'lik kısmı (3 kişi) ise kesinlikle katılmıyorum cevabını vermişlerdir.

Tablo 39. Yakın Zamanda Olma Etkisi

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Kesinlikle Katılıyorum	34	32,1	32,1	32,1
Katılıyorum	47	44,3	44,3	76,4
Katılmıyorum	15	14,2	14,2	90,6
Kesinlikle Katılmıyorum	10	9,4	9,4	100,0
Toplam	106	100,0	100,0	

“Sigorta yaptırma kararında özellikle yakın geçmişte meydana gelen olaylar (Kaza, doğal afet, hastalık, yangın, işsizlik vb.) daha fazla etkili olur” ile yakın zamanda olma etkisinin sorgulandığı anket sorusuna katılımcılarının %32,10’luk kısmı (34 kişi) kesinlikle katılıyorum, %44,30’luk kısmı (47 kişi) katılıyorum, %14,20’lik kısmı (15 kişi) katılmıyorum ve %9,40’lık kısmı (10 kişi) ise kesinlikle katılmıyorum cevabını vermişlerdir.

4.1. Bireylerin Sigorta Yaptırma Psikolojisini Etkileyen Faktörlerin Hipotez Testleri

Aşırı Güven

H0: Bireylerin sigorta yaptırması ile aşırı güven arasında ilişki yoktur.

H1: Bireylerin sigorta yaptırması ile aşırı güven arasında ilişki vardır.

“Oluşabilecek kayıplarımı öncesinde öngörürüm ve gerekli önlemleri alırım. Bundan dolayı sigorta yaptırma ihtiyacı duymam” sorusu ile aşırı güven etkisinin sorgulandığı anket sorusunda cevapların puanlaması; kesinlikle katılıyorum 1, katılıyorum 2, katılmıyorum 3 ve kesinlikle katılmıyorum 4 şeklindedir.

Tablo 40. Aşırı Güven Ortalama

	Sayı	Minimum	Maksimum	Ortalama	Standart Sapma
Toplam	106	1,00	4,00	3,2170	,86194

Aşırı güven ortalaması 3,2170 olarak gerçekleşmiştir. Bu da katılımcıların kayıplarını öngöremedikleri ve buna istinaden de gerekli önlemleri alabilecek kadar kendilerine güvenmedikleri şeklinde bir değerlendirmede bulunulabilir. Bundan dolayı sigorta yaptırma ile aşırı güven arasında negatif bir ilişki söz konusudur.

H1: Bireylerin sigorta yaptırması ile aşırı güven arasında ilişki vardır.

Hipotezi kabul edilmiştir.

Ankette yer alan aşırı güven etkisi sorusuna verilen cevapların dağılımı cinsiyet bazında aşağıda verilmiştir.

Tablo 41. Aşırı Güven Cinsiyet

	Kesinlikle Katılıyorum (%)	Katılıyorum (%)	Katılmıyorum (%)	Kesinlikle Katılmıyorum (%)	Toplam (%)
Erkek	3	13	34	50	100
Kadın	5	24	31	40	100
Toplam (%)	4	17	33	46	100

Erkek katılımcıların %3'ü kesinlikle katılıyorum, %13'ü katılıyorum, %34'ü katılmıyorum, 50'si kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevaplamıştır. Kadın katılımcıların %5'i kesinlikle katılıyorum, %24'ü katılıyorum, %31'i katılmıyorum, %40'ı kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevaplamıştır. Kadın katılımcılarda erkek katılımcılara göre aşırı güven etkisinin daha yoğun olduğu görülebilmektedir. Elde edilen bu bulgu önceki literatürlerden farklı sonuçlar önermektedir. Finansın diğer alanlarında yapılan birçok çalışmada (Örneğin; Brad M. Barber ve Terrance Odean tarafından Şubat 2000'de yapılan bir Boys Will Be Boys : Gender, Overconfidence, and Common Stock Investment başlıklı bir çalışmaya göre) erkeklerin sahip olduğu özgüvenin kadınlardan daha fazla olduğu yönünde bulgular elde edilmiştir.

Ankette yer alan aşırı güven etkisi sorusuna verilen cevapların dağılımı medeni hal bazında aşağıda verilmiştir.

Tablo 42. Aşırı Güven Medeni Hal

	Kesinlikle Katılıyorum (%)	Katılıyorum (%)	Katılmıyorum (%)	Kesinlikle Katılmıyorum (%)	Toplam (%)
Evli	5	12	34	49	100
Bekâr	0	28	31	41	100
Toplam (%)	4	17	33	46	100

Evli katılımcıların %5'i kesinlikle katılıyorum, %12'si katılıyorum, %34'ü katılmıyorum ve %49'u kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevaplamıştır. Bekâr katılımcıların %28'i katılıyorum, %31'i katılmıyorum ve %41'i kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevaplamıştır. Bekâr olan katılımcıların alacağı karar ve neticelerinden bireysel

olarak sorumlu olmalarından dolayı evli olan katılımcılara nazaran daha fazla aşırı güven etkisinde olduğu görülmektedir.

Ankette yer alan aşırı güven etkisi sorusuna verilen cevapların dağılımı eğitim düzeyi bazında aşağıda verilmiştir.

Tablo 43. Aşırı Güven Eğitim Düzeyi

	Kesinlikle Katılıyorum (%)	Katılıyorum (%)	Katılmıyorum (%)	Kesinlikle Katılmıyorum (%)	Toplam (%)
Lise	8	25	34	33	100
Yüksek Okul	8	25	34	33	100
Fakülte	3	16	34	47	100
Yüksek Lisans	0	8	31	61	100
Doktora	0	0	0	100	100
Toplam (%)	4	17	33	46	100

Eğitim düzeyi Lise olan katılımcıların %8'si kesinlikle katılıyorum, %25'i katılıyorum, %34'ü katılmıyorum ve %33'ü kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevaplamıştır. Eğitim düzeyi Yüksek Okul olan katılımcıların %8'si kesinlikle katılıyorum, %25'i katılıyorum, %34'ü katılmıyorum ve %33'ü kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevaplamıştır. Eğitim düzeyi Fakülte olan katılımcıların %3'ü kesinlikle katılıyorum, %16'sı katılıyorum ve %34'ü katılmıyorum, %17'si kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevaplamıştır. Eğitim düzeyi Yüksek Lisans olan katılımcıların hiç %8'i katılıyorum, %31'i katılmıyorum, %61'i kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevaplamıştır. Söz konusu anket sorusu eğitim düzeyi Doktora'da %100 katılmıyorum şeklinde cevaplanmıştır. Bireylerin eğitim düzeyindeki artış karar almalarında daha rasyonel ve objektif tercihlerde bulduklarını göstermektedir.

Ankette yer alan aşırı güven etkisi sorusuna verilen cevapların dağılımı meslek grubu bazında aşağıda verilmiştir.

Tablo 44. Aşırı Güven Meslek Grubu

	Kesinlikle Katılıyorum (%)	Katılıyorum (%)	Katılmıyorum (%)	Kesinlikle Katılmıyorum (%)	Toplam (%)
Banka/Sigorta	4	18	33	45	100
Diğer	0	7	36	57	100
Toplam (%)	4	17	33	46	100

Banka/Sigorta meslek grubunda yer alan katılımcıların %4'ü kesinlikle katılıyorum, %18'i katılıyorum, %33'ü katılmıyorum, %45'i kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevaplamıştır. Diğer meslek grubunda yer alan katılımcıların %7'si katılıyorum, %36'sı katılmıyorum, %57'si ise kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevaplamıştır. Banka/Sigorta meslek grubunda yer alan katılımcıların konu üzere mesleki tecrübe ve bilgi birimlerinden(risk yönetimi ve proaktif aksiyon alma yetisine sahip oldukları düşüncesi ile) dolayı diğer meslek grubu katılımcılarına göre kendilerine daha fazla aşırı güven duydukları görülebilir.

Ankette yer alan aşırı güven etkisi sorusuna verilen cevapların dağılımı gelir düzeyi bazında aşağıda verilmiştir.

Tablo 45. Aşırı Güven Gelir Düzeyi

	Kesinlikle Katılıyorum (%)	Katılıyorum (%)	Katılmıyorum (%)	Kesinlikle Katılmıyorum (%)	Toplam (%)
3.000 TL altı	8	18	28	46	100
3.000 TL – 6.000 TL	0	17	39	44	100
+ 6.000 TL	7	13	27	53	100
Toplam (%)	4	17	33	46	100

Gelir düzeyi 3.000 TL altı olan katılımcıların %8'i kesinlikle katılıyorum, %18'i katılıyorum, %28'i katılmıyorum ve %46'sı da kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevaplamıştır. Gelir düzeyi 3.000 TL – 6.000 TL olan katılımcıların %17'si katılıyorum, %39'u katılmıyorum ve %44'ü de kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevaplamıştır. Gelir düzeyi + 6.000 TL olan katılımcıların ise %7'si kesinlikle katılıyorum, %13'ü katılıyorum, %27'si katılmıyorum ve %53'ü de kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevaplamıştır. Elde edilen bulgulara göre gelir düzeyinin artışı ile aşırı güven etkisi arasında negatif bir ilişki olduğu görülmektedir. Gelir düzeyi arttıkça bireylerin karar verme süreçlerinde aşırı güven etkisinin azaldığı görülmektedir.

Pişmanlıktan Kaçınma

H0: Bireylerin sigorta yaptırması ile pişmanlıktan kaçınma arasında ilişki yoktur.

H1: Bireylerin sigorta yaptırması ile pişmanlıktan kaçınma arasında ilişki vardır.

“Daha önceden yaşamış olduğum kayıplar (Kaza, doğal afet, hastalık, yangın, işsizlik vb.) sigorta yaptırma kararında etkili olur.” sorusu ile pişmanlıktan kaçınmanın sorgulandığı anket sorusunda cevapların puanlaması; kesinlikle katılıyorum 1, katılıyorum 2, katılmıyorum 3 ve kesinlikle katılmıyorum 4 şeklindedir.

Tablo 46. Pişmanlıktan Kaçınma Ortalama

	Sayı	Minimum	Maksimum	Ortalama	Standart Sapma
Toplam	106	1,00	4,00	1,8113	,78210

Pişmanlıktan kaçınma ortalaması 1,8113 olarak gerçekleşmiştir. Buradan bireylerin sigorta yaptırma kararında daha önceden yaşamış oldukları kayıp ile sonuçlanan tecrübelerinin etkin olduğu ve pişmanlıktan kaçınma eğiliminde oldukları şeklinde yorumlanabilir.

H1: Bireylerin sigorta yaptırması ile pişmanlıktan kaçınma arasında ilişki vardır.

Hipotezi kabul edilmiştir.

Ankette yer alan pişmanlıktan kaçınma sorusuna verilen cevapların dağılımı cinsiyet bazında aşağıda verilmiştir.

Tablo 47. Pişmanlıktan Kaçınma Cinsiyet

	Kesinlikle Katılıyorum (%)	Katılıyorum (%)	Katılmıyorum (%)	Kesinlikle Katılmıyorum (%)	Toplam (%)
Erkek	45	42	10	3	100
Kadın	26	55	14	5	100
Toplam (%)	38	47	11	4	100

Erkek katılımcıların %45’i kesinlikle katılıyorum, %42’si katılıyorum, %10’u katılmıyorum ve %3’ü de kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevaplamıştır. Kadın katılımcıların %26’sı kesinlikle katılıyorum, %55’i katılıyorum, %14’ü katılmıyorum ve %5’i kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevaplamıştır. Elde edilen bulgulara göre erkek katılımcıların kadın katılımcılara göre karar verme süreçlerinde pişmanlıkta kaçınma etkisi altında daha fazla kaldıkları görülmektedir.

Ankette yer alan pişmanlıktan kaçınma sorusuna verilen cevapların dağılımı medeni hal bazında aşağıda verilmiştir.

Tablo 48. Pişmanlıktan Kaçınma Medeni Hal

	Kesinlikle Katılıyorum (%)	Katılıyorum (%)	Katılmıyorum (%)	Kesinlikle Katılmıyorum (%)	Toplam (%)
Evli	42	43	11	4	100
Bekâr	28	56	13	3	100
Toplam (%)	38	47	11	4	100

Evli katılımcıların %42'si kesinlikle katılıyorum, %43'ü katılıyorum, %11'i katılmıyorum ve %4'ü kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevaplamıştır. Bekâr katılımcıların %28'i kesinlikle katılıyorum, %56'sı katılıyorum, %13'ü katılmıyorum, %3'ü ise kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevaplamıştır. Evli olanların bireysel olarak yaşamlarını idame ettiren ve sorumluluklarının sadece kendileri olduğu ileri sürülebilen bekâr katılımcılara göre daha fazla kayıptan kaçınma eğilimi içerisinde oldukları görülmektedir.

Ankette yer alan pişmanlıktan kaçınma sorusuna verilen cevapların dağılımı eğitim düzeyi bazında aşağıda verilmiştir.

Tablo 49. Pişmanlıktan Kaçınma Eğitim Düzeyi

	Kesinlikle Katılıyorum (%)	Katılıyorum (%)	Katılmıyorum (%)	Kesinlikle Katılmıyorum (%)	Toplam (%)
Lise	0	100	0	0	100
Yüksek Okul	25	59	8	8	100
Fakülte	38	41	16	5	100
Yüksek Lisans	77	23	0	0	100
Doktora	100	0	0	0	100
Toplam (%)	38	47	11	4	100

Eğitim düzeyi Lise olan katılımcıların %100'ü katılıyorum şeklinde cevaplamıştır. Eğitim düzeyi Yüksek Okul olan katılımcıların %25'i kesinlikle katılıyorum, %59'u katılıyorum, %8'i katılmıyorum ve %8'i kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevaplamıştır. Eğitim düzeyi Fakülte olan katılımcıların %38'i kesinlikle katılıyorum, %41'i katılıyorum, %16'sı katılmıyorum ve %5'i kesinlikle katılmıyorum

şeklinde cevaplamıştır. Eğitim düzeyi Yüksek Lisans olan katılımcıların %77'si kesinlikle katılıyorum ve %23'ü de katılıyorum şeklinde cevaplamıştır Söz konusu anket sorusu eğitim düzeyi Doktora'da %100 kesinlikle katılıyorum şeklinde cevaplanmıştır. Eğitim düzeyinin artışına paralel olarak bireylerin pişmanlıktan kaçınma eğiliminde daha rasyonel bir davranış sergilemelerinden dolayı artış gözlemlenmiştir.

Ankette yer alan pişmanlıktan kaçınma sorusuna verilen cevapların dağılımı meslek grubu bazında aşağıda verilmiştir.

Tablo 50. Pişmanlıktan Kaçınma Meslek Grubu

	Kesinlikle Katılıyorum (%)	Katılıyorum (%)	Katılmıyorum (%)	Kesinlikle Katılmıyorum (%)	Toplam (%)
Banka/Sigorta	37	46	13	4	100
Diğer	43	57	0	0	100
Toplam (%)	38	47	11	4	100

Banka/Sigorta meslek grubunda yer alan katılımcıların %37'si kesinlikle katılıyorum, %46'sı katılıyorum, %13'ü katılmıyorum, %4'ü kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevaplamıştır. Diğer meslek grubunda yer alan katılımcıların %43'ü kesinlikle katılıyorum ve %57'si katılıyorum şeklinde cevaplamıştır. Pişmanlıktan kaçınma eğiliminin diğer meslek grubunda banka/sigorta meslek grubuna kıyasla daha fazla olduğu değerlendirilmesinde bulunulabilir. Banka/Sigorta meslek grubunun pişmanlıktan kaçınma eğilimi diğer meslek grubunda yer alan bireylere göre konu üzere mesleki uzmanlıklarının ve edindikleri tecrübelerinin etkisiyle daha fazla olduğu görülmektedir.

Ankette yer alan pişmanlıktan kaçınma sorusuna verilen cevapların dağılımı gelir düzeyi bazında aşağıda verilmiştir.

Tablo 51. Pişmanlıktan Kaçınma Gelir Düzeyi

	Kesinlikle Katılıyorum (%)	Katılıyorum (%)	Katılmıyorum (%)	Kesinlikle Katılmıyorum (%)	Toplam (%)
3.000 TL altı	36	54	10	0	100
3.000 TL – 6.000 TL	29	50	15	6	100
+ 6.000 TL	73	20	0	7	100
Toplam (%)	38	47	11	4	100

Gelir düzeyi 3.000 TL altı olan katılımcıların %36'sı kesinlikle katılıyorum, %54'ü katılıyorum ve %10'u katılmıyorum şeklinde cevaplamıştır. Gelir düzeyi 3.000 TL – 6.000 TL olan katılımcıların %29'u kesinlikle katılıyorum, %50'si katılıyorum, %15'i katılmıyorum ve %6'sı kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevaplamıştır. Gelir düzeyi + 6.000 TL olan katılımcıların %73'ü kesinlikle katılıyorum, %20'si katılıyorum ve %7'si de kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevaplamıştır. Düşük ve yüksek gelir düzeyine sahip bireylerin karar verme süreçlerinde orta düzey gelire sahip bireylere göre daha objektif ve rasyonel davrandıklarına bulgusu elde edilmiştir.

Kayıptan Kaçınma

H0: Bireylerin sigorta yaptırması ile kayıptan kaçınma arasında ilişki yoktur.

H1: Bireylerin sigorta yaptırması ile kayıptan kaçınma arasında ilişki vardır.

“Ani ve beklenmedik olaylar neticesinde meydana gelebilecek kayıplarını minimize etmek için sigorta yaptırırım.” sorusu ile kayıptan kaçınmanın sorgulandığı anket sorusunda cevapların puanlaması; kesinlikle katılıyorum 1, katılıyorum 2, katılmıyorum 3 ve kesinlikle katılmıyorum 4 şeklindedir.

Tablo 52. Kayıptan Kaçınma Ortalama

	Sayı	Minimum	Maksimum	Ortalama	Standart Sapma
Toplam	106	1,00	4,00	1,5943	,79016

Kayıptan kaçınma ortalaması 1,5943 olarak gerçekleşmiştir. Bu ortalamaya göre bireylerin muhtemel kayıplarını minimize etmek için sigorta yaptırma kararı verdikleri ve kayıptan kaçınma eğiliminde oldukları şeklinde değerlendirilebilir.

H1: Bireylerin sigorta yaptırması ile kayıptan kaçınma arasında ilişki vardır.

Hipotezi kabul edilmiştir.

Ankette yer alan kayıptan kaçınma sorusuna verilen cevapların dağılımı cinsiyet bazında aşağıda verilmiştir.

Tablo 53. Kayıptan Kaçınma Cinsiyet

	Kesinlikle Katılıyorum (%)	Katılıyorum (%)	Katılmıyorum (%)	Kesinlikle Katılmıyorum (%)	Toplam (%)
Erkek	55	34	8	3	100
Kadın	55	38	0	7	100
Toplam (%)	55	36	4	5	100

Erkek katılımcıların %55'i kesinlikle katılıyorum, %34'ü katılıyorum, %8'i katılmıyorum ve %3'ü kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevaplamıştır. Kadın katılımcıların %55'i kesinlikle katılıyorum, %38'i katılıyorum ve %7'si kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevaplamıştır. Elde edilen bulgulara göre kadın katılımcıların erkek katılımcılara göre karar verme süreçlerinde daha rasyonel ve objektif seçimler gerçekleştirerek daha fazla kayıptan kaçınma etkisi altında oldukları görülmektedir.

Ankette yer alan kayıptan kaçınma sorusuna verilen cevapların dağılımı medeni hal bazında aşağıda verilmiştir.

Tablo 54. Kayıptan Kaçınma Medeni Hal

	Kesinlikle Katılıyorum (%)	Katılıyorum (%)	Katılmıyorum (%)	Kesinlikle Katılmıyorum (%)	Toplam (%)
Evli	57	34	5	4	100
Bekâr	50	41	3	6	100
Toplam (%)	55	36	4	5	100

Evli katılımcıların %57'si kesinlikle katılıyorum, %34'ü katılıyorum, %5'i katılmıyorum ve %4'ü kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevaplamıştır. Bekâr katılımcıların %50'si kesinlikle katılıyorum, %41'i katılıyorum, %3'ü katılmıyorum ve %6'sı kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevaplamıştır. Genel sorumluluk alanı içerisinde sadece kendilerinin bulunmadığı değerlendirilmesinde bulunulabilen evli katılımcıların bekâr olan katılımcılara göre daha rasyonel ve objektif bir davranış sergileyerek daha fazla kayıptan kaçınma eğilimi gösterdikleri görülmektedir.

Ankette yer alan kayıptan kaçınma sorusuna verilen cevapların dağılımı eğitim düzeyi bazında aşağıda verilmiştir.

Tablo 55. Kayıptan Kaçınma Eğitim Düzeyi

	Kesinlikle Katılıyorum (%)	Katılıyorum (%)	Katılmıyorum (%)	Kesinlikle Katılmıyorum (%)	Toplam (%)
Lise	42	50	8	0	100
Yüksek Okul	50	33	0	17	100
Fakülte	56	34	6	4	100
Yüksek Lisans	69	31	0	0	100
Doktora	0	100	0	0	100
Toplam (%)	55	36	4	5	100

Eğitim düzeyi Lise olan katılımcıların %42'si kesinlikle katılıyorum, %50'si katılıyorum ve %8'i katılmıyorum şeklinde cevaplamıştır. Eğitim düzeyi Yüksek Okul olan katılımcıların %50'si kesinlikle katılıyorum, %33'ü katılıyorum ve %17'si kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevaplamıştır. Eğitim düzeyi Fakülte olan katılımcıların %56'sı kesinlikle katılıyorum, %34'ü katılıyorum, %6'sı katılmıyorum ve %4'ü kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevaplamıştır. Eğitim düzeyi Yüksek Lisans olan katılımcıların %69'u kesinlikle katılıyorum ve %31'i katılıyorum şeklinde cevaplamıştır. Söz konusu anket sorusu eğitim düzeyi Doktora'da %100 katılıyorum şeklinde cevaplanmıştır. Eğitim düzeyinin artması ile birlikte bireylerin karar verme süreçlerinde daha rasyonel tercihlerde buldukları ve artışa paralel olarak kayıptan kaçınma eğilimlerinde de bir artış olduğu görülmektedir.

Ankette yer alan kayıptan kaçınma sorusuna verilen cevapların dağılımı meslek grubu bazında aşağıda verilmiştir.

Tablo 56. Kayıptan Kaçınma Meslek Grubu

	Kesinlikle Katılıyorum (%)	Katılıyorum (%)	Katılmıyorum (%)	Kesinlikle Katılmıyorum (%)	Toplam (%)
Banka/Sigorta	53	37	4	6	100
Diğer	64	29	7	0	100
Toplam (%)	55	36	4	5	100

Banka/Sigorta meslek grubunda yer alan katılımcıların %53'ü kesinlikle katılıyorum, %37'si katılıyorum, %4'ü katılmıyorum, %6'sı kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevaplamıştır. Diğer meslek grubunda yer alan katılımcıların %64'ü kesinlikle katılıyorum, %29'u katılıyorum, %7'si katılmıyorum şeklinde cevaplamıştır. Kayıptan

kaçınma eğiliminin diğer meslek grubunda yer alan bireylerde, risk yönetimi ve/veya proaktif eylem bilgi yeterliğine istinaden söz konusu süreçlerde daha tecrübeli olan banka/sigorta grubuna göre daha etkin olduğu görülebilmektedir.

Ankette yer alan kayıptan kaçınma sorusuna verilen cevapların dağılımı gelir düzeyi bazında aşağıda verilmiştir.

Tablo 57. Kayıptan Kaçınma Gelir Düzeyi

	Kesinlikle Katılıyorum (%)	Katılıyorum (%)	Katılmıyorum (%)	Kesinlikle Katılmıyorum (%)	Toplam (%)
3.000 TL altı	61	33	3	3	100
3.000 TL – 6.000 TL	48	38	8	6	100
+ 6.000 TL	60	33	0	7	100
Toplam (%)	55	36	4	5	100

Gelir düzeyi 3.000 TL altı olan katılımcıların %61'i kesinlikle katılıyorum, %33'ü katılıyorum, %3'ü katılmıyorum ve %3'ü kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevaplamıştır. Gelir düzeyi 3.000 TL – 6.000 TL olan katılımcıların %48'i kesinlikle katılıyorum, %38'i katılıyorum, %8'i katılmıyorum ve %6'i de kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevaplamıştır. Gelir düzeyi + 6.000 TL olan katılımcıların %60'ı kesinlikle katılıyorum, %33'ü katılıyorum ve %7'i de kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevaplamıştır. Gelir düzeyinin azalması ile birlikte bireylerin kayıpları neticesinde meydana gelebilecek zararlarını kendi başlarına tazmin etmekte güçlük çekeceği veya edemeyeceği motivasyonu ile birlikte karar verme süreçlerinde daha fazla kayıptan kaçınma eğiliminde oldukları görülmektedir.

Aşırı İyimserlik Önyargısı

H0: Bireylerin sigorta yaptırması ile aşırı iyimserlik önyargısı arasında ilişki yoktur.

H1: Bireylerin sigorta yaptırması ile aşırı iyimserlik önyargısı arasında ilişki vardır.

“Beni olumsuz etkileyebilecek kayıplar ile karşılaşabileceğime inanmadığım için sigorta yaptırmam.” sorusu ile aşırı iyimserlik önyargısının sorgulandığı anket

sorusunda cevapların puanlaması; kesinlikle katılıyorum 1, katılıyorum 2, katılmıyorum 3 ve kesinlikle katılmıyorum 4 şeklindedir.

Tablo 58. Aşırı İyimserlik Önyargısı Ortalama

	Sayı	Minimum	Maksimum	Ortalama	Standart Sapma
Toplam	106	1,00	4,00	3,3962	,78896

Aşırı iyimserlik önyargısı ortalaması 3,962 olarak oluşmuştur. Bireylerin kayıp yaşamayacağına dair iyimser bir yaklaşım sergilemedikleri ve aşırı iyimserlik eğiliminde olmadıkları şeklinde yorumlanabilir. Sigorta yaptırmaya ile aşırı iyimserlik önyargısı arasında negatif bir ilişkinin olduğu görülmektedir.

H1: Bireylerin sigorta yaptırmaya ile aşırı iyimserlik önyargısı arasında ilişki vardır.

Hipotezi kabul edilmiştir.

Ankette yer alan aşırı iyimserlik önyargısı sorusuna verilen cevapların dağılımı cinsiyet bazında aşağıda verilmiştir.

Tablo 59. Aşırı İyimserlik Önyargısı Cinsiyet

	Kesinlikle Katılıyorum (%)	Katılıyorum (%)	Katılmıyorum (%)	Kesinlikle Katılmıyorum (%)	Toplam (%)
Erkek	5	6	34	55	100
Kadın	2	10	33	55	100
Toplam (%)	4	7	34	55	100

Erkek katılımcıların %5'i kesinlikle katılıyorum, %6'sı katılıyorum, %34'ü katılmıyorum ve %55'i kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevaplamıştır. Kadın katılımcıların %2'si kesinlikle katılıyorum, %10'u katılıyorum, %33'ü katılmıyorum, %55'i kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevaplamıştır. Erkek katılımcıların kadın katılımcılara nazaran karar verme süreçlerinde rasyonel ve objektif davranmayarak muhtemel riskleri olduğundan düşük algılayan bir tutum sergileyerek daha fazla aşırı iyimserlik eğiliminde oldukları görülmektedir.

Ankette yer alan aşırı iyimserlik önyargısı sorusuna verilen cevapların dağılımı medeni hal bazında aşağıda verilmiştir.

Tablo 60. Aşırı İyimserlik Önyargısı Medeni Hal

	Kesinlikle Katılıyorum (%)	Katılıyorum (%)	Katılmıyorum (%)	Kesinlikle Katılmıyorum (%)	Toplam (%)
Evli	6	5	28	61	100
Bekâr	0	12	47	41	100
Toplam (%)	4	7	34	55	100

Evli katılımcıların %6'sı kesinlikle katılıyorum, %5'i katılıyorum, %28'i katılmıyorum ve % 61'i kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevaplamıştır. Bekâr katılımcıların %12'si katılıyorum, %47'si katılmıyorum, %41'i kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevaplamıştır. Bekâr olan bireylerin evli olan bireylere göre muhtemel riskleri daha düşük algılamaları neticesinde daha fazla aşırı iyimserlik eğiliminde oldukları görülmektedir.

Ankette yer alan aşırı iyimserlik önyargısı sorusuna verilen cevapların dağılımı eğitim düzeyi bazında aşağıda verilmiştir.

Tablo 61. Aşırı İyimserlik Önyargısı Eğitim Düzeyi

	Kesinlikle Katılıyorum (%)	Katılıyorum (%)	Katılmıyorum (%)	Kesinlikle Katılmıyorum (%)	Toplam (%)
Lise	0	8	50	42	100
Yüksek Okul	0	17	33	50	100
Fakülte	6	7	35	52	100
Yüksek Lisans	0	0	15	85	100
Doktora	0	0	0	100	100
Toplam (%)	4	7	34	55	100

Eğitim düzeyi Lise olan katılımcıların %8'i katılıyorum, %50'si katılmıyorum ve %42'si kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevaplamıştır. Eğitim düzeyi Yüksek Okul olan katılımcıların %17'si katılıyorum, %33'ü katılmıyorum ve %50'si kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevaplamıştır. Eğitim düzeyi Fakülte olan katılımcıların %6'sı kesinlikle katılıyorum, %7'si katılıyorum, %35'i katılmıyorum ve %52'si de kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevaplamıştır. Eğitim düzeyi Yüksek Lisans olan katılımcıların %15'i katılmıyorum ve %85'i kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevaplamıştır. Söz

konusu anket sorusu eğitim düzeyi Doktora’da %100 kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevaplanmıştır. Eğitim düzeyinin artışı ile birlikte bireylerin karar alma süreçlerinde risk ve muhtemel kayıpları daha rasyonel ve objektif bir şekilde değerlendirdiği ve bu değerlendirme neticesinde aşırı iyimserlik eğilimlerinin azaldığı görülmektedir.

Ankette yer alan aşırı iyimserlik önyargısı sorusuna verilen cevapların dağılımı meslek grubu bazında aşağıda verilmiştir.

Tablo 62.Aşırı İyimserlik Önyargısı Meslek Grubu

	Kesinlikle Katılıyorum (%)	Katılıyorum (%)	Katılmıyorum (%)	Kesinlikle Katılmıyorum (%)	Toplam (%)
Banka/Sigorta	4	9	34	53	100
Diğer	0	0	36	64	100
Toplam (%)	4	7	34	55	100

Banka/Sigorta meslek grubunda yer alan katılımcıların %4’ü kesinlikle katılıyorum, %9’u katılıyorum, %34’ü katılmıyorum, %53’ü kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevaplamıştır. Diğer meslek grubunda yer alan katılımcıların %36’sı katılmıyorum ve %64’ü ise kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevaplamıştır. Diğer meslek grubunda yer alan bireylerin mesleki bilgi birikimli ve tecrübeli olarak değerlendirilebilen bank/sigorta grubunda yer alan bireylere göre daha az aşırı iyimserlik gösterdiği görülmektedir.

Ankette yer alan aşırı iyimserlik önyargısı sorusuna verilen cevapların dağılımı gelir düzeyi bazında aşağıda verilmiştir.

Tablo 63. Aşırı İyimserlik Önyargısı Gelir Düzeyi

	Kesinlikle Katılıyorum (%)	Katılıyorum (%)	Katılmıyorum (%)	Kesinlikle Katılmıyorum (%)	Toplam (%)
3.000 TL altı	0	2	49	49	100
3.000 TL – 6.000 TL	8	9	29	54	100
+ 6.000 TL	0	14	13	73	100
Toplam (%)	4	7	34	55	100

Gelir düzeyi 3.000 TL altı olan katılımcıların %2’si katılıyorum, %49’u katılmıyorum ve %49’u kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevaplamıştır. Gelir düzeyi

3.000 TL – 6.000 TL olan katılımcıların %8'i kesinlikle katılıyorum, %9'u katılıyorum, %29'u katılmıyorum ve %54'ü de kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevaplamıştır. Gelir düzeyi + 6.000 TL olan katılımcıların %14'ü katılıyorum, %13'ü katılmıyorum ve %73'ü kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevaplamıştır. Gelir düzeyinin artışına bağlı olarak bireylerin muhtemel kayıplarını bireysel olarak tazmin edebilme imkânlarının artmasının da etkisi ile birlikte aşırı iyimserlik eğiliminde artış olduğu görülmektedir.

Tutuculuk Önyargısı

H0: Bireylerin sigorta yaptırması ile tutuculuk önyargısı arasında ilişki yoktur.

H1: Bireylerin sigorta yaptırması ile tutuculuk önyargısı arasında ilişki vardır.

“Daha önceden vermiş olduğum sigorta kararımı kolay kolay değiştirmem.” sorusu ile tutuculuk önyargısının sorgulandığı anket sorusunda cevapların puanlaması; kesinlikle katılıyorum 1, katılıyorum 2, katılmıyorum 3 ve kesinlikle katılmıyorum 4 şeklindedir.

Tablo 64. Tutuculuk Önyargısı Ortalama

	Sayı	Minimum	Maksimum	Ortalama	Standart Sapma
Toplam	106	1,00	4,00	2,2830	,87019

Tutuculuk önyargısı ortalaması 2,2830 olarak gerçekleşmiştir. Ortalamaya istinaden bireylerin sigorta yaptırma kararında bir değişiklik yapmama eğilimde oldukları ve çok güçlü olmasa da tutucu bir davranış sergiledikleri şeklinde yorumlanabilir. Bundan dolayı tutuculuk önyargısı ile sigorta yaptırma arasında bir ilişkinin olduğu söylenebilir.

H1: Bireylerin sigorta yaptırması ile tutuculuk önyargısı arasında ilişki vardır.

Hipotezi kabul edilmiştir.

Ankette yer alan tutuculuk önyargısı sorusuna verilen cevapların dağılımı cinsiyet bazında aşağıda verilmiştir.

Tablo 65. Tutuculuk Önyargısı Cinsiyet

	Kesinlikle Katılıyorum (%)	Katılıyorum (%)	Katılmıyorum (%)	Kesinlikle Katılmıyorum (%)	Toplam (%)
Erkek	25	31	39	5	100
Kadın	14	45	31	10	100
Toplam (%)	21	37	36	6	100

Erkek katılımcıların %25'i kesinlikle katılıyorum, %31'i katılıyorum, %39'u katılmıyorum ve %5'i kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevaplamıştır. Kadın katılımcıların %14'ü kesinlikle katılıyorum, %45'i katılıyorum, %31'i katılmıyorum ve %10'u kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevaplamıştır. Kadın katılımcıların erkek katılımcılara kıyasla karar verme süreçlerinde öncesinde yaşamış oldukları olumlu veya olumsuz tecrübelerinin de etkisiyle daha fazla tutuculuk eğiliminde oldukları görülmektedir.

Ankette yer alan tutuculuk önyargısı sorusuna verilen cevapların dağılımı medeni hal bazında aşağıda verilmiştir.

Tablo 66. Tutuculuk Önyargısı Medeni Hal

	Kesinlikle Katılıyorum (%)	Katılıyorum (%)	Katılmıyorum (%)	Kesinlikle Katılmıyorum (%)	Toplam (%)
Evli	27	30	36	7	100
Bekâr	6	53	35	6	100
Toplam (%)	21	37	36	6	100

Evli katılımcıların %27'si kesinlikle katılıyorum, %30'u katılıyorum, %36'sı katılmıyorum ve %7'si kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevaplamıştır. Bekâr katılımcıların %6'sı kesinlikle katılıyorum, %53'ü katılıyorum, %35'i katılmıyorum ve %6'sı kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevaplamıştır. Evli olan bireylerin önceki tecrübeleri sonucunda ortaya çıkan kararlarını yeniliğe açıklıklarının(yeni deneyim yeni risk getirebilme ihtimali) bekâr olan katılımcılara nazaran daha az olmasından dolayı tutuculuk eğiliminde oldukları görülmektedir.

Ankette yer alan tutuculuk önyargısı sorusuna verilen cevapların dağılımı eğitim düzeyi bazında aşağıda verilmiştir.

Tablo 67. Tutuculuk Önyargısı Eğitim Düzeyi

	Kesinlikle Katılıyorum (%)	Katılıyorum (%)	Katılmıyorum (%)	Kesinlikle Katılmıyorum (%)	Toplam (%)
Lise	17	33	42	8	100
Yüksek Okul	25	50	25	0	100
Fakülte	18	37	38	7	100
Yüksek Lisans	38	31	23	8	100
Doktora	0	0	100	0	100
Toplam (%)	21	37	36	6	100

Eğitim düzeyi Lise olan katılımcıların %17'si kesinlikle katılıyorum, %33'ü katılıyorum, % 42'si katılmıyorum ve %8'i kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevaplamıştır. Eğitim düzeyi Yüksek Okul olan katılımcıların %25'i kesinlikle katılıyorum, %50'si tanesi katılıyorum ve %25'i katılmıyorum şeklinde cevaplamıştır. Eğitim düzeyi Fakülte olan katılımcıların %18'i kesinlikle katılıyorum, %37'si katılıyorum, %38'i katılmıyorum ve %7'si kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevaplamıştır. Eğitim düzeyi Yüksek Lisans olan katılımcıların %38'i kesinlikle katılıyorum, %31'i katılıyorum, %23'ü katılmıyorum ve %8'i kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevaplamıştır. Söz konusu anket sorusu eğitim düzeyi Doktora'da %100 katılmıyorum şeklinde cevaplanmıştır. Eğitim düzeyi yüksek olan bireylerin karar verme süreçlerinde önceden almış oldukları kararları yeni olay ve olgularda tekrardan gözden geçirdikleri ve bunun sonucunda ise daha az tutuculuk önyargısında buldukları görülmektedir.

Ankette yer alan tutuculuk önyargısı sorusuna verilen cevapların dağılımı meslek grubu bazında aşağıda verilmiştir.

Tablo 68. Tutuculuk Önyargısı Meslek Grubu

	Kesinlikle Katılıyorum (%)	Katılıyorum (%)	Katılmıyorum (%)	Kesinlikle Katılmıyorum (%)	Toplam (%)
Banka/Sigorta	21	37	37	5	100
Diğer	21	36	29	14	100
Total	21	37	36	6	100

Banka/Sigorta meslek grubunda yer alan katılımcıların %21'i kesinlikle katılıyorum, %37'si katılıyorum, %37'si katılmıyorum, %5'i kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevaplamıştır. Diğer meslek grubunda yer alan katılımcıların %21'i kesinlikle katılıyorum, %36'sı katılıyorum, %29'u katılmıyorum, %14'ü ise kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevaplamıştır. Banka/Sigorta grubunda yer alan bireylerin diğer meslek grubunda yer alan bireylere göre mesleki tecrübe ve bilgi birikimlerinden dolayı karar verme süreçlerinde yeni durumları ve yeni koşulları dahil ederek yeniden değerlendirdiği ve daha az tutucu oldukları görülmektedir.

Ankette yer alan tutuculuk önyargısı sorusuna verilen cevapların dağılımı gelir düzeyi bazında aşağıda verilmiştir.

Tablo 69. Tutuculuk Önyargısı Gelir Düzeyi

	Kesinlikle Katılıyorum (%)	Katılıyorum (%)	Katılmıyorum (%)	Kesinlikle Katılmıyorum (%)	Toplam (%)
3.000 TL altı	23	39	33	5	100
3.000 TL – 6.000 TL	14	40	4	14	100
+ 6.000 TL	40	20	20	20	100
Toplam (%)	21	37	36	6	100

Gelir düzeyi 3.000 TL altı olan katılımcıların %23'ü kesinlikle katılıyorum, %39'u katılıyorum, %33'ü katılmıyorum ve %5'i de kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevaplamıştır. Gelir düzeyi 3.000 TL – 6.000 TL olan katılımcıların %14'ü kesinlikle katılıyorum, %40'ı katılıyorum, %4'ü katılmıyorum ve %14'ü de kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevaplamıştır. Gelir düzeyi + 6.000 TL olan katılımcıların %40'ı kesinlikle katılıyorum, %20'si katılıyorum, %20'si katılmıyorum ve %20'si de kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevaplamıştır. Gelir düzeyinin artması ile birlikte bireylerin karar verme süreçlerinde daha objektif ve rasyonel tercihlerde bulunduğu ve bunun sonucunda da tutuculuk eğilimlerinin azaldığı görülmektedir.

Bilişsel Çelişki

H0: Bireylerin sigorta yaptırması ile bilişsel çelişki arasında ilişki yoktur.

H1: Bireylerin sigorta yaptırması ile bilişsel çelişki arasında ilişki vardır.

“Sigorta kararı vereceğim zaman daha çok sigortanın bana getireceği maliyetten çok sağlayacağı pozitif katkılara odaklanmayı tercih ederim.” sorusu ile bilişsel çelişkinin sorgulandığı anket sorusunda cevapların puanlaması; kesinlikle katılıyorum 1, katılıyorum 2, katılmıyorum 3 ve kesinlikle katılmıyorum 4 şeklindedir.

Tablo 70. Bilişsel Çelişki Ortama

	Sayı	Minimum	Maksimum	Ortalama	Standart Sapma
Toplam	106	1,00	4,00	1,8019	,73575

Bilişsel çelişki ortalaması 1,8019 olarak gerçekleşmiştir. Bireylerin sigorta maliyetinden ziyade gün sonunda kayıplarının meydana gelmesi halinde göreceği faydayı ön plana çıkardığı şeklinde yorumlanabilir. Bilişsel çelişki ile sigorta yaptırma arasında güçlü bir ilişkinin varlığından söz edilebilir.

H1: Bireylerin sigorta yaptırması ile bilişsel çelişki arasında ilişki vardır.

Hipotezi kabul edilmiştir.

Ankette yer alan bilişsel çelişki sorusuna verilen cevapların dağılımı cinsiyet bazında aşağıda verilmiştir.

Tablo 71. Bilişsel Çelişki Cinsiyet

	Kesinlikle Katılıyorum (%)	Katılıyorum (%)	Katılmıyorum (%)	Kesinlikle Katılmıyorum (%)	Toplam (%)
Erkek	37	45	13	5	100
Kadın	33	60	7	0	100
Toplam (%)	36	51	10	3	100

Erkek katılımcıların %37'si kesinlikle katılıyorum, %45'i katılıyorum, %13'ü katılmıyorum ve %5'i kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevaplamıştır. Kadın katılımcıların %33'ü kesinlikle katılıyorum, %60'ı katılıyorum ve %7'si katılmıyorum şeklinde cevaplamıştır. Kadın katılımcıların erkek katılımcılara göre karar verme süreçlerinde daha rasyonel ve objektif bir davranış sergileyerek maliyetten çok faydaya ön planda yer vermeleri sonucunda bilişsel çelişkinin ağırlığının daha fazla olduğu görülmektedir.

Ankette yer alan bilişsel çelişki sorusuna verilen cevapların dağılımı medeni hal bazında aşağıda verilmiştir.

Tablo 72. Bilişsel Çelişki Medeni Hal

	Kesinlikle Katılıyorum (%)	Katılıyorum (%)	Katılmıyorum (%)	Kesinlikle Katılmıyorum (%)	Toplam (%)
Evli	38	45	13	4	100
Bekâr	31	66	3	0	100
Toplam (%)	36	51	10	3	100

Evli katılımcıların %38'i kesinlikle katılıyorum, %45'i katılıyorum, %13'ü katılmıyorum ve %4'ü kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevaplamıştır. Bekâr katılımcıların %31'i kesinlikle katılıyorum, %66'sı katılıyorum ve %3'ü katılmıyorum şeklinde cevaplamıştır. Bekâr katılımcıların birey olarak evli katılımcılara göre karar verme süreçlerinde maliyeti daha az göz önünde bulundurdıkları ve bunun sonucunda daha yoğun olarak bilişsel çelişki yaşadıkları görülmektedir.

Ankette yer alan bilişsel çelişki sorusuna verilen cevapların dağılımı eğitim düzeyi bazında aşağıda verilmiştir.

Tablo 73. Bilişsel Çelişki Eğitim Düzeyi

	Kesinlikle Katılıyorum (%)	Katılıyorum (%)	Katılmıyorum (%)	Kesinlikle Katılmıyorum (%)	Toplam (%)
Lise	25	59	8	8	100
Yüksek Okul	34	58	8	0	100
Fakülte	38	47	13	2	100
Yüksek Lisans	34	58	0	8	100
Doktora	0	100	0	0	100
Toplam (%)	36	51	10	3	100

Eğitim düzeyi Lise olan katılımcıların %25'i kesinlikle katılıyorum, %59'u katılıyorum, %8'i katılmıyorum ve %8'i kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevaplamıştır. Eğitim düzeyi Yüksek Okul olan katılımcıların %34'ü kesinlikle katılıyorum, %58'si katılıyorum ve %8'i katılmıyorum şeklinde cevaplamıştır. Eğitim düzeyi Fakülte olan katılımcıların %38'i kesinlikle katılıyorum, %47'si katılıyorum, %13'ü katılmıyorum ve %2'si kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevaplamıştır. Eğitim

düzeıı Yüksek Lisans olan katılımcıların %34'ü kesinlikle katılıyorum, %58'si katılıyorum ve %1'i tanesi kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevaplamıştır. Söz konusu anket sorusu eğitim düzeıı Doktora'da %100 katılıyorum şeklinde cevaplanmıştır. Bilişsel çelişkinin, bireylerinin eğitim düzeyinin artması ile birlikte daha rasyonel ve objektif tercihlerde bulunarak maliyetten ziyade faydayı ön planda tutmak suretiyle doğru orantılı olarak artış gösterdiği görülmektedir.

Ankette yer alan bilişsel çelişki sorusuna verilen cevapların dağılımı meslek grubu bazında aşağıda verilmiştir.

Tablo 74. Bilişsel Çelişki Meslek Grubu

	Kesinlikle Katılıyorum (%)	Katılıyorum (%)	Katılmıyorum (%)	Kesinlikle Katılmıyorum (%)	Toplam (%)
Banka/Sigorta	36	50	11	3	100
Diğer	36	57	7	0	100
Toplam (%)	36	51	10	3	100

Banka/Sigorta meslek grubunda yer alan katılımcıların %36'sı kesinlikle katılıyorum, %50'si katılıyorum, %11'i katılmıyorum, %3'ü kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevaplamıştır. Diğer meslek grubunda yer alan katılımcıların %36'sı kesinlikle katılıyorum, %57'si katılıyorum, %7'si katılmıyorum şeklinde cevaplamıştır. Diğer meslek grubunda bilişsel çelişkinin banka/sigorta meslek grubuna göre daha yüksek olduğu gözlemlenmektedir.

Ankette yer alan bilişsel çelişki sorusuna verilen cevapların dağılımı gelir düzeyi bazında aşağıda verilmiştir.

Tablo 75. Bilişsel Çelişki Gelir Düzeyi

	Kesinlikle Katılıyorum (%)	Katılıyorum (%)	Katılmıyorum (%)	Kesinlikle Katılmıyorum (%)	Toplam (%)
3.000 TL altı	41	49	8	2	100
3.000 TL – 6.000 TL	27	56	13	4	100
+ 6.000 TL	53	40	7	0	100
Toplam (%)	36	51	10	3	100

Gelir düzeyi 3.000 TL altı olan katılımcıların %41'i kesinlikle katılıyorum, %49'u katılıyorum, %8'i katılmıyorum ve %2'si de kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevaplamıştır. Gelir düzeyi 3.000 TL – 6.000 TL olan katılımcıların, %27'si kesinlikle katılıyorum, %56'sı katılıyorum, %13'ü katılmıyorum ve %4'ü de kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevaplamıştır. Gelir düzeyi + 6.000 TL olan katılımcıların %53'ü kesinlikle katılıyorum, %40'ı katılıyorum ve %7'si katılmıyorum şeklinde cevaplamıştır. Düşük ve yüksek gelir düzeyine sahip katılımcıların karar verme süreçlerinde daha rasyonel ve objektif tercihlerde bulunduğu görülmektedir. Gelir düzeyinin artışına paralel olarak bireylerin maliyetten çok elde edeceği faydalara odaklanma eğiliminde oldukları bulgusu elde edilmiştir.

Yakın Zamanda Olma Etkisi

H0: Bireylerin sigorta yaptırması ile yakın zamanda olma etkisi arasında ilişki yoktur.

H1: Bireylerin sigorta yaptırması ile yakın zamanda olma etkisi arasında ilişki vardır.

“Sigorta yaptırma kararında özellikle yakın geçmişte meydana gelen olaylar (Kaza, doğal afet, hastalık, yangın, işsizlik vb.) daha fazla etkili olur.” sorusu ile yakın zamanda olma etkisinin sorgulandığı anket sorusunda cevapların puanlaması; kesinlikle katılıyorum 1, katılıyorum 2, katılmıyorum 3 ve kesinlikle katılmıyorum 4 şeklindedir.

Tablo 76. Yakın Zamanda Olma Etkisi Ortalama

	Sayı	Minimum	Maksimum	Ortalama	Standart Sapma
Toplam	106	1,00	4,00	2,0094	,92061

Yakın zamanda olma etkisi ortalaması 2,0094 olarak gerçekleşmiştir. Bireylerin sigorta yaptırma kararında yakın geçmişte meydana gelen kayıplarının etkisinin daha fazla etkili olduğu ve bundan dolayı edinim eğilimde oldukları şeklinde yorumlanabilir. Yakın zamanda olma etkisi ile sigorta yaptırma arasında güçlü bir ilişkinin varlığı görülebilmektedir.

H1: Bireylerin sigorta yaptırması ile yakın zamanda olma etkisi arasında ilişki vardır.

Hipotezi kabul edilmiştir.

Ankette yer alan yakın zamanda olma etkisi sorusuna verilen cevapların dağılımı cinsiyet bazında aşağıda verilmiştir.

Tablo 77. Yakın Zamanda Olma Etkisi Cinsiyet

	Kesinlikle Katılıyorum (%)	Katılıyorum (%)	Katılmıyorum (%)	Kesinlikle Katılmıyorum (%)	Toplam (%)
Erkek	34	38	17	11	100
Kadın	29	55	9	7	100
Toplam (%)	32	44	14	10	100

Erkek katılımcıların %34'ü kesinlikle katılıyorum %38'i katılıyorum, %17'si katılmıyorum ve %11'i kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevaplamıştır. Kadın katılımcıların %29'u kesinlikle katılıyorum, %55'i katılıyorum, %9'u katılmıyorum ve %7'si kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevaplamıştır. Kadın katılımcıların sigorta yaptırma kararlarında yakın zamanda yaşanan olayların etkisinde erkek katılımcılara göre daha etkin olduğu görülmektedir. Bir diğer ifadeyle kadın katılımcıların karar vermek süreçlerinde yakın zamanda olma etkisinin ağırlığı erkek katılımcılara göre daha fazla olduğu bulgusu elde edilmiştir.

Ankette yer alan yakın zamanda olma etkisi sorusuna verilen cevapların dağılımı medeni hal bazında aşağıda verilmiştir.

Tablo 78. Yakın Zamanda Olma Etkisi Medeni Hal

	Kesinlikle Katılıyorum (%)	Katılıyorum (%)	Katılmıyorum (%)	Kesinlikle Katılmıyorum (%)	Toplam (%)
Evli	31	43	15	11	100
Bekâr	34	47	13	6	100
Toplam (%)	32	44	14	10	100

Evli katılımcıların %31'i kesinlikle katılıyorum, %43'ü katılıyorum, %15'i katılmıyorum ve %11'i kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevaplamıştır. Bekâr katılımcıların %34'ü kesinlikle katılıyorum, %47'si katılıyorum, %13'ü katılmıyorum ve %6'sı kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevaplamıştır. Bekar katılımcıların sigorta yaptırma kararlarında yakın zamanda olma etkisinin ağırlığının evli olan katılımcılara kıyasla daha fazla olduğu görülmektedir.

Ankette yer alan yakın zamanda olma etkisi sorusuna verilen cevapların dağılımı eğitim düzeyi bazında aşağıda verilmiştir.

Tablo 79. Yakın Zamanda Olma Etkisi Eğitim Düzeyi

	Kesinlikle Katılıyorum (%)	Katılıyorum (%)	Katılmıyorum (%)	Kesinlikle Katılmıyorum (%)	Toplam (%)
Lise	16	67	17	0	100
Yüksek Okul	34	58	0	8	100
Fakülte	31	43	16	10	100
Yüksek Lisans	54	23	8	15	100
Doktora	0	0	100	0	100
Toplam (%)	32	44	14	10	100

Eğitim düzeyi Lise olan katılımcıların %16'sı kesinlikle katılıyorum, %67'si katılıyorum ve %17'si katılmıyorum şeklinde cevaplamıştır. Eğitim düzeyi Yüksek Okul olan katılımcıların %34'ü kesinlikle katılıyorum, %58'i katılıyorum ve %8'i kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevaplamıştır. Eğitim düzeyi Fakülte olan katılımcıların %31'i kesinlikle katılıyorum, %43'ü katılıyorum, %16'sı katılmıyorum ve %10'u kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevaplamıştır. Eğitim düzeyi Yüksek Lisans olan katılımcıların %54'ü kesinlikle katılıyorum, %23'ü katılıyorum, %8'si katılmıyorum ve %15'i kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevaplamıştır. Söz konusu anket sorusu eğitim düzeyi Doktora'da %100 katılmıyorum şeklinde cevaplanmıştır. Bireylerin eğitim düzeyinin yükselmesine bağlı olarak sigorta yaptırma kararlarında yakın zamanda olma etkisi altında kalınma oranında düşüş meydana geldiği görülmektedir.

Ankette yer alan yakın zamanda olma etkisi sorusuna verilen cevapların dağılımı meslek grubu bazında aşağıda verilmiştir.

Tablo 80. Yakın Zamanda Olma Etkisi Meslek Grubu

	Kesinlikle Katılıyorum (%)	Katılıyorum (%)	Katılmıyorum (%)	Kesinlikle Katılmıyorum (%)	Toplam (%)
Banka/Sigorta	29	44	16	11	100
Diğer	50	50	0	0	100
Toplam (%)	32	44	14	10	100

Banka/Sigorta meslek grubunda yer alan katılımcıların %29'u kesinlikle katılıyorum, %44'ü katılıyorum, %16'sı katılmıyorum, %11'i kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevaplamıştır. Diğer meslek grubunda yer alan katılımcıların %50'si kesinlikle katılıyorum ve %50'si ise katılmıyorum şeklinde cevaplamıştır. Diğer meslek grubunda yer alan katılımcıların sigorta yaptırma kararlarında banka/sigorta meslek grubunda yer alan katılımcılara göre daha fazla yakın zamanda olma etkisi altında oldukları bulgusu elde edilmiştir.

Ankette yer alan yakın zamanda olma etkisi sorusuna verilen cevapların dağılımı gelir düzeyi bazında aşağıda verilmiştir.

Tablo 81. Yakın Zamanda Olma Etkisi Gelir Düzeyi

	Kesinlikle Katılıyorum (%)	Katılıyorum (%)	Katılmıyorum (%)	Kesinlikle Katılmıyorum (%)	Toplam (%)
3.000 TL altı	34	51	10	5	100
3.000 TL – 6.000 TL	25	52	21	12	100
+ 6.000 TL	54	33	0	13	100
Toplam (%)	32	44	14	10	100

Gelir düzeyi 3.000 TL altı olan katılımcıların %34'ü kesinlikle katılıyorum, %51'i katılıyorum, %10'u katılmıyorum ve %5'i kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevaplamıştır. Gelir düzeyi 3.000 TL – 6.000 TL olan katılımcıların %25'i kesinlikle katılıyorum, %52'i katılıyorum, %21'i katılmıyorum ve %12'si kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevaplamıştır. Gelir düzeyi + 6.000 TL olan katılımcıların %54'ü kesinlikle katılıyorum, %33'ü katılıyorum ve %13'ü kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevaplamıştır. Gelir düzeyi artışı ile yakın zamanda olma etkisi arasında negatif bir ilişki olduğu bulgu elde edilmiştir. Bireylerin sigorta yaptırma kararlarında gelir düzeylerinin yükselmesi ile birlikte yakın zamanda olma etkisi altında kalınma durumunun azaldığı görülmektedir.

SONUÇ

Ekonomi ve finans teorisinin büyük bölümü bireylerin karar verme süreçlerinde rasyonel davrandıkları ve gerekli tüm bilgilere vakıf olduklarını varsaymaktadır. Bu kapsamda birçok ekonomi ve finans teorisi ortaya atılmış ve geliştirilmiştir. Fakat; bu teoriler bireylerin rasyonel olmayan davranışları sonucunda ortaya çıkan durumlara tatmin edici açıklamalar getirememişlerdir. Bireylerin rasyonel olmayan davranışlarına açıklama getirmek ve bu noktada oluşan boşluğu doldurmak için davranışsal finans ortaya çıkmıştır. Davranışsal finans bireylerin karar alma süreçlerinde duygularının, kavrama yeteneklerinin, algılarının, korkularının, kısacası bireyi birey yapan tüm içsel değerlerinin bulunduğu ortaya koyan bir anlayış çerçevesinde bireyin finansal davranışlarını anlamaya ve açıklamaya çalışmıştır.

Davranışsal finans üzerine de tartışmalar bütün teoriler üzerine olduğu gibi devam etmektedir. Fakat; her ne kadar tartışmalar olsa da krizlerin, balonların, anomalilerin anlaşılmasında tüm bunları “insan ve davranışlarının” tezahürü olarak gören davranışsal finans birçok hususun anlaşılmasında önemli bir bilimsel kaynak olarak değerlendirilebilir.

Kayıplarının üstesinden gelebileceğine dair aşırı güveni, gerekli önlemleri alarak bir daha aynı kayıpları yaşamamak için pişmanlıktan kaçınması, herhangi bir kayıp yaşamamak için en başında gereğince önlem alarak kayıptan kaçınması, edinim yönünde aldığı karar için tutuculuk göstermesi, maliyetinden çok elde edebileceği faydalara odaklanan bilişsel çelişkisi, bana bir şey olmaz iyimserliği ve yakın zamanda yaşamış olduğu kayıpların etkisi bireylerin sigorta ediniminde etkin rol aldığı değerlendirilmesinde bulunulabilmektedir. Örneğin yapılan çalışmada bireylerin sigorta yaptırma kararları ile kendilerine duydukları aşırı güven arasında negatif bir ilişki olduğu görülmektedir. Bir diğer bulgu ise eğitim düzeyinin artışı ile birlikte aşırı güvenin azaldığıdır. Erkeklerin sigorta yaptırma kararlarında duydukları pişmanlıktan kaçınmanın kadınlara göre daha fazla olduğu bulgusu elde edilmiştir. Pişmanlıktan kaçınma ile eğitim arasında pozitif bir ilişkinin varlığı tespit edilmiştir. Evli olan bireylerin sigorta yaptırma kararlarında bekâr olan bireylere göre karar verme süreçlerinde kayıptan kaçınmanın daha belirgin bir rol aldığı görülmektedir. Aşırı iyimserlik ile bireylerin gelir düzeyleri arasında bir pozitif ilişkinin varlığı tespit

edilmiştir. Anket katılımcılarının gelir düzeyleri yükseldikçe karar verme süreçlerinde aşırı iyimserlik etkin rol oynamaya başlamaktadır. Bireylerin karar verme süreçlerinde tutuculuk ön yargısının etkisinin varlığı tespit edilmiştir. Konu üzere bilgi birikimine sahip anket katılımcılarının daha az tutucu bir davranış sergiledikleri bulgusu elde edilmiştir. Evli olan katılımcıların bekâr olan katılımcılara göre karar verme süreçlerinde bilişsel çelişkinin daha etkin olduğu görülmektedir. Yakın zamanda meydana gelen olayların bireylerin sigorta yaptırma kararlarında yakın zamanda olma etkisi ile ortaya çıktığı ve söz konusu kararları ile aralarında bir pozitif ilişkinin varlığı tespit edilmiştir.

Özetle finansal işlemlerde bireyin her yönüyle ele alınarak değerlendirilmesi günümüz finansal olayları ve olguların daha etkin olarak anlaşılmasını sağlayabileceği gibi gelecekte meydana gelebilecek finansal krizlerin ve/veya oluşabilecek balonların önceden anlaşılacak gerekli önlemlerin alınmasını da sağlayabilir.

Sonuç olarak ekonomi ve finansın birçok farklı alanında olduğu gibi sigorta sektörüyle ilgili alınan kararlarda bireylerin rasyonaliteden uzaklaşıp duygularının ve diğer bilişsel kısıtlarının etkisinde kaldığını ileri sürmek mümkündür. Bildiğimiz kadarıyla bu çalışma sigorta alanında Türkiye’de yapılan ilk çalışmadır. Daha sonra gerçekleştirilecek çalışmalarda daha geniş katılımcı kitlesine ulaşılması, farklı sektör ve coğrafi bölgelere erişilmesi halinde gücü artacaktır.

EKLER

Ek 1 Anket Formu

1) Yaşınız:

.....

2) Cinsiyetiniz

Erkek Kadın

3) Medeni haliniz

Evli Bekâr

4) Eğitim düzeyiniz

Lise Yüksek Okul Fakülte Yüksek lisans Doktora

5) Mesleğiniz

Banka/Sigorta Bilişim/Telekom Eğitim/Öğretim Sağlık

Güvenlik Lojistik/Taşımacılık/Depo Hasar/Denetim ve Lojistik

Yapı/Mimar/İnşaat Mağaza/Perakende Muhasebe/Finans

Üretim/Endüstriyel Ürünler/Otomotiv Turizm/Gıda/Hizmet Tekstil

İnsan Kaynakları/Yönetim Hukuk/Avukat (Diğer).....

6) Gelir Düzeyiniz (Maaş vb. gelirleriniz dahil olmak üzere toplam geliriniz)

3.000 TL altı 3.000 TL – 6.000 TL + 6.000 TL

7-13 soruları cevapları aşağıda yer alan “durum ifadeleri” baz alınarak cevaplandırılacaktır.

Durumunuz İfadeleri

(1) Kesinlikle Katılıyorum

(2) Katılıyorum

(3) Katılmıyorum

(4) Kesinlikle Katılmıyorum

7) Oluşabilecek kayıplarımı öncesinde öngörürüm ve gerekli önlemleri alırım. Bundan dolayı sigorta yaptırma ihtiyacı duymam

1( ) 2( ) 3( ) 4( )

8) Daha önceden yaşamış olduğum kayıplar (Kaza, doğal afet, hastalık, yangın, işsizlik vb.) sigorta yaptırma kararında etkili olur.

1( ) 2( ) 3( ) 4( )

9) Ani ve beklenmedik olaylar neticesinde meydana gelebilecek kayıplarımı minimize etmek için sigorta yaptırırım.

1( ) 2( ) 3( ) 4( )

10) Beni olumsuz etkileyebilecek kayıplar ile karşılaşabileceğime inanmadığım için sigorta yaptırمام.

1( ) 2( ) 3( ) 4( )

11) Daha önceden vermiş olduğum sigorta kararımı kolay kolay değiştirmem.

1( ) 2( ) 3( ) 4( )

12) Sigorta kararı vereceğim zaman daha çok sigortanın bana getireceği maliyetten çok sağlayacağı pozitif katkılara odaklanmayı tercih ederim.

1( ) 2( ) 3( ) 4( )

13) Sigorta yaptırma kararında özellikle yakın geçmişte meydana gelen olaylar (Kaza, doğal afet, hastalık, yangın, işsizlik vb.) daha fazla etkili olur.

1( ) 2( ) 3( ) 4( )

KAYNAKÇA

- Akbukut, R. (2000). 1994-1999 Döneminde Türkiye'deki Özel Sigorta Şirketlerinin Fon Yaratma Kapasitesinin Genel Değerlendirmesi. *İşletme Fakültesi Dergisi*, 51-62.
- Akmut, Ö. (1980). *Hayat Sigortaları*. Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi .
- Bakırcı, F. (2006). Sektörel Bazda Bir Etkinlik Ölçümü: Vza ile Bir Analiz. *G.Ü. İİBF Dergisi Sayı 2*, 199-217.
- Balta, S. G. (1997). *Türkiye'de Sigorta Sektörünün Gelişimi, Ekonomideki Yeri ve Önemi*. Ankara: T.C. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi.
- Barak, O. (2008). İMKB'de Aşırı Reaksiyon Anomalisi ve Davranışsal Finans Modelleri . *T.C. Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi Sayı 1*, 207-230.
- Baran, F. (1982). *Sigorta ve Reasüransa Bir Yaklaşım*. Ankara: Milli Reasürans T.A.Ş.
- Barber, B. M., & Odean, T. (2002). Online Investors: Do The Slow Die First? *Society of Financial Studies*, 15(2), 459-465.
- Barberis, N., Shleifer, A., & Vishny, R. (1998). A Model Of Investor Sentiment. *Journal of Financial Economics*, 49.
- Bayar, Y. (2011). Yatırımcı Davranışlarının Davranışçı Yaklaşım Çerçevesinde Değerlendirilmesi . *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 6-2.
- Bernstein, W. (2005). *Yatırımın Dört Temel Taşı*. İstanbul: Scala Yayıncılık.
- Bostancı, F. (2003). Davranışçı Finans. *Yeterlilik Etüdü S.P.K. Yayın No:57*, 1.
- Burks, S. V., Carpenter, J. P., Lorenz, Rustichini, & Aldo. (2010). Overconfidence is a Social Signaling Bias. *IZA (Forschungsinsitut zur Zukunft der Arbeit)*, Discussin Paper No. 4840.
- Cebulla, A. (1999). A geography of insurance exclusion: perceptions of unemployment risk and actuarial risk assessment. *Area*, 31, 111-121.
- Çiftçi, H. (2004). sigorta sektörünün sorunları:DEA analizi ile Türk sigorta şirketlerinin etkinlik düzeylerinin belirlenmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, c.13. s.1., 121-149.
- Çipil, M. (2004). *Dünyada Zorunlu Sigorta Uygulamaları ve Türkiye Örneklerinin İncelenmesi*. İstanbul: Milli Reasürans T.A.Ş.

- Çoban, A. T. (2009). *İMKB'de Sürü Davranışının Test Edilmesi*. Adana: T.C. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Döm, S. (2003). *Yatırımcı Psikolojisi*. İstanbul: Değişim Yayınları.
- Ede, M. (2007). *Davranışsal Finans ve Bireysel Yatırımcı Davranışları Üzerine Ampirik Bir Uygulama*. İstanbul: T.C. Marmara Üniversitesi Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Evren, G. N. (2007). *Türkiye'de Sigortacılık Sektörünün Pazarlama Karması Açısından İncelenmesi*. Aydın: T.C. Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.
- Genç, Ö. (2002, Kasım). *Türkiye Kalkınma Bankası A.Ş.* Kalkınma Bankası: http://www.kalkinma.com.tr/data/file/raporlar/ESA/SA/2002-SA/SA-02-05-17_Turkiye_Sigorta_Sektoru.pdf adresinden alınmıştır
- Göksu, T. (2002). Maslow'un İhtiyaçlar (Güdüler) Piramidi ve Polisin Yabancılaşma Olgusu. *Polis Bilimleri Dergisi*, 27-48.
- Gümüş, F. B., & Şerit, K. (2014). Yangın Sigortası Edinme İle Bireylerin Kaygı Düzeyleri mi Yoksa Demografik Özellikleri mi İlişkilidir? *Journal of Business Research Turk*.
- Gümüş, F. B., & Şerit, K. (2015). Kasko Sigortası Edinme İle Bireylerin Kaygı Düzeyleri mi Yoksa Demografik Özellikleri mi İlişkilidir? *AİBÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*.
- Güneş, S. (1997). *Sigorta Sektörü ve Türkiye Ekonomisindeki Yeri*. Eskişehir: T.C. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi.
- Güvel, E. A., & Güvel, A. Ö. (2002). *Sigortacılık*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Heiko, Z. (2001). 'What Drives the Disposition Effect? *University of Mannheim Working Paper Sonderforschungsbereich: 504, 1-18*.
- Hirshleifer, D., & Luo, G. Y. (2001). On The Survival of Overconfident Traders in a Competitive Securities Market. *Journal of Financial Markets*, 72-85.
- Kahneman, D., & Tversky, A. (1992). Advances in Prospect Theory: Cumulative Representation of Uncertainty. *Journal of Risk and Uncertainty*, Vol. V, No:4, 297-323.
- Kahneman, D., Knetsch, J. L., & Thaler, R. H. (1990). Experimental Test of the Endowment Effect and the Coase Theorem. *Journal of Political Economy*, Vol:98, 1325-1348.

- Kara, H. (2005). *Davranışsal Finans ve İMKB Hisse Senedi Getirisi*. İstanbul: T.C. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi.
- Karabulut, M. (1988). *Sigorta Pazarlaması*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi İşletme İktisadi Enstitüsü Yayını.
- Kılıçkaplan, S., & Karpat, G. (2004). Türkiye Hayat Sigortası Sektöründe Etkinliğin İncelenmesi. *D.E.Ü. İİBF Dergisi*, 1-14.
- Mongin, P. (1997). *Expected Utility Theory*. Londra: Handbook of Economic Methodology.
- Montier, J. (2002). *Behavioral Finance Insights into Irrational Minds and Markets*. England: John Wiley and Sons.
- Nofsinger, J. R. (2010). *The Psychology of Investing*. 4.bs., y.y.: Prentice-Hall.
- Okunakul, Ö. (2005). *Sigortacılığın Deneyimi Işığında Türkiye'deki Bireysel Emeklilik Sisteminin ve Ekonomik Katkılarının Değerlendirilmesi*. İstanbul: H.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi.
- Özer, M. A. (2011). Sigorta Sektöründe Performans Yönetimi . *Reasörör*, 6.
- Özkan, M. (1998). *Sigortalı İşlemleri ve Muhasebesi*. İstanbul: Bilim Teknik Yayınevi.
- Pompian, M. (2006). *Behavioral Finance and Wealth Management – How to Build Optimal*. John Wiley and Sons.
- Sak, Z. (2007). *Türk Sigorta Sektörünün AB Sigorta Sektörü Kapsamında Ekonomik Açıdan Değerlendirilmesi*. Sakarya: T.C. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi.
- SDK. (2015, Haziran 19). *Sigortacılık ve Özel Emeklilik Raporları*. T.C. Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı: <https://www.hazine.gov.tr/tr-TR/Rapor-Sunum-Sayfasi?mid=247&cid=28&nm=43> adresinden alınmıştır. Erişim tarihi 16.04.2016
- Sönmez, T. (2010). *Davranışsal Finans Yaklaşımı: İMKB'de Aşırı Tepki Hipotezi Üzerine Bir Araştırma*. Ankara: T.C. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Doktora Tezi.
- Şenel, S. A. (2007). *Sigorta Sektörü Fon Yaratma Kapasitesi ve Sermaye Piyasasına Etkisi: Türkiye'deki Durum*. Sivas: C.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi.
- Şenkesen, E. (2009). *Davranışsal Finans ve Yatırımcı Duyarlılığının Tahvil Verimi Üzerindeki Etkisi: İMKB Tahvil ve Bono Piyasasında Bir Uygulama*. İstanbul: T.C. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayımlanmamış Doktora Tezi.

- Taner, B., & Akkaya, C. (2005). Yatırımcı Psikolojisi ve Davranışsal Finans Yaklaşımı. *Muhasebe ve Finans Dergisi*, C.27, 47.
- TSB. (2016, Nisan 15). *Türkiye'de Sigortacılık*. Türkiye Sigorta Birliği: <http://www.tsb.org.tr/turkiyede-sigortacilik.aspx?pageID=439> adresinden alınmıştır. Erişim Tarihi 15.04.2016
- Uralcan, G. Ş. (2004). *Temel Sigorta Bilgileri ve Sigorta Sektörünün Yapısal Analizi*. İstanbul: Beta Basım Yayın Dağıtım A.Ş.
- Ünal, T. (1994). *Sigorta Sektörünün Ekonomik İşlevi ve Fon Yaratma Kapasitesi*. İstanbul: İstanbul Ticaret Odası Yayınları.
- Yalçınkaya, T. (2004). Risk ve Belirsizlik Algılamasının İktisadi Davranışlara Yansımaları. *T.C. Muğla Üniversitesi Tartışma Tebliği*, Working Paper No: 2004/05.
- Yaşar, B. (2008). *Davranışsal Finans ve Fiyat Köpüğü: İMKB Endekslerinde Fiyat Köpüğüyle İlgili Mevsimsel Birim Kök Araştırması*. İstanbul: T.C. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.
- Yörükoğlu, A. (2007). *Davranışsal Finans*. İstanbul: T.C. Marmara Üniversitesi Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü Sermaye Piyasası ve Borsa Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.
- Yüksel, E. (2009). *İMKB'de Yatırımcı Davranışı ve Örnek Bir Uygulama*. İzmir: T.C. Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Yüksel, N. D. (2009). *İMKB'de Yatırımcı Davranışı ve Örnek Bir Uygulama*. İzmir: T.C. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Ana Bilim Dalı Finansman Programı Yüksek Lisans Tezi.
- Zurnacı, A. (2007). *Hayatdışı Sigorta Şirketlerinin Fon Oluşturma İmkanları ve Yönetimi Analizi*. Sakarya: T.C. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi.